

PROGRAM ROZVOJA OBCE STARÉ HORY

PROGRAM ROZVOJA OBCE na roky 2015 – 2022

Staré Hory

Rok 2015

Zadávatel': obec Staré Hory

Spolupráca: obecný úrad, občania, zástupcovia miestnych iniciatív a iní

Dokument vznikol za podpory:

obce Staré Hory

a podpory

Občianskeho združenia **KRTKo**

Za množstvo užitočných a vzácnych informácií, aktívnu spoluprácu pri analýzach, hodnotení súčasného stavu ako aj pri programovaní budúcnosti obce do roku 2020

d' a k u j e m e

starostovi, pracovníkom obecnému úradu, aktívnym podnikateľom, zástupcom občianskych iniciatív, spolkov, klubov, partnerom a všetkým zúčastneným obyvateľom, ktorí prejavili záujem a spolupracovali na tomto dokumente.

SCHVÁLENÉ Dňa:	Číslo uznesenia
Pečiatka a podpis	

Programovacie obdobie: 2015 – 2022

OBSAH

ANALYTICKÁ ČASŤ

1.	Úvod	3
1.1	Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce a mikroregiónu	3
1.2	Ciele a procesy programovania	4
1.3	Štruktúra programu	6
1.4	Úvodná charakteristika riešeného územia	7
1.5	Širšie územné väzby	8
2.	Analýza geografického a environmentálneho potenciálu	
2.1	Prírodné pomery	9
2.1.1	Geologické pomery	9
2.1.2	Geomorfologické pomery	10
2.1.3	Klimatické pomery	11
2.1.4	Hydrologické pomery	11
2.1.5	Pôdne pomery	11
2.1.6	Rastlinstvo a živočíšstvo	11
2.1.7	Chránené územia	12
2.1.8	Životné prostredie	
2.2	Súčasná krajinná štruktúra	17
2.	Analýza hospodárskych, sociálnych a kultúrnych zdrojov	
2.3	Urbanistická štruktúra sídla	19
2.4	Kultúrno – historický potenciál	20
2.5	Demografická situácia	22
2.6	Technická infraštruktúra	26
2.7	Sociálna infraštruktúra – občianska vybavenosť a bývanie	28
2.8	Hospodárska základňa	32
2.9	Rekreácia a cestovný ruch	34
2.10	Trh práce	39
2.11	Ľudský potenciál	43
2.12	Rozvojové dokumenty (súlady s existujúcou dokumentáciou rozvoja)	45
2.13	Realizovaný rozvoj	57
2.14	Finančná analýza	58
3.	SWOT analýzy	
3.1.	Vnútorné SWOT analýzy	60
3.2.	Vonkajšie SWOT analýzy	61
4.	Hodnotenie	
4.1	Hlavné smery rozvoja obce (v širších súvislostiach)	62
5.	Analýza problémov (strom problémov)	63

STRATEGICKÁ A PROGRAMOVÁ ČASŤ

1.	Strategický cieľ	64
2.	Špecifický cieľ č. 1, opatrenia a aktivity	66
3.	Špecifický cieľ č. 2, opatrenia a aktivity	73
4.	Špecifický cieľ č. 3, opatrenia a aktivity	77
2.	Inštitucionálne a organizačné zabezpečenie programu	
6.	Riadenie programu	85
7.	Hlavné zásady administratívy	86
3.	Finančné zabezpečenie a harmonogram	87
4.	Monitoring	
4.1	Monitorovací orgán Programu rozvoja - PHSR	88
4.2	Monitorovacie ukazovatele – príloha č. 2	88
5.	Časový harmonogram realizácie programu	
5.1	Krátkodobé plánovanie do roku 2017	88
5.2	Plán investičných a neinvestičných zámerov – príloha č. 1	89

INFORMOVANOSŤ A PUBLICITA

Prílohy k dokumentu	91
Použité materiály pre spracovanie programového dokumentu	91

ANALYTICKÁ ČASŤ

1. Úvod

1.1 Program rozvoja obce

Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce (ďalej len Program rozvoja) je rozvojový dokument, ktorý sa spracováva na regionálnej aj miestnej úrovni v súlade so **zákonom č. 539/2008 Z.z. o podpore regionálneho rozvoja a zákona č. 309/2014 Z.z. o podpore regionálneho rozvoja**. Program rozvoja obce je vypracovaný podľa metodiky spracovanej v rámci Programu obnovy dediny „Programovanie trvalo udržateľného rozvoja vidieckych mikroregiónov“ ako spracovať strategický dokument programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja združenia vidieckych obcí (autor: Ing. arch. Ivetta Kavčáková a kol. - aktualizácia 2014).

Vypracovaním Programu rozvoja obce sa dosiahne zavedenie procesu strategického plánovania do života obce a zlepšenie zručností a schopností rozvojových aktivít, zvýši sa jej konkurencieschopnosť pri uchádzaní sa o podporu zo štrukturálnych fondov EÚ, obzvlášť v rámci operačných programov zameraných na budovanie miestnej infraštruktúry.

Program sa spracováva s vnútornými aj vonkajšími rozvojovými aktérmi, ktorí sa môžu rovnocenne zapojiť do programovacieho procesu a priamo počas tvorby dokumentu definujú problémy a predpoklady rozvoja tak, že výsledkom je spoločná dohoda a spokojnosť. Výsledkom tohto má byť kvalitný a uskutočniteľný dokument, ktorý má za sebou mobilizáciu vnútorných zdrojov, hmotných, finančných ale hlavne ľudských, ktoré sú nevyhnutnou súčasťou implementácie rozvojovej stratégie Programu.

Zákon č. 539/2008 Z.z. o podpore regionálneho rozvoja v znení neskorších predpisov
Zákon č. 309/2014 Z.z. o podpore regionálneho rozvoja §8 cit.

Citácia : §8 Program rozvoja obce

(1) Program rozvoja obce je strednodobý rozvojový dokument, ktorý je vypracovaný v súlade s cieľmi a prioritami ustanovenými v národnej stratégii a zohľadňuje ciele a priority ustanovené v programe rozvoja vyššieho územného celku, na území ktorého sa obec nachádza, a je vypracovaný podľa záväznej časti územnoplánovacej dokumentácie obce.⁶⁾

(2) Vypracovanie programu rozvoja obce zabezpečuje obec pri uplatnení partnerstva.

(3) Program rozvoja obce vytvorený v rámci partnerstva pozostáva z

a) analytickej časti, ktorá obsahuje komplexné hodnotenie a analýzu východiskovej situácie obce, odhad jej budúceho vývoja, možné riziká a ohrozenia vo väzbe na existujúce stratégie a koncepcie a využívanie vnútorného potenciálu územia, jeho limitov a rozvoja, definovanie podmienok udržateľného rozvoja obce,

b) strategickej časti, ktorá obsahuje stratégiu rozvoja obce pri zohľadnení jej vnútorných špecifik a určí hlavné smery, priority a ciele rozvoja obce rešpektovaním princípov regionálnej politiky s cieľom dosiahnutia vyváženého udržateľného rozvoja územia,

c) programovej časti, ktorá obsahuje najmä zoznam opatrení a aktivít na zabezpečenie realizácie programu rozvoja obce,

d) realizačnej časti, ktorá je zameraná na popis postupov inštitucionálneho zabezpečenia formou partnerstva a organizačné zabezpečenie realizácie programu rozvoja obce, systém monitorovania a hodnotenia plnenia programu rozvoja obce s ustanovením merateľných ukazovateľov, vecný a časový harmonogram realizácie programu rozvoja obce formou akčných plánov, a

e) finančnej časti, ktorá obsahuje finančné zabezpečenie jednotlivých opatrení a aktivít, inštitucionálnej a organizačnej stránky realizácie programu rozvoja obce.

(4) Aktualizácia programu rozvoja obce sa vypracúva podľa potreby.

(5) Program rozvoja obce a jeho aktualizáciu schvaľuje obecné zastupiteľstvo.

(6) Schválenie programu rozvoja obce a príslušnej územnoplánovacej dokumentácie, ak jej spracovanie vyžaduje osobitný predpis,⁸⁾ je podmienkou na predloženie žiadosti obce o poskytnutie dotácie zo štátneho rozpočtu a z doplnkových zdrojov podľa § 4 ods. 2.

Pri programovaní hrá dôležitú rolu práve rozdiel medzi obcou s cca 100 obyvateľmi a menej a obcou s 2000 a viac obyvateľmi. Programovanie touto metódou zohľadňuje skutočnosť, že ide o obec s počtom 545 obyvateľov (ŠÚSR 31.12.2013), ktorá nevyniká výrazným hospodárskym

⁶⁾ § 13 zákona č. 50/1976 Zb. o územnom plánovaní a stavebnom poriadku (stavebný zákon) v znení neskorších predpisov

⁸⁾ Zákon č. 50/1976 Zb. v znení neskorších predpisov.

hospodárskym ani sociálnym rozvojom. Nie je možné programovať rozvoj takejto vidieckej obce rovnako ako na úrovni miest a väčších obcí. Sociálnymi a ekonomickými partnermi sú priamo obyvatelia obce výnimočne tí, ktorí na území obce podnikajú resp. tí, ktorých inštitúcie sa na území nachádzajú.

V prípade obce Staré Hory ide o tzv. "prejazdnu" obec s priaznivým dopravným prístupom vo vzťahu k lokalizácii významnejších ekonomických resp. sociálnych aktivít. Staré Hory majú prioritne charakter obytnej obce s čiastočnými aktivitami v cestovnom ruchu. Nachádzajú sa na turistickej trase smerom do strediska cestovného ruchu Donovaly a v smere na Liptov. Najvýraznejším prvkom s dopadom na rozvoj obce je prejazd obcou cestou I. triedy medzinárodného významu.

Program je strednodobý rozvojový dokument, ktorý je vypracovaný v súlade s cieľmi a prioritami ustanovenými v národnej stratégii a zohľadňuje ciele priority ustanovené v programe rozvoja vyššieho územného celku, na území ktorého sa obec nachádza a je vypracovaný podľa záväznej časti územnoplánovacej dokumentácie obce. Vypracovanie programu rozvoja obce zabezpečuje obec pri uplatnení partnerstva. Program pozostáva z analyticko-strategickej časti a programovej časti.

Program sa spracováva v súlade s územnoplánovacou dokumentáciou a existujúcimi rozvojovými dokumentmi v zmysle platnej legislatívy. Ako východiská pre definovanie jednotlivých častí Programu boli aj:

1. **Metodika na vypracovanie programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja OBCE/OBCÍ/VÚC** (v zmysle novely zákona o podpore regionálneho rozvoja schválenej vládou SR 18. júna 2014)- **pracovná verzia (MDVaRR SR) – ako orientačný podklad**
2. **Koncepcia územného rozvoja Slovenska**
3. **Územný plán VÚC Banskobystrického kraja**
4. **PHSR Banskobystrického kraja 2015-2023**
5. **Regionálny územný systém ekologickej stability okresu Banská Bystrica**
6. **Vlastivedný slovník obcí na Slovensku**
7. **Fotodokumentácia má výlučne dokumentačný charakter a je prevzatá z dostupných zdrojov (web stránky a z obce)**

1.2 Ciele a procesy programovania

Obec Staré Hory pristúpila k riešeniu Programu rozvoja obce z dôvodu stanovenia hlavných rozvojových cieľov do budúceho obdobia do roku 2022. Programovacie obdobie naväzuje na programovacie obdobie Stratégie rozvoja SR vo väzbe na programovacie obdobie EÚ. Cieľom práce na programovaní stratégie rozvoja obce je stanovenie cieľového stavu v roku 2022 a programovanie krokov teda parciálnych cieľov, opatrení a aktivít na dosiahnutie tohto cieľa.

Programovanie prebiehalo na dvoch úrovniach.

1. **Zvnútra** – Plánovanie s verejnosťou v obci
Programovanie s Akčnou plánovacou skupinou
(zástupcovia partnerských a záujmových skupín a podnikateľskou sférou v obci)
2. **Zvonku** - Pohľad a hodnotenie odborníka na riešené územie
(na krajinu, ekológiu, architektúru, dopravu, a iné) z hľadiska existujúcich
a potenciálnych zdrojov (prírodné, fyzické, duchovné, ľudské, ekonomické a iné)
3. **Dohoda** - Výsledkom programovacieho procesu je dohoda záujmových strán na spoločnej vízii a stratégii rozvoja.

Plánovanie s verejnosťou

Príležitosť vstupu do programovacieho procesu dostali všetci obyvatelia obce vrátane užívateľov územia obce, ktorí boli obcou vyzvaní zúčastniť sa procesu programovania. Účasť bola dobrovoľná a proces transparentný.

Informácia o príprave prác na Programe rozvoja bola zverejnená v hlásení v rozhlase zo dňa 11.5.2015, na web stránke obce www.starehory.sk a na verejnej tabuli dňa 4.5.2015. V rámci získavania verejnej mienky boli verejnosti poskytnuté 2 možnosti participácie na programovaní: 1. **Aktívne** - zúčastniť sa na programovaní a osobne prispieť k tvorbe stratégie rozvoja obce alebo **Pasívne** – prostredníctvom ankety, ktorá bola rozoslaná dňa 11.5.2015 do domácností v obci Staré Hory. Uzavierka odosielania ankety bola do 30.5. 2015. Účasť verejnosti bola umožnená aj priebežne počas procesu možnosťou doručenia podnetov, návrhov a riešení na uvedený kontakt. Miestni podnikatelia mali príležitosť reagovať prostredníctvom dotazníka, ktorý im bol zaslaný. Návratnosť možno vyhodnotiť ako neuspokojivú. Z celkového počtu obyvateľov sa v ankete vyjadrilo len 16 obyvateľov a dotazník zaslali len 2 podnikatelia čo predstavuje necelých 5 % návratnosť z produktívnej časti obyvateľstva.

Anketa pre občanov obsahovala 16 otázok a priestor na námety na zlepšenie života v obci. Vyhodnotenie ankety. Celkom vyplnilo anketu 16 obyvateľov. Výsledkom prieskumu na základe veľmi malej vzorky obyvateľov bolo konštatovanie potreby práce s ľuďmi, medziľudskými vzťahmi, práce na zlepšení životného prostredia a dobudovanie technickej vybavenosti a služieb obyvateľstvu. Medzi požiadavkami bola aj potreba rozšírenia a zlepšenia podmienok bývania. Z podnikateľského sektora na dotazník reagovali len dva. Oba subjekty počítajú s rozvojom do roku 2022.

Z ankety možno konštatovať, že prioritné oblasti, ktorým treba venovať pozornosť pri plánovaní rozvoja obce sú: 1. Technická infraštruktúra a životné prostredie, 2. Ľudia, komunikácia a spolupráca, 3. Voľný čas, šport a cestovný ruch a 4. Bývanie. Obec by mala investovať hlavne do novej výstavby na bývanie, životného prostredia a lepšej vybavenosti a služieb nielen obyvateľstvu ale aj v cestovnom ruchu. V ankete verejnosť pripúšťa aktaraktivitu obce a podporu cestovnému ruchu. Podnety smerovali k zlepšeniu medziľudských vzťahov, vytvoreniu komunikačnej platformy a k vyššej aktivizácii pre verejný život. Najväčšia podpora bola smerom k príprave územia na novú výstavbu a zlepšeniu vzhľadu obce. Taktiež boli kladne hodnotené podujatia a realizované investície v rozvoji.

Na 1. stretnutí dňa 15.4.2015 občania a miestni aktéri prišli a hovorili o tom, čo je v obci slabou stránkou a čo navrhujú zmeniť, zrušiť a riešiť ale aj o tom, čo je silnou stránkou a čo navrhujú ponechať, obnoviť a rozvíjať. Súčasne sa zaoberali zamyslením sa nad tým, v čom vidia nové možnosti rozvoja a v čom možné riziká. Takejto analýze problémov hovoríme aj **SWOT analýza** s verejnosťou. Stretnutie začalo želaniami občanov na otázku: „Aká by mala byť naša obec o 10-15 rokov?“. Želanie sa stalo dlhodobou víziou aj pre roky 2016-2022. Cieľom stretnutia boli diskusie o možnostiach a predpokladoch rozvoja obce a toho, čo obyvateľ, užívateľ resp. návštevník od rozvoja očakáva.

Na 2. verejnom stretnutí dňa 25.5.2015 občania a miestni aktéri programovali rozvoj obce do roku 2022. **Výsledkom práce s rozvojovými aktérmi a vyhodnotenia anketového prieskumu verejnej mienky boli priority rozvoja** obce podľa rozvoja oblastí ako: ľudia, bývanie, malé a stredné podnikanie, technická vybavenosť, sociálna starostlivosť, ŽP a iné.

Programovanie s Akčnou plánovacou skupinou

Z programovania sa na základe dobrovoľnosti a ochoty spolupracovať vytvorí skupina tzv. aktívna verejnosť, ktorá v obci definuje víziu, SWOT analýzu územia, jeho potenciál a predpoklady rozvoja, plánuje a hodnotí priority rozvoja. Akčnú skupinu tvoria aktívni občania, predstavitelia obce, záujmových skupín, podnikateľov, štátnej správy a odborníkov, ktorých záujmy tvoria základ pre budúci rozvoj. Súbežne s prácou s verejnosťou odborníci spracovali **Audít územia a zdrojov**, ktorý je zas akýmsi „**pohľadom zvonku**“. Ten hodnotí územie a existujúce zdroje (okrem územia sú to ľudia, príroda, stavby, história, a pod.), porovnáva s vonkajším prostredím a zohľadňuje vyššie vstupy a požiadavky na územie obce. Akčná skupina porovnáva obidva pohľady, výsledkom čoho má byť jasná a presvedčivá **spoločná rozvojová stratégia**, teda odpoveď na otázku „**Čo chceme v rozvoji obce dosiahnuť a akým spôsobom**“ za obdobie 7 rokov a čo povedie všetkých k oživeniu a posilneniu a čo zaručí trvalo udržateľný rozvoj. Práca všetkých zainteresovaných má byť spoločnou dohodou na strategických krokoch smerovaných k spoločnému cieľu.

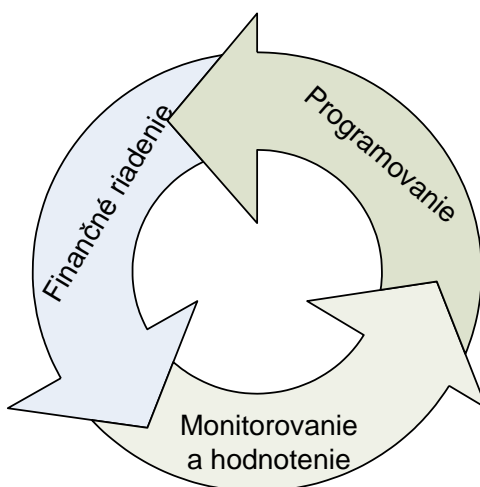

1.3 Štruktúra programu

Analytická časť		Popis a hodnotenie		
		SWOT analýza		
		Smery rozvoja		
		Ciele a priority		Strategická časť
		Stratégia soc. ekon. rozvoja		
		Programovanie		
		Finančné zabezpečenie		
Implementácia		Riadenie programu		
		Monitoring		
		Organizačné zabezpečenie		

Strategické plánovanie podpory regionálneho rozvoja pozostáva z týchto troch hlavných procesov:

- programovanie
- finančné zabezpečenie
- monitorovanie a hodnotenie

1.4 Úvodná charakteristika riešeného územia

Región: okres Banská Bystrica
 Nadmorská výška: 472 m n.m.
 Rozloha: 4156 ha 41,56 km²
 Počet obyvateľov: 542 (k 31.12.2013)
 Hustota obyvateľstva: 13 obyvateľ(ov)/km²
 Prvá písomná zmienka: 1536
 Štatistická územná jednotka: 509019 PSČ: 976 02
 Adresa obecného úradu: Staré Hory č. 317, 976 02 Staré Hory
 Webové sídlo: <http://www.starehory.sk>

Obec Staré Hory sa nachádza na strednom Slovensku, v severnej časti okresu Banská Bystrica, ktorý je súčasťou Banskobystrického kraja.

Riešené územie tvorí katastrálne územie obce veľkosti 4 156 ha. Nachádza sa v Starohorskej doline na styku Nízkych Tatier a Veľkej Fatry. Prevažne zalesnený chotár tvoria v nízkotatranskej časti prvohorné zlepenice, pieskovce, bridlice a arkózy, z ktorých vystupuje na juhovýchode od obce jadro kryštalinika s metamorfovanými horninami. Veľkofatranskú časť tvoria najmä druhohorné dolomity a vápence, sliené a slienité vápence. Nenasýtené i nasýtené hnedé lesné pôdy, rendziny sú pokryté väčšinou zmiešaným lesom, v ktorom prevládajú bučiny. Na hľňom pásme hrebeňa Krížnej je subalpínska a alpínska vegetácia.

Nadmorská výška obce v jej strede je 472 m, v jej chotári je 429 - 1574 m.

Počet obyvateľov je úradne zachytený od druhej polovice 19. storočia: 1869 počet obyvateľov 2022, 1890 – 2025, 1910 – 1877, 1930 – 1380, 1948 – 1208 a 1970 – 838. V súčasnosti má obec 542 obyvateľov.

Obec leží severne 14 km od krajského mesta Banská Bystrica a od okresných miest je vzdialená 33 km severne od Zvolena a 40 km južne od Ružomberka. Prvá písomná zmienka o obci pochádza z roku 1536. Obcou prechádza hlavný cestný ťah E77 Banská Bystrica - Ružomberok. Ku Starým Horám patria osady Horný a Dolný Jelenec, Prašnica, Valentová, Rybie, Richtárová a Polkanová.

Základná charakteristika obce Staré Hory

Tabuľka č. 1 a 2

Obec	id. číslo	okres	najnižšia nadm. výška	najvyššia nadm. výška
Staré Hory	00321052	Banská Bystrica	429	1574

Zdroj: ŠÚSR k 31.12.2013

Obec	Kód ZUJ	Rozloha katastra v km ²	Počet obyvateľov v r. 2013	Hustota obyvateľstva v katastri: obyv./ km ²	Výročie prvej písomnej zmienky o obci v r. 2015
Staré Hory	509019	41,56	542	13	479

Poloha obce v rámci Slovenska

1.5 Širšie územné väzby

Obec Staré Hory sa nachádza v severnej časti okresu Banská Bystrica, ktorý je súčasťou Banskobystrického kraja. Obcou prechádza cesta I. triedy číslo I/59 Banská Bystrica – Ružomberok, ktorá je súčasťou európskej cesty E77. Južne od riešeného územia, údolím Hrona vedie rýchlostná cesta R1, ktorá spája krajské mesto Banská Bystrica s mestami Zvolen, Žiar Nad Hronom, Nitra, a Bratislava. Súbežne s R1 vedie železničná trať Nové Zámky – Zvolen, prepájajúca ŽSR s európskou železničnou sieťou. Zároveň je R1 možné spojenie okresu s letiskom Sliač.

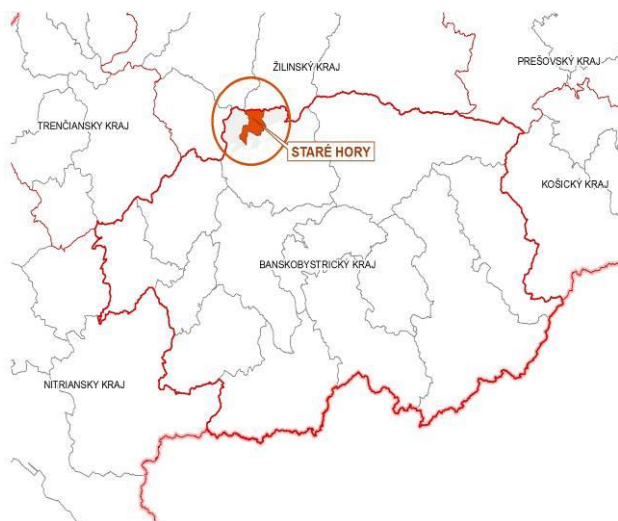
Krajské mesto Banská Bystrica je prirodzeným spádoviskom širšieho regiónu so sústredením pracovných príležitostí, s vyššou občianskou vybavenosťou a dopravným terminálom.

Chotár obce sa rozprestiera na styku Nízkych Tatier a Veľkej Fatry v Starohorskej doliny. Preteká ním Starohorský potok. Od Starých Hôr na východ ležia obce Motyčky a Baláže, z juhu hraničí s chotárom obcí Selce, Špania Dolina, Banská Bystrica a Harmanec, na západe hraničí s obcami Dolný Harmanec a Turecká a na severe hraničí s obcou Liptovské Revúce Severná hranica je zároveň hranicou kraja aj okresu Banská Bystrica.

Z územného hľadiska chotár obce Staré Hory patrí do regiónu **Pohronia**

Obec patrí od roku 2004 do **mikroregiónu Starohorská dolina**, ktorý zahŕňa katastrálne územia ďalších 6 obcí v okrese Banská Bystrica (Dolný Harmanec, Donovaly, Harmanec, Motyčky, Špania Dolina a Turecká).

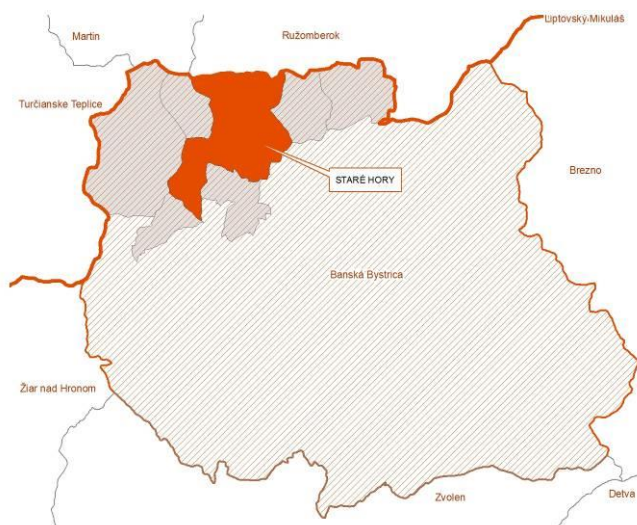
Poloha obce v rámci kraja

Poloha obce v rámci Mikroregiónu Starohorská dolina

Poloha obce v rámci okresu Banská Bystrica

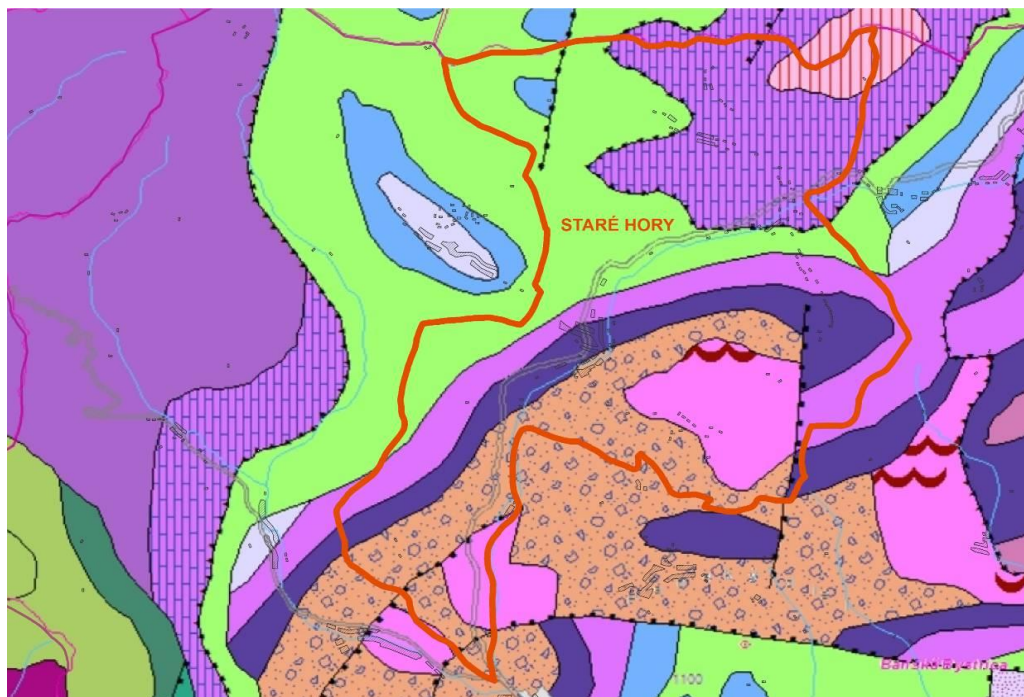
2. ANALÝZA GEOGRAFICKÉHO A ENVIRONMENTÁLNEHO POTENCIÁLU POPIS SÚČASNEJ SITUÁCIE

Prírodné pomery (v širších súvislostiach)

Staré Hory ležia na styku Nízkych Tatier a Veľkej Fatry v Starohorskej doliny. Prevažne zalesnený chotár tvoria v nízkotatranskej časti prvohorné zlepenice, pieskovce, bridlice a arkózy, z ktorých vystupuje na juhovýchode od obce jadro kryštalinika s metamorfomovanými horninami. Veľkofatranskú časť tvoria najmä druhohorné dolomity a vápence, slieňovce a slienité vápence. Jej pestré bralnaté svahy a široké rázsochy sa strmo zvažujú do úzkej Starohorskej doliny. Podobné tvary majú aj svahy Nízkych Tatier. Na vápence sa viaže krasový povrch s bralnatými rázsochami, súteskami a s jaskyňou v Dolnom Jelenci. V minulosti sa tu ťažila medená ruda, teraz pieskovec. Najhlbšou dolinou chotára preteká Starohorský potok s prítokmi, na ktorých sú dve hydrocentrály.

Geologické pomery

Starohorské vrchy majú zložitú a heterogénnu geologickú stavbu, ktorá podmieňuje metalogenetickú rôznorodosť územia. Španiodolinské rudné pole nízkotatranského rudného rajónu reprezentuje fatroveporickú zónu. Začiatky baníctva v tomto území siahajú do obdobia osídľovania pri sťahovaní národov. Najprv sa rýžovalo Au, potom banským spôsobom ďalšie kovy. Ťažilo sa do konca 19. resp. do polovice 20. stor. (Špania dolina, Piesky), keď sa striedali obdobia rozkvetu a úpadku baníctva. Na starých haldách sa bežne nachádzajú chalkopyrit, tetraedrit, ankerit a zaujímavé sekundárne minerály medi - malachit, azurit, devilín, langit, zriedkavejšie antlerit, aurichalcit, brochantit, chalkofylit, chryzokol, tenorit a i.

Zdroj: Atlas krajiny SR, enviroportal SAŽP 2014

LEGENDA

	mezozoikum vnútorných Karpát	vrstevnaté ílovité vápence, slieňovce a brekcie; titón – apt
	mezozoikum vnútorných Karpát	piesčité a škvŕnité vápence, rádiolarity, hľuznaté vápence
	mezozoikum vnútorných Karpát	tmavé vápence (gutensteinské), dolomity a rohovcové vápence
	mezozoikum vnútorných Karpát	dolomity (hlavné), lokálne vápence (oponické) a bridlice
	staršie paleozoikum – protero-zoikum veporika a tatrika	páskované a okaté pararuly a migmatity
	mezozoikum vnútorných Karpát	tmavé vápence (gutensteinské) a dolomity (ramsauské)
	mezozoikum vnútorných Karpát	kremence, pieskovce a ílovité bridlice (lúžňanské a verfénske súvrstvie)
	mladšie paleozoikum vnútorných Karpát	zlepenice, pieskovce, bridlice, ryolitové/dacitové vulkanity (rimavské, brusnianske, skýcovské, ... súvrstvie)

Z hľadiska inžinierskogeologickej rajonizácie patrí územie do štyroch rajónov predkvartérnych hornín: rajóna spevnených sedimentov, vápencovo-dolomitických hornín, ílovcovo-vápencových hornín, a pieskovcovo-zlepencových hornín.

Geomorfologické pomery

Z hľadiska geomorfologického územia patrí územie do subprovincie Vnútorne Západné Karpaty, oblasti Fatransko - tatranskej, celku Starohorské vrchy a Veľká Fatra.

Nadmorská výška obce v jej strede je 472 m, v jej chotári je 429 - 1574 m.

Tab. č. 3: Geomorfologické začlenenie

	Severná časť katastra	Južná časť katastra
Sústava	Alpsko-himalájska	Alpsko-himalájska
Podsústava	Karpaty	Karpaty
Provincia	Západné Karpaty	Západné Karpaty
Subprovincia	vnútorne Západné Karpaty	vnútorne Západné Karpaty
Oblasť	Fatransko - tatranská	Fatransko - tatranská
Celok	Veľká Fatra	Starohorské vrchy
Podcelok		Zvolen Hôľna Bralná

Zdroj: Atlas krajiny SR, enviroportal SAŽP 2015

Tabuľka č. 4

Obec	Najnižšia nadmorská výška	Najvyššia nadmorská výška
Staré Hory	429 m. n. m.	1574 m. n. m.

Zdroj: obec 2014

Z geomorfologického hľadiska predstavuje väčšia časť katastra podhľadný reliéf, severná časť zasahuje do veľhorského reliéfu hôľneho, glaciálno-hôľneho až glaciálneho a východnú a južnú časť tvorí hornatinový reliéf. Z hľadiska morfologicko-morfometrického členenia predstavuje reliéf severnej časti silne členitú veľhornatinu, južná časť katastra zasahuje do veľmi silne členitej nižšej hornatiny a východná časť do silne členitej vyššej hornatiny.

V širšom merítke:

Veľká Fatra patrí do kryštálicko-druhohorného pásma Západných Karpát. Na geologickej stavbe sa podieľajú žuly a horniny druhohôr. Kryštálické jadro vystupuje na povrch len v severnej časti (Smrekovica a časť Ľubochňanskej doliny). Stavba druhohorného útvaru je veľmi zložitá. Podstatná časť patrí k obalovým sériám, cez ktoré boli zložitými horotvornými pohybmi alpínskeho vrásnenia presunuté série krížňanského a chočského príkrovu. V týchto útvaroch dominujú vápnité horniny (dolomity a vápence). V jednotlivých sériách sa uplatňujú i slieň, slieňité vápence, pestré bridlice, kremence a iné horniny.

Krajinársky najatraktívnejšie krasové javy vznikli zvetrávaním a eróziou na horninách chočského príkrovu. Na horninách krížňanského príkrovu (prevaha slieňovcov a slieňitých vápencov) sa vyvinul mätko zaoblený reliéf. Tento nachádzame aj na žulách, ale bez výrazných skalných útvarov.

Reliéf Veľkej Fatry je značne členitý pri veľkom výškovom rozpätí sa radí medzi vysoké hornatiny. Hlavný hrebeň s rázsochami, v južnej časti mätko modelovaný, predstavuje hôľny veľhorský reliéf, zastúpený je i glaciálno-hôľny, vysočinový podhľadný, hornatinový i vrchovinový. Medzi najvýznamnejšie krasové doliny patria Gaderská, Blatnická, Necpalská, Žarnovická, Harmanecká a iné. Odlišný geomorfologický ráz majú Ľubochňanska, Kantorská, Revúcka a iné doliny, ktoré vznikli eróziou žulového, slieňitého, bridlicového a kremencového podložia.

Starohorské vrchy sú jadrovým pohorím budovaným kryštalikom a obalovou sekvenciou reprezentovanou sedimentárnymi komplexami mladšieho paleozoika a najmä mezozoika. Intenzívnu banickú činnosť z minulosti dokumentujú v Starohorských vrchoch antropogénne formy reliéfu. Patria k nim najmä haldy v oblasti Španej Doliny a Starých Hôr a tiež v mikroreliéfe viditeľné stopy po jarkoch patriacich do systému banského špaňodolinského vodovodu.

Klimatické pomery

Katastrálne územie obce zasahuje do dvoch klimatických oblastí. SZ časť katastra obce sa nachádza v chladnej oblasti, do okrsku mierne chladnej a veľmi vlhkej (júlový priemer teploty vzduchu 12-16°C), juh a východ územia zasahuje do mierne teplej oblasti, ktorá je zastúpená mierne teplým okrskom, veľmi vlhkým, vrchovinovým, ktorý je charakterizovaný počtom letných dní v roku pod 50 a priemernou teplotou vzduchu v júli nad 16°C.

Priemerná ročná teplota vzduchu klesá v priemere o 0,4° až 0,5°C na každých 100 m, čím sa hodnoty pohybujú už okolo 6°C. V ročnom chode pripadajú najvyššie priemerné mesačné teploty na júl. Najnižšie priemerné mesačné teploty vzduchu pripadajú na január. Priemerný ročný úhrn zrážok sa pohybuje cca od 700 mm v najjužnejšej časti až k hodnotám okolo 1200 mm, ktoré sú príznačné pre najvyššie položené časti riešeného územia.

Tab. č. 5: Klimatické pomery

	Charakteristika okrsku	Klimatické znaky
Severozápad katastra	mierne chladný, veľmi vlhký	júl 12 °C - 16 °C
Juh a východ katastra	mierne teplý, veľmi vlhký, vrchovinový	júl nad 16 °C, letné dni do 50, Končekov index zavlaženia (Iz) = nad 120, prevažne 500 m n. m.

Zdroj: Atlas krajiny SR, enviroportal SAŽP 2015

Hydrologické pomery

Prirodzenou osou sídelných štruktúr katastra je Starohorský potok, ktorý v údolí priberá viacero prítokov. Podľa hydrogeologického rajónovania ležia podzemné vody posudzovaného územia v regióne mezozoikum Veľkej Fatry a Nízkyh Tatier medzi Ploskou a Donovalmi s prevažne krasovou a krasovo-puklinovou priepustnosťou.

Prietoknosť a hydrogeologická produktivita je mierna ($T = 1 \cdot 10^{-4} - 1 \cdot 10^{-3} \text{ m}^2 \cdot \text{s}^{-1}$), vo vyššie položených častiach je prietoknosť a hydrologická produktivita vysoká ($T = 1 \cdot 10^{-3} - 1 \cdot 10^{-2} \text{ m}^2 \cdot \text{s}^{-1}$).

Povrchové vody sú odvodnené Starohorským potokom a jeho prítokmi, z ktorých najvýznamnejší sú pravostranný potok Rybie a Ramžiná a ľavostranné prítoky Jelený potok, na ktorom je vybudovaná vodná nádrž Jelenec, ďalej Richtársky potok a Zelená. Celé riešené územie hydrologicky patrí do povodia Hrona - hydrologické poradie č. 4 -23. Pravá časť povodia Hrona je podstatne vyššia a veľmi strmá aj pravostranné prítoky Hrona sú veľmi krátke a strmé - niektoré dosahujú sklon až 50 ‰. Ročné úhrny zrážok v povodí Hrona dosahujú bodovo v extrémoch najvyššie hodnoty v hornej časti povodia cez 1600 mm a v dolnej časti Hrona klesajú až na 380 mm, v riešenom území sú 1235 mm (Starohorský potok). Odtok v celom povodí rieky Hron dosahuje hodnoty 50-900 mm, v riešenom území 766 mm (Starohorský potok).

Pôdne pomery

Pôdne typy korešpondujú v území najmä s geologickým substrátom, na ktorom sa vytvorili a na území sú zastúpené: **fluvizeme, kambizeme, rendziny, pararendziny podzoly, rankre a litozeme.**

Pôdne druhy závislé od minerálneho zloženia hornín a od pôdotvorných procesov sa klasifikujú na základe percentuálneho zastúpenia rozlične veľkých elementárnych častíc.

2.1.1. Rastlinstvo a živočíšstvo

Rastlinstvo

Geologický podklad, tvar reliéfu, pôdne a klimatické pomery sa spolu s ďalšími činiteľmi podieľali na vzniku rozmanitých stanovišť Veľkej Fatry. Na nich sa vyvinuli pozoruhodné spoločenstvá a druhy rastlín a živočíchov. Prírodný charakter si zachovali najmä lesné spoločenstvá. Približne 90 % územia Veľkej Fatry pokrývajú lesy. Mnohé z nich sú cenným dokladom vývoja lesných spoločenstiev karpatského typu s výskytom početných vzácnych a ohrozených druhov. Najmä v extrémnejších polohách, kde neboli výrazne dotknuté lesohospodárskou činnosťou, si zachovávajú prirodzené zastúpenie lesných drevín a prirodzený spôsob obnovy cestou rozpadu pralesovitých formácií. Z lesov najväčšiu rozlohu zaberajú bukové lesy, ktoré miestami zasahujú až k súčasnej, v dôsledku intenzívneho pastierstva v minulosti značne zníženej, hornej hranici lesa. Na nej nachádzame aj prírodné smrečiny. Na vápencoch a dolomitoch pretrvali reliktné porasty borovice lesnej, menšie porasty dúbav, v najvyšších polohách alebo roklinách kosodrevina. Veľkú Fatru charakterizuje aj veľký koncentrovaný výskyt tisu, ktorý sa ako typická drevina dostal v štylizovanej podobe aj do znaku nového národného parku.

Živočíšstvo

Podľa zoogeografického členenia (Čepelák, 1980) patrí okolité územie do oblasti Západných Karpát, obvodu vnútorného a okrsku centrálného deliaceho sa na dva podokrsky (nizkotatranský a fatranský). Najbohatšiu triedu bezstavovcov predstavuje **hmyz**. Z **chrobákov** k vysokohorským druhom patria napr. hnojník (*Aphodius alpinus*) a viaceré zriedkavé a cenné druhy z čeľade bystruškovitých (*Carabidae*). Z **mäkkýšov** sa v území vyskytuje viacero karpatských endemitov viažúcich sa najmä na lesné ekosystémy. Z **obojživelníkov** patria k najohrozenejším karpatské endemity mlok vrchovský (*Triturus alpestris*) a mlok karpatský (*T. montandoni*), ďalej mlok bodkovaný (*T. vulgaris*), salamandra škvrnitá (*Salamandra salamandra*), kunka žltobruchá (*Bombina variegata*). Z **plazov** obýva vlhké lúky a brehy potokov jašterica živorodá (*Lacerta vivipara*), prehriate skalné a lesostepné stanovišťa sú biotopom jašterice múrovej (*L. muralis*), zriedkavo sa vyskytuje i jašterica zelená (*L. viridis*). V území sú významné hniezdne teritória ohrozených druhov **vtákov**. K tým najohrozenejším patria z dravcov orol skalný (*Aquila chrysaetos*), orol kriklavý (*A. pomarina*), sokol sťahovavý (*Falco peregrinus*), včelár lesný (*Pernis apivorus*). Na území nachádza podmienky pre svoj život aj veľké množstvo **cicavcov**. Súvislé lesné komplexy Veľkej Fatry a Nízkyh Tatier sú útočiskom pre naše veľké šelmy: rysa ostrovida (*Lynx lynx*), vlka dravého (*Canis lupus*), medveďa hnedého (*Ursus arctos*) i mačku divú (*Felis silvestris*).

2.1.2. Chránené územia v katastrálnom území obce a jej okolí

Chránené územia – územná ochrana

Z hľadiska územnej ochrany prírody vykonávanej v súlade so zákonom NR SR č. 543/2002 Z.z. o ochrane prírody a krajiny v znení neskorších predpisov, do katastra obce **zasahuje niekoľko chránených území**. V riešenom území ako aj blízkom okolí sa nachádzajú územia európskeho významu ako aj územia chránených vtáčích území v rámci siete Natura 2000.

Z hľadiska ochrany prírody predstavuje obce a jej okolie veľmi významné územie s množstvom chránených území, čo svedčí o zachovalosti a bohatosti miestnej prírody.

NÁRODNÁ SÚSTAVA CHRÁNENÝCH ÚZEMÍ

Veľkoplošné chránené územia v obci a okolí:

- **NP Veľká Fatra** – zasahuje do katastra obce
- **NP Nízke Tatry** – do katastra zasahuje len OP

Veľká Fatra ako jedno z najzachovalejších pohorí Slovenska bolo už v roku 1973 vyhlásené za chránenú krajinnú oblasť. Už od päťdesiatych rokov minulého storočia však na jej území boli zriaďované prírodné rezervácie, najmä v zachovalých lesných komplexoch a pralesoch. V súčasnosti je v národnom parku a jeho ochrannom pásme vyhlásených 35 maloplošných chránených území na lesných, mokradových, trávnych, či skalných biotopoch, stanovištiach vzácnych a ohrozených rastlín a živočíchov, ale aj na ochranu zaujímavých a cenných morfológických javov a jaskýň.

V roku 2002 bol Nariadením vlády Slovenskej republiky č. 140 z 27. marca. 2002 a s účinnosťou od 1. apríla 2002 zriadený náš najmladší **Národný park Veľká Fatra** s výmerou samotného územia 40 371 ha a výmerou ochranného pásma 26 132 ha.

Po vstupe do Európskej únie bola Veľká Fatra zaradená do celoeurópskej sústavy chránených území NATURA 2000 ako Územie európskeho významu a Chránené vtáčie územie.

Podľa zákona NR SR 543/2002 Z.z. v znení neskorších predpisov, je v národných parkoch ochrana prírody nadradená nad všetky ostatné činnosti a preto tu platí prísnejší 3. stupeň ochrany, ktorý reguluje a obmedzuje niektoré ľudské aktivity.

O národný park sa stará Štátna ochrana prírody - Správa Národného parku Veľká Fatra. Sídli vo Vrútkach. Jej pracovníci sa venujú výskumu, praktickej ochrane a environmentálnej výchove. Bližšie informácie nájdete v časti Správa NP.

Národný park Nízke Tatry (NAPANT) bol vyhlásený Nariadením vlády SSR č. 119/78 Zb., spočiatku zaberá plochu 811 km² a ochranné pásmo 1 240 km², spolu 2 051 km². Nariadením vlády SR č. 182/1997 Z.z. boli upravené a novelizované hranice národného parku a jeho ochranné pásmo. V súčasnosti má NAPANT rozlohu 728 km² a jeho ochranné pásmo 1 102 km², čím je to rozlohou najväčší národný park na Slovensku.

Jeho najvyšším vrcholom je Ďumbier (2043 m n.m.).

Tabuľka č. 6: **Veľkoplošné chránené územia**

Názov CHÚ	Kategória	Rozloha (ha)	Rok vyhlásenia (novelizácie)
Veľká Fatra	NP	40 371 OP 26 133	(1974 ako CHKO) 2002
Nízke Tatry	NP	72 842 OP 110 162	1978, 1997

Zdroj: ŠOP SR, 2014

Maloplošné chránené územia:

Do katastra obce **zasahujú** 3 maloplošné chránené územia. Ich celková výmera je 15,06 ha. Sú zaradené do kategórie prírodná pamiatka (2) a chránený areál (1). Veľa maloplošných chránených území sa nachádza v okolí obce.

Tabuľka č. 7: **Maloplošné chránené územia prírody v obci a okolí**

Názov CHÚ	Kategória	Rozloha (ha)	Rok vyhlásenia (novelizácie)	Stupeň ochrany prírody	Dôvod ochrany
Zasahujúce do katastra obce					
Dekrétovej porast	CHA	6,22	1999	4.	Územie predstavuje ukážku z mala este jestvujúcich porastov založených významným lesníckym priekopníkom 19. st. Jozefom Dekretom - Matejoviem. Najcennejšie v tomto vekove i štruktúralne roznorodom poraste sú stare exemplare smrekovce, jedľasmerka a buka. http://uzemia.enviroportal.sk/main/detail/cislo/1070
Jelenecká jaskyňa	PP	0 OP 2,68	1994	ochrana jaskyne (§ 24 zákona č. 543/2002 Z. z.)	V ochrannom pásme prírodnej pamiatky sú predmetom ochrany citlivé jaskynné geosystémy. http://uzemia.enviroportal.sk/main/detail/cislo/1219
Majerova skala	PP	8,84	1992	5.	Ochrana výrazného skalného útvaru predstavujúceho trosku chočského príkrovu v tektonickom nadloží krížňanskej série, s výskytom chránených a ohrozených druhov flóry a fauny. http://uzemia.enviroportal.sk/main/detail/cislo/785
V okolí obce					
Harmanecká jaskyňa	NPR	0 OP 115,92	1972 (1996)	ochrana jaskyne (§ 24 zákona č. 543/2002 Z. z.)	Puklinový typ jaskyne v triasových vápencoch. Pôvodné pukliny sa rozovreli a zrútením rozšírili do rozsiahlych siení. Jaskyňa objavili v r. 1932 a sprístupnili v r. 1950. Jaskyňa meria 1500 m, z čoho je prístupných asi 720 m. http://uzemia.enviroportal.sk/main/detail/cislo/254
Harmanecká tisina	NPR	20,04	1949 (1983)	5.	Ochrana a štúdium dynamiky vývoja zachovalého karpát. lesov v rôznych vývojových štádiách s ohľadom na výskyt terciérneho reliktu - tisa obyčajného, ako aj krasových foriem georeliéfu. Vedeckovýskumné, náučné a kultúrno-výchovné ciele. http://uzemia.enviroportal.sk/main/detail/cislo/255
Harmanecký Hlboký jatok	PR	50,33	1998	5.	Územie predstavuje jeden z najväčších výskytov tisa obyčajného v oblasti Harmanca. Príklad v minulosti rozsiahlejšieho zastúpenia tisu v harmaneckých lesoch. PR je mimoriadne vhodná pre vedecký výskum, náučné a kultúrno-výchovné ciele. http://uzemia.enviroportal.sk/main/detail/cislo/1046
Krásno	CHA	127,91	1996	4.	Zabezpečenie ochrany významného tokaniska a hniezdiska tetra urogallus (Tetrao urogallus) vo Veľkej Fatre. http://uzemia.enviroportal.sk/main/detail/cislo/1018
Svrčinník	NPR	222,49	2001	5.	Ochrana zachov. komplexu klimax. les. spoločenstiev Kremn. vrchov vo 4. až 7. veg. stupni s

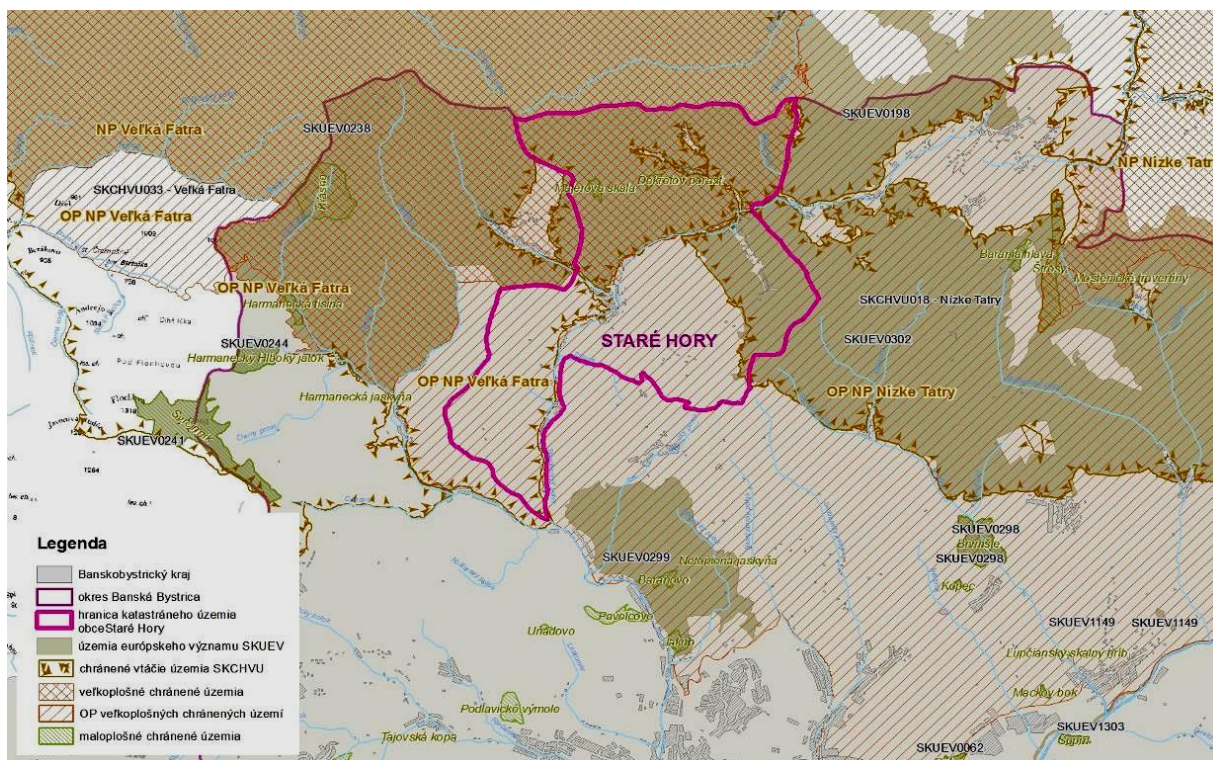
					prir.drev.zložením a typickou prírodz.štruktúrou, miestami až prales.charakteru, na kt.sú viazané mnohé chránené a ohroz.druhy fauny mont.stupňa Z. Karpát. http://uzemia.enviroportal.sk/main/detail/cislo/1110
Uňadovo	PR	3,58	1988	4.	PR je vyhlásená na ochranu bohatého výskytu tisú obyčajného (Taxus baccata L.) v porastoch prirodzeného lesa Starohorských vrchov. http://uzemia.enviroportal.sk/main/detail/cislo/461
Pavelcovo	PR	28,65	1998	4.	PR je vyhlásená z dôvodu zabezpečenia ochrany prirodzených lesných poločenstiev s koncentrovaným výskytom tisú obyčajného (Taxus baccata). http://uzemia.enviroportal.sk/main/detail/cislo/1045
Baranovo	PR	15,83	1993	5.	CHÚ vyniká zachovalými pôvodnými lesnými spoločenstvami a vzácnymi biotopmi ohrozených a chránených živočíchov. Na severnej hranici svojho rozšírenia sa tu vyskytujú teplomilné mediteránne druhy. http://uzemia.enviroportal.sk/main/detail/cislo/826
Netopieria jaskyňa	PP	0	1994	ochrana jaskyne (§ 24 zákona č. 543/2002 Z. z.)	Jaskyňa je prístupná návštevníkom za účelom zotavenia a poznávania jej prírodných a historických hodnôt. http://uzemia.enviroportal.sk/main/detail/cislo/1146
Brvnište	CHA	74,77	2006	4.	Ochrana zachovalých biotopov európskeho významu s exklávnym výskytom chráneného druhu cyklámen fatranský (Cyclamen fatrense). http://uzemia.enviroportal.sk/main/detail/cislo/1137
Kopec	CHA	3,76	2008	4.	Ochrana zachovalých biotopov európskeho významu suchomilné travinnobylinné a krovinné porasty na vápnom substráte, porasty borievky obyčajnej, pionierske porasty zväzu Alyso-Sedion albi na plytkých karbonátových a bázických substrátoch. http://uzemia.enviroportal.sk/main/detail/cislo/1153
Barania hlava	PR	13,41	2006	4.	Ochrana zachovalých biotopov európskeho významu aktívne vrchoviská a rašeliniskové smrekové lesy a ohrozených a zriedkavých druhov národného významu. http://uzemia.enviroportal.sk/main/detail/cislo/1135
Štrosy	PR	94,79	1999	5.	PR je vyhlásená z dôvodu zabezpečenia ochrany ojedinelého ostrovčekovitého výskytu kamenitých sutí v stredných polohách Slovenska ako významného ekosystému so špecifickými rastlinnými a živočíšnymi stanovišťami. Časť CHÚ leží v ochrannom pásme NAPANT. http://uzemia.enviroportal.sk/main/detail/cislo/1065
Moštenické travertíny	PP	1,71	1981	4.	Územie predstavuje význ.príklad najzach.časti mohutných travertín.terás,dokladujúcich vývoj prírody v štvrtohorách a význ.nálezisko chránených druhov rastlín (Ília cibul'konosná, volské oko vrbolisté,kortúza Matthiolova a pod.) na JZ od NP Nízke Tatry. http://uzemia.enviroportal.sk/main/detail/cislo/364

Zdroj: ŠOP SR, 2014

PR – prírodná rezervácia
CHA – Chránený areál

NPR – Národná prírodná rezervácia
PP – Prírodná pamiatka

Zdroj: Úrad geodézie a kartografie, 2014
ŠOP SR, 2014

SÚVISLÁ EURÓPSKA SÚSTAVA CHRÁNENÝCH ÚZEMÍ NATURA 2000 (V ŠIRŠÍCH SÚVISLOSTIACH):

Do riešeného územia zasahujú územia NATURA 2000:

- **územie európskeho významu Zvolen** (SKUEV0198), ktorého rozloha je 2590,07 ha. Zasahuje do katastrálnych území obcí Donovaly, Liptovská Osada, Liptovské Revúce, Motyčky, **Staré Hory**
<http://www.sopsr.sk/natura/index1.php?p=4&sec=5&kod=SKUEV0198>
- **územie európskeho významu Veľká Fatra** (SKUEV0238), ktorého rozloha je 46349,42 ha. Zasahuje do katastrálnych území obcí Belá, Dolný Harmanec, Hubová, Kraľovany, Krpeľany, Liptovské Revúce, Ľubochňa, Nolčovo, Podhradie nad Váhom, Rakša, Ružomberok, Sklabinský Podzámok, Stankovany, **Staré Hory**, Turčianska Štiavnička, Turčianske Jaseno, Blatnica, Dulice, Folkušová, Liptovská Osada, Mošovce, Necpaly, Turecká
<http://www.sopsr.sk/natura/index1.php?p=4&sec=5&kod=SKUEV0238>
- **územie európskeho významu Ďumbierske Tatry** (SKUEV0302), ktorého rozloha je 44028,46 ha. Zasahuje do katastrálnych území obcí Baláže, Brusno, Donovaly, Hiadef, Jasenie, Liptovské Kláčany, Lučatín, Medzibrod, Moštenica, Motyčky, Nemecká, Podkonice, Pohronský Bukovec, Priechod, Ráztoka, **Staré Hory**, Vyšná Boca, Brezno, Bystrá, Demänovská Dolina, Dolná Lehota, Dúbrava, Horná Lehota, Ilanovo, Jarabá, Lazisko, Liptovská Lúžna, Liptovská Osada, Liptovská Porúbka, Liptovský Ján, Nižná Boca, Partizánska Ľupča, Pavčina Lehota, Ploštín, Závažná Poruba
<http://www.sopsr.sk/natura/index1.php?p=4&sec=5&kod=SKUEV0302>
- **chránené vtáčie územie Veľká Fatra** (SKCHVU033), ktoré zasahuje do katastrálnych území obcí Donovaly, Dolný Harmanec, Motyčky, **Staré Hory**, Turecká, Špania Dolina, Harmanec, Kordíky
<http://www.sopsr.sk/natura/index1.php?p=4&sec=21&kod=SKCHVU033>
- **chránené vtáčie územie Nízke Tatry** (SKCHVU018)
<http://www.sopsr.sk/natura/index1.php?p=4&sec=21&kod=SKCHVU018>

V okolí obce sa nachádza:

- **územie európskeho významu Baranovo** (SKUEV0299), ktorého rozloha je 861,47 ha. Zasahuje do katastrálnych území obcí Kostiviarska, Nemce, Sásová, Špania Dolina, Uľanka
<http://www.sopsr.sk/natura/index1.php?p=4&sec=5&kod=SKUEV0299>
- **územie európskeho významu Harmanecký Hlboký jarok** (SKUEV0244), ktorého rozloha je 50,33 ha. Zasahuje do katastrálneho územia obce Dolný Harmanec
<http://www.sopsr.sk/natura/?p=4&sec=5&kod=SKUEV0244>
- **územie európskeho významu Svrčinník** (SKUEV0241), ktorého rozloha je 219,84 ha. Zasahuje do katastrálnych území obcí Čremošné, Dolný Harmanec, Horná Štubňa, Horný Turček, Kordíky
<http://www.sopsr.sk/natura/?p=4&sec=5&kod=SKUEV0241>

Územný systém ekologickej stability

V území sa nachádzajú územia Natura 2000, územia európskeho významu aj chránené vtáčie územia. Severná časť zasahuje do Národného parku Veľká Fatra, zvyšok je súčasťou ochranného pásma Národného parku Nízke Tatry.

ÚSES okresu Banská Bystrica je v súčasnom stave v etape schvaľovania. Podľa ÚPN VÚC BBSK z roku 1998, časť Krajinná štruktúra a územný systém ekologickej stability, kde je premietnutý tiež Generel nadregionálneho ÚSES SR, južnú časť a stred katastra na ľavom brehu Starohorského potoka tvorí priestor lesnej krajiny, zatiaľ čo severná a západná časť má charakter prírodnej krajiny. Územím preteká Starohorský potok, ktorý je definovaný ako biokoridor regionálneho významu. Na severe do územia zasahuje ochranné pásmo I. stupňa prírodného liečivého zdroja a prírodného minerálneho zdroja.

Na lokálnej úrovni nebol ÚSES projektovaný. Môžeme povedať, že Starohorský potok má charakter regionálneho biokoridoru, jeho prítoky miestneho významu. Všetky vymedzené plochy lesných porastov majú charakter miestneho biocentra, ostatné biotopy majú funkciu interakčných prvkov a genofondových plôch.

Životné prostredie

Ochrana ovzdušia

V samotnom sídle sa výroba výrazne znečisťujúca ovzdušie nenachádza. Väčšina domácností vykuruje pevným palivom, najviac drevom. Zdrojom znečistenia sú aj bytové objekty vykurované pevnými palivami hlavne v zimnom období. Územie Banskobystrického kraja patrí z hľadiska čistoty ovzdušia k menej znečisteným oblastiam a nevyžaduje v tomto smere osobitnú ochranu.

Pôda

Pôdne typy korešpondujú v území najmä s geologickým substrátom, na ktorom sa vytvorili. Na území katastra prevládajú kambizeme a rendziny, stredne kamenitej až flovito – hlinitej zrnitosti, so strednou priepustnosťou a retenčnou schopnosťou.

Poľnohospodárske pôdy

V zmysle platnej legislatívy je potrebné zabezpečiť ochranu najkvalitnejšej poľnohospodárskej pôdy v katastrálnom území podľa kódu bonitovaných pôdno-ekologických jednotiek a obmedzovať jej neadekvátnemu úbytku na nepoľnohospodárske účely.

Poľnohospodársku pôdu možno použiť na nepoľnohospodárske účely aj naďalej len na základe rozhodnutia príslušného pozemkového úradu o odňatí (ďalej len „rozhodnutie odňatí“).

Lesné pôdy

Na území prevládajú nenasýtené i nasýtené hnedé lesné pôdy.

Odpadové hospodárstvo

Obec má zabezpečený klasický zber komunálneho odpadu a zber separovaného odpadu. Vo svojom katastrálnom území nemá situovanú skládku odpadu a ani sa neuvažuje o jej zriadení. Obec má upravené nakladanie s komunálnym odpadom a drobnými stavebnými odpadmi, vznikajúcimi v obci cez VZN. V súčasnosti sa odpad separuje nasledovne: papier, lepenka, plasty, kov, sklo, textil, obuv, nebezpečný odpad, viacvrstvové kombinované materiály, zlený odpad, kuchynský a reštauračný odpad, oleje, zmesový a stavebný odpad, nadrozmerný odpad a nebezpečný odpad. Obyvatelia obce majú vytvorenú možnosť umiestnenia triedených odpadov na zbernom mieste zriadenom obcou Staré Hory.

Odpadové hospodárstvo je prevádzkované obcou prostredníctvom zmluvného partnera. Napriek tomu sa však objavujú občasné „čierne“ skládky odpadu. Nie je však zrejmé, či ich pôvodcami sú obyvatelia z obce.

V odpadovom hospodárstve stále nemožno konštatovať, že je verejnosť dostatočne pripravená na triedenie separovaného odpadu tak, ako stanoví zákon o odpadoch. Obecné veľkoobjemové kontajnery na sklo, plasty, papier a železo na určených stanoviiskách nie sú v dostatočnom množstve s ohľadom na rozsiahlosť katastra obce, príslušné osady a cca 35km dĺžky miestnych komunikácií. Špecifickým problémom je aj nepriechodnosť ciest v zimnom období, kedy v dôsledku snehových kalamít a ohrozenia lavínami v osadách nie je možné odvážať separovaný zber odpadu.

Z tohto dôvodu ako aj z dôvodu pretrvávania nedostatočnej environmentálnej uvedomelosti obyvateľov ešte stále vysoké percento a domácností komunálny odpad neseparuje.

Hodnotenie vplyvov na životné prostredie v obci.

Obec nemá verejnú kanalizáciu. Cca 40% domácností má vlastné čistenie odpadových vôd (ČOV). Je tu vybudovaná ČOV pre bytovku, zdravotné stredisko aj kultúrny dom. Potreba riešenia povrchových aj odpadových vôd je v lokalite Hlina ako riešenie budovy obecného úradu, materskej a základnej školy.

Najväčším znečisťovateľom v obci je medzinárodná doprava prechádzajúca stredom obce. Cesta I. triedy medzinárodného významu znečisťuje celú obec aj príslušné osady hlukom, prachom aj detonáciami vrátane rozsahu emisií. Denne prejde touto trasou cca 800 nákladných ťažkých vozidiel. Z hľadiska zvýšenia kvality životného prostredia je mimoriadne dôležité odklonenie tranzitnej dopravy cez obec.

Rozsiahly kataster obce zaznamenáva pomerne vysoké percento neobhospodarovanej pôdy v extraviláne ale aj v intraviláne, čo spôsobuje zarastanie krajiny a jej znehodnocovanie. Príležitostné znečistenie vodných tokov ako potok Ramžiná z Tureckej v správe Lesov SR a Starohorský potok v správe Povodia Hrona môže spôsobiť nánosy a ohrozenie povodňou. Výrazné znečistenia pôdy, vody alebo ovzdušia nie sú zaznamenané.

Z hľadiska hodnotenia krajiny a stavu životného prostredia je možné konštatovať, že jeho kvalita je postačujúca len čiastočne.

2.2. Súčasná krajinná štruktúra (v širších súvislostiach)

Charakter územia a jeho poloha predurčujú spôsob využívania pôdneho fondu a možnosti celkového hospodárskeho využitia územia regiónu. Súčasný ráz krajiny je výsledkom storočia trvajúcej činnosti človeka spojenej predovšetkým s využívaním tunajšieho prírodného bohatstva. Celé územie je hornaté. Lesy pokrývajú takmer 88% územia a viažu sa na vrchovinný reliéf Starohorských vrchov a hornatinný až vysočinový reliéf Veľkej Fatry. S nadmorskou výškou sa menia aj lesné vegetačné stupne. Územie prináleží 6 vegetačným stupňom od dubovo-bukového až po kosodrevinový nad 1500 m v oblasti Krížnej. Bukové porasty boli v období rozvoja banskej ťažby a spracovania medených a strieborných rúd na mnohých miestach vyrúbané a nahradené borovicami a neskôr smrekovými porastami. Tým došlo v regióne k výraznej zmene drevinnej skladby v prospech smreka na úkor drevinového zloženia a štruktúry pôvodných prírodných lesov. Lesy sú v prevažnej miere vo vlastníctve štátu, menší podiel má cirkev. Fyzické osoby vlastní lesy v zanedbateľnej čiastke. Poľnohospodársku pôdu v prevažnej miere tvoria trvalé trávne porasty.

Tabuľka č. 8: Členenie pôdneho fondu v území (2014)

Obec	Poľnohospodársk a pôda/ha	Lesná pôda/ha	Vodné plochy/ha	Zastavané plochy/ha	Ostatné plochy/ha	Spolu/ha
Staré Hory	425,24	3 628,23	15,28	64,16	23,17	4156
% vyjadrenie	10,23	87,3	0,37	1,54	0,56	100

Zdroj: ŠÚ SR 2014

Poľnohospodárstvo

Prevažnú väčšinu poľnohospodárskej pôdy tvorí trvalo trávnatý porast. Záhrady sa viažu prevažne na sídelné útvary a ich rozsah je daný hustotou a charakterom sídelných štruktúr. Vinice, chmeľnice a ovocné sady sa v tomto území nenachádzajú. Dané územie nepredstavuje vhodné podmienky pre takýto druh pozemkov.

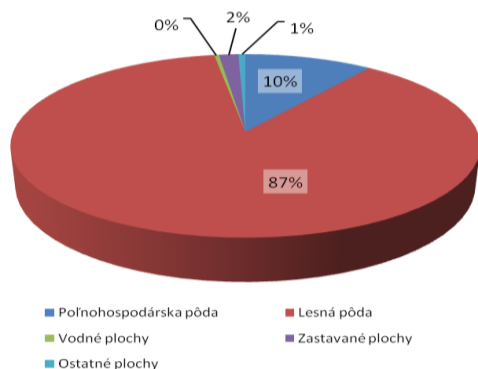
Poľnohospodárstvo je zamerané predovšetkým na chov hovädzieho dobytku a oviec, čo vyplýva zo štruktúry poľnohospodárskej pôdy. Orná pôda je sústredená hlavne v doline Hrona. Potenciál územia je aj v pestovaní ovocných stromov.

Tabuľka č. 9: Štruktúra poľnohospodárskej pôdy

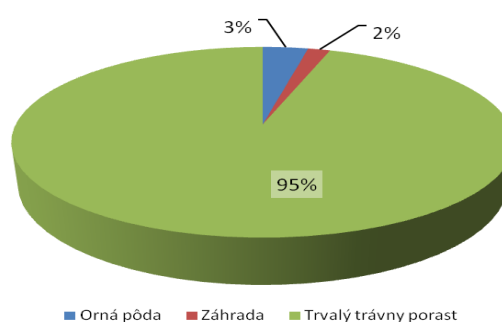
Názov KÚ	Orná pôda (ha)	Záhrada (ha)	Trvalý trávny porast (ha)	Sad (ha)	Poľnohospodárska pôda spolu (ha)
Staré Hory	14,89	7,26	403,1	0	425,24
% vyjadrenie	3,5	1,7	94,79	0	100

Zdroj: ŠÚ SR 2014

Členenie pôdneho fondu v území v %

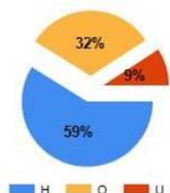

Štruktúra poľnohospodárskej pôdy v %

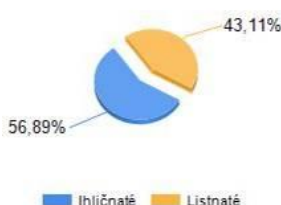
Funkčný význam lesov

V záujmovom území k.ú. Staré Hory dosahuje lesnatosť až 87,3 %. Lesy spadajú prevažne do kategórie hospodárskych, ich funkcia je hlavne produkčná. 32% tvoria lesy ochranné a 9% lesy osobitého určenia.

Územie: katastrálne územie
STARÉ HORY

Kategória lesa	Výmera v ha
H	2 094,47
O	1 135,69
U	328,19
Spolu	3 558,35

Dreviny	Zásoba v m3
Ihličnaté	579 278
Listnaté	439 053
Spolu	1 018 331

Zdroj: NLC Zvolen, 2011

Zdroj: internet

2. ANALÝZA HOSPODÁRSKÝCH, SOCIÁLNYCH A KULTÚRNYCH ZDROJOV

2.3. Urbanistický vývoj sídla (v širších súvislostiach)

Poloha a význam obce v rámci osídlenia:

Pre oblasť Starohorských vrchov je charakteristické **roztratené osídlenie**, ktoré súvisí s dobývaním rúd a vznikom typických osád. Obec Staré Hory je malé vidiecke sídlo, ktoré sa nachádza priamo na hlavnom dopravnom koridore cesty I. triedy I/59 Banská Bystrica - Ružomberok a v dostupnej vzdialenosti nadradenej technickej infraštruktúry. K obci patria časti Polkanová, Richtárová, Dolný a Horný Jelenec, Valentová, Rybô a Prašnica. V rámci územnosprávneho členenia patrí do okresu Banská Bystrica. Krajské a zároveň okresné sídlo je vzdialené od obce 15 km a tvorí funkciu sídla s vyššou občianskou vybavenosťou a čiastočne aj funkciou centra zamestnanosti.

Pozitívnym faktorom v rozvoji obce je väzba riešeného územia na nadradené systémy technickej infraštruktúry. Územím prechádza hlavný európsky cestný ťah E77, ktorý je spojniciou hlavných miest susedných štátov Varšavy (PR) a Budapešti (MR). V cestnej sieti SR je vedený ako cesta I. triedy číslo 59. Tento dopravný ťah v rámci celoštátnych dopravných väzieb je prioritný ťah sledujúci hlavné sídelné rozvojové osi Slovenska a ťažiská osídlenia medzinárodného významu. V úseku Sereď - Nitra – Banská Bystrica je v tomto ťahu vybudovaná rýchlostná cesta R1, ktorá bude ďalej prepájať Pohronie s Považím.

V doline Hrona, v súbehu s cestou I/65 vedie **železničná trať** Nové Zámky – Zvolen – Banská Bystrica. Najbližšia stanica je Banská Bystrica vzdialená 15 km.

Riešeným územím prechádza **Pohronský skupinový vodovod** a elektrické vedenie VVN 110 kV.

Tabuľka č. 10: **Prehľad vývoja osídlenia na území obce**

Obec	Vznik obce	Výročie založenia obce v r. 2015
Staré Hory	1536	479

Prvá písomná zmienka o obci pochádza z roku 1536, kedy sa Staré Hory spomínajú ako banská osada na území Banskej Bystrice pod názvom Altgepürg. Spolu so Špaňou Dolinou sa stala v 14. a 15. storočí strediskom ťažby medených rúd v okolí Banskej Bystrice. Ložiská do r.1495 využívali banskobystriční mešťania, potom Thurzovsko-fuggerovská spoločnosť až do r.1546. Thurzovci tu vybudovali veľkú hutu s 10 pecami. Keď banské ložiská prevzala banská komora, boli už zväčša vyčerpané. Po r.1560 prenechal erár bane súkromným ťažiarom, ktorí už v podstate nerentabilné zariadenia prevádzkovali do 18. storočia s prestávkou medzi r.1575 až 1652. V chotári obce vzniklo niekoľko baníckych a uhliarskych osád. Obyvatelia sa okrem baníctva venovali práci v lesoch, ako doplnkové zamestnanie sa v obci rozvinulo čipkárstvo. Banícke ženy vyrábali čipky a výšivky, nosili ich každý piatok na trh do Banskej Bystrice, kde ich odovzdávali podomovým obchodníkom (čipkárom), ktorí ich predávali po celom Uhorsku. V roku 1828 mali Staré Hory 108 domov a 769 obyvateľov. V 19. storočí pracovali v papierňach v Harmanci a v železiarňach v Podbrezovej. V 14.-16. storočí vznikli ďalšie banícke osady, ktoré boli v roku 1860 pripojené k Starým Horám. Koncom 19. storočia založili na Starých Horách čipkársku školu, ktorá mala za cieľ povzniesť miestnu čipkársku výrobu. Fungovala v rokoch 1880-1922 a 1825-1952. V r.1923-1926 bola vybudovaná nad obcou vodná elektrárňa, ktorá sa stala súčasťou vodohospodárskej energetickej sústavy na Starohorskom potoku (Motyčky- Jelenec-Staré Hory) prevádzkovanvej od r.1938. V obci bola postavená píla, ktorá bola zrušená pred rokom 1945.

Zdroj: internet

V obci sa zachovali z obdobia banskej činnosti podmurované priestranné domy, niekde i dvoj a štvordomy, nepravidelne rozostavané v údolí.

Obec je v súčasnosti polyfunkčná s dominujúcou obytnou funkciou zastúpenou rodinnými domami a „premiešaná“ občianskym vybavením a rekreačnými chalupami. Má dve centrá, jedno tvorí verejný priestor vymedzený Bazilikou Návštevy Panny Márie s okolitým parčíkom, farou a verejnou budovou, kde je umiestnený obecný úrad a matričný úrad a druhé pri Kaplnke Svätej Anny, kde sú sústredené prevádzky cestovného ruchu a budova pošty. Na západnom okraji obce je situovaná ZŠ a futbalové ihrisko. Všetky komunikácie v obci sú s asfaltovým povrchom, miestami narušené dodatočnými zásahmi. Súbežne s miestnou komunikáciou je vybudovaný chodník pre peších. Vodný tok je v celej dĺžke zastavaného územia zregulovaný.

Pôvodný urbanistický pôdorys a štruktúra sú do veľkej miery zachované, rekonštrukcie jestvujúcej zástavby sú riešené rôzne - citlivo k danému prostrediu ale niekedy aj rušivo, nerešpektujúc daný ráz a charakter vidieckeho prostredia. Nová výstavba je situovaná do okrajových častí obce najmä na severozápad od zastavaného územia smerom do Tureckej ako aj v prielukách jestvujúcich objektov.

2.4. Kultúrno-historický potenciál

Obec je bohatá na výskyt kultúrnych pamiatok. Mnohé z nich sa viažu na bohatú banícku, pútnickú a povstaleckú históriu.

Kultúrno – historický potenciál obce tvoria:

- Kultúrne pamiatky obce
- Významné osobnosti z histórie obce
- Zachovalá typická ľudová architektúra
- Zachovalá urbanistická štruktúra obce
- Objavy - kamenné nástroje používané pri ťažbe rudy, kt. sa zachovali vo vyťaženej hlušine
- Nehmotné kultúrne dedičstvo

KULTÚRNE PAMIAVKY

V Ústrednom zozname pamiatkového fondu (ÚZPF) sú v obci Staré Hory zapísané nasledovné kultúrne pamiatky:

- **POMNÍK** (č. ÚZPF 180/0) je venovaný padlým partizánom, nachádza sa na námestí, postavený bol v roku 1959, autormi sú V. Vavro a J. Svetlík, vlastníkom je obec
- **POMNÍK** (č. ÚZPF 181/0) Jozef Dekret-Matejovie sa nachádza v Dolnom Jelenci, postavený bol v roku 1913, autorom je F. Šidlo, vlastníkom je Štát. hospodárska organizácia
- **PARTIZÁNSKY BUNKER** (č. ÚZPF 182/0) sa nachádza pod Jelenskou skalou, vlastníkom je obec. V ňom sa počas SNP tlačil časopis Mor ho!
- **BANSKÝ ÚRAD** (č. ÚZPF 81/0) bol postavený v druhej polovici 18.storočia v barokovom slohu, vlastníkom je Akciová spoločnosť
- **ĽUDOVÝ DOM** (č. ÚZPF 1493/0) zrubový, postavený bol v 50.rokoch 19.storočia, objekt je v súkromnom vlastníctve
- **ĽUDOVÝ DOM** (č. ÚZPF 1494/0), zrubový, postavený bol v roku 1788, objekt je v súkromnom vlastníctve
- **BANÍCKY DOM** (č. ÚZPF 10902/1) nachádza sa v časti Rybô, postavený bol v roku 1873, objekt je v súkromnom vlastníctve
- **KOSTOL** (č. ÚZPF 80/0) rímsko katolícky P.M.Mil., postavený bol v roku 1448, prestavaný bol v rokoch 1499, 1722 a 1850, postavený je v barokovom slohu, 3-loďový, vlastníkom je cirkev

Tabuľka č. 11: Zoznam nehnuteľných kultúrnych pamiatok v obci zapísaných v ÚZPF

č.ÚZPF	Orientáč. /súpis. číslo	Názov NKP	Názov pamiatkového objektu	Bližšie určenie PO	Zaužívaný názov PO	Vznik	Autor	Stavebno-technický stav
180/0	0	POMNÍK	POMNÍK	padlí partizáni	pomník padlým partizánom	1959	V. Vavro J. Svetlík	dobrý
181/0	0	POMNÍK	POMNÍK	Dekret-Matejovie Jozef	1774-1841, les.hosp.	1913	Šidlo F.	dobrý

182/0		BUNKER PARTIZÁNSKY	BUNKER PARTIZÁNSKY	SNP	partizánsky bunker			dobrý
81/0	24	BANSKÝ ÚRAD	BANSKÝ ÚRAD		Banský úrad	2.pol.18. st.		dobrý
10902/1	244	DVOR HOSPODÁRSKY	DOM BANÍCKY		banický dom	1873		vyhovujúci
80/0	333	KOSTOL	KOSTOL	r.k.Navštívenia P.M.	kostol Navštívenia Panny Márie	1448		dobrý
1493/0	154	DOM ĽUDOVÝ	DOM ĽUDOVÝ	zrubový	ľudový dom	50.roky 19.st.		vyhovujúci
1494/0	165	DOM ĽUDOVÝ	DOM ĽUDOVÝ	zrubový	ľudový dom	1788		narušený

Zdroj: PÚ SR

Staré Hory sú na Slovensku známe ako katolícke pútnické miesto s históriou pútí siahajúcou do 15. storočia, dominantným pôvodne gotickým kostolom Navštívenia Panny Márie z roku 1499, ktorý bol v roku 1722 prestavaný do barokového štýlu, v roku 1850 klasicisticky upravený. Kostol má ešte zachovalé pôvodné gotické klenby s lunetami, rokokovú kazateľnicu, aj sochu madony zo 16. storočia. Nachádzajú sa tu aj ďalšie cirkevné stavby: Kaplnka Svätej Anny, matky Panny Márie, z roku 1794. Krížová cesta aj s kaplnkou Svätej trojice z 19. storočia. Na mieste údajného zjavenia v 15. storočí, v údolí nazývanom Studnička sa nachádza prameň a tiež kaplnka so sochou Panny Márie z kararského mramoru, ktoré sú hojne navštevované pútnikmi.

Z 19. storočia sa zachovali zrubové i murované trojpriestorové domy s pavlačami pod sedlovou šindľovou strechou, druhotne z tvrdej krytiny, obklopené záhradami a lúkami.

PAMÄTIHODNOSTI OBCE - obec nemá vyhlásené pamätihodnosti obce.

NEHMOTNÉ KULTÚRNE DEDIČSTVO:

Súčasťou kultúrneho dedičstva sú ľudové tradície, zvyky, pôvodné remeslá, etnografické prejavy (slovesná a hudobná kultúra, odev, nástroje, výrobky), folklórne slávnosti a expozície významných osobností. V 17. storočí sa v obci hrali nemecké pašiové a vianočné hry. Baníci ich hrávali v Banskej Bystrici. Ešte v 1. polovici 20. storočia bola známa betlehemská hra tzv. jasličkári, dievčatá predvádzali hru o svätej Dorote.

Rodáci, významné osobnosti

Dr. profesor Mikuláš Pažitka /1918-2004/ - profesor a prekladateľ
Ing. Dušan Srnka /1931-2008/ - jadrový fyzik Ústavu jadrovej fyziky Českej akadémie vied Praha/
Ladislav Škoda /1909-1971/ - generálny tajomník Katolíckej akcie na Slovensku, šéfredaktor Katolíckych
plk. Ján Chladný / 1909 – 1991/ - veliteľ partizánskej skupiny „Pomstiteľ“
Dominik Čunderlík /1908-1986/ - jaskyniar
Benjamín Strmeň /1923/ - niekoľkonásobný víťaz v behu na lyžiach „Biela stopa“
Bohumil Jakub Králik /1919-1973/ - herec štátneho divadla Martin a neskôr Košice
Júlia Čunderlíková /1926-1992/ - herečka štátneho divadla Prešov, neskôr Košice
 Tabuľka č. 12: **Vývoj názvu obce**

1536	1563	1808	dnes
Altgep úrg	Altengep úrg	Sztare Hori	Staré Hory

Poštová prepiachacia stanica kedysi

Terezia v Richtárovej

Kostol

2.5. Demografická situácia

Vývoj počtu obyvateľov

Celkovo možno konštatovať, že v obci Staré Hory je v horizonte rokov 1991 - 2014 preukázateľný značný nárast počtu obyvateľov, ktorý odráža atraktivnosť obce pre všetky vekové kategórie, ktorá ponúka pokojnejšie a lacnejšie životné podmienky ako ponúka mestské prostredie. Je možné predpokladať, že tento demografický trend v obci bude pokračovať aj v budúcnosti.

Tabuľka č. 13: Prehľad počtu obyvateľov v obci v rokoch 1869-1970

Obec/rok	1828	1869	1890	1910	1930	1970
Staré Hory	769	2022	2025	1877	1380	838

Zdroj: ŠÚSR 2013

Tabuľka č. 14: Prehľad počtu obyvateľov v obci v rokoch 1991-2014 podľa pohlavia

Obec/rok	1991			2001			2011			2012			2013			2014		
	spolu	muži	ženy	spolu	muži	ženy	spolu	muži	ženy	spolu	muži	ženy	spolu	muži	ženy	spolu	muži	ženy
Staré Hory	411	196	215	459	233	226	528	263	265	534	269	265	542	269	273	554	275	279

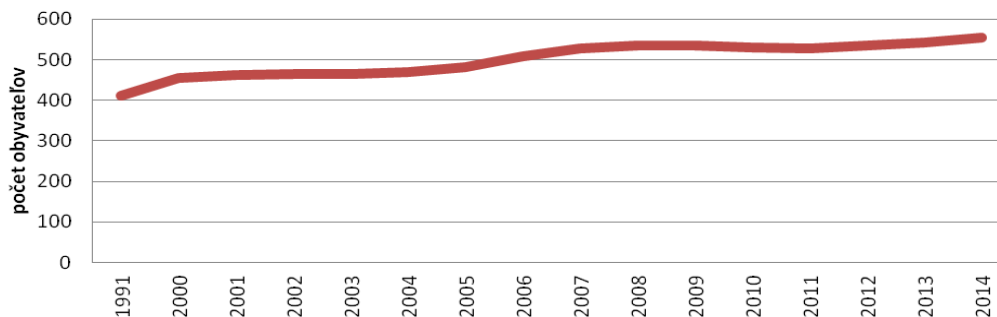
Zdroj: ŠÚSR 2014

Tabuľka č. 15: Prehľad počtu obyvateľov v obci v rokoch 1991- 2014

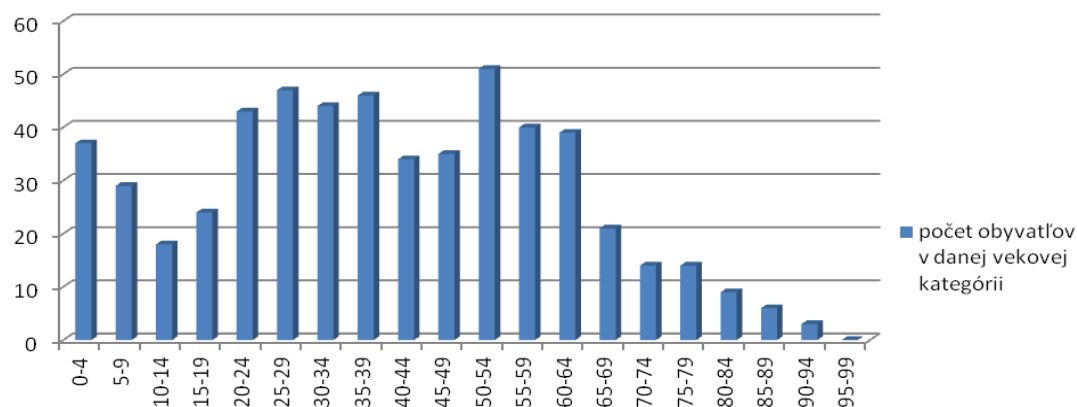
Obec/rok	1991	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Staré Hory	411	456	461	465	464	469	481	509
Obec/rok	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Staré Hory	527	536	535	531	528	534	542	554

Zdroj: ŠÚSR 2014

Graf - Vývoj počtu obyvateľov

Graf - Vekové zloženie obyvateľstva

Tabuľka č. 16: Vekové zloženie obyvateľstva k 31.12.2014

Vek ,Veková skupina, ukazovateľ	Obec Staré Hory	Vek ,Veková skupina, ukazovateľ	Obec Staré Hory
0-4	37	50-54	51
5-9	29	55-59	40
10-14	18	60-64	39
15-19	24	65-69	21
20-24	43	70-74	14
25-29	47	75-79	14
30-34	44	80-84	9
35-39	46	85-89	6
40-44	34	90-94	3
45-49	35	95-99	0

Zdroj: ŠÚ SR 2014

Tabuľka č. 17: Pohyb obyvateľov 2001-2013

Obec	celkový prírastok/úbytok obyvateľstva													
	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Staré Hory	5	4	-1	5	12	28	18	9	-1	-4	-3	6	8	12

Zdroj: ŠÚ SR 2014

Ako prezentuje tabuľka, v niektorých rokoch dochádza k miernemu úbytku obyvateľstva v dôsledku vyššej úmrtnosti a nižšej pôrodnosti obyvateľstva, celkovo však obec zaznamenáva nárast obyvateľstva a má potenciál ďalej rásť.

Pričiny trendov v demografických pohyboch

V posledných rokoch zaznamenávajú obce v blízkosti väčších zvýšený záujem mladých ľudí o bývanie na vidieku. Do popredia sa dostáva zdravší a hlavne pokojnejší a bezpečnejší život na dedine. Stúpa záujem o IBV, resp. kúpa a rekonštrukcia existujúcich objektov.

Do obcí sa prisťahujú najmä mladšie vekové kategórie - mladé rodiny okolo 30 – 40 rokov.

Tabuľka č. 18: Priemerný vek, index starnutia* v roku 2014

Obec	Muži		Ženy		Spolu	
	Priemerný vek	Index starnutia	Priemerný vek	Index starnutia	Priemerný vek	Index starnutia
Staré Hory	38,58	64,10	40,74	93,33	39,67	79,76

Zdroj: ŠODB 2014

*Index starnutia: Počet osôb v poproduktívnom veku k osobám v predproduktívnom veku.

Index starnutia je nižší ako je priemer na Slovensku (87,49%) za rok 2014. V obci Staré Hory teda na 100 detí do veku 14 rokov pripadá 80 osôb starších ako 65 rokov. Priemerný vek je na úrovni priemeru SR (39,6 rokov).

Z hľadiska vekovej štruktúry môžeme hodnotiť obec pozitívne. Počet obyvateľov v produktívnom veku je 73,62% a percento obyvateľov v poproduktívnom veku 12,18% je mierne nižšie ako obyvateľov v predproduktívnom veku 14,21%. Na základe demografických odhadov a očakávaného nárastu obyvateľov produktívneho veku (mladých rodín) možno očakávať, že percento obyvateľov v predproduktívnom veku bude ešte vyššie. Vzdelanostnú úroveň obyvateľov dokumentuje tabuľka.

Tabuľka č. 19: Štruktúra populácie územia podľa produktivity k 31.12.2013

Obec/rok	Predproduktívny vek		Produktívny vek		Poproduktívny vek		Počet obyvateľov	
	14,21		73,62		12,18		534	
	muži	ženy	muži	ženy	muži	ženy	muži	ženy
Staré Hory Vyjadrenie v %	12,64	15,75	78,44	68,86	8,92	15,38	269	273

Zdroj: ŠÚ SR 2014

Muži podľa produktivity v %

Ženy podľa produktivity v %

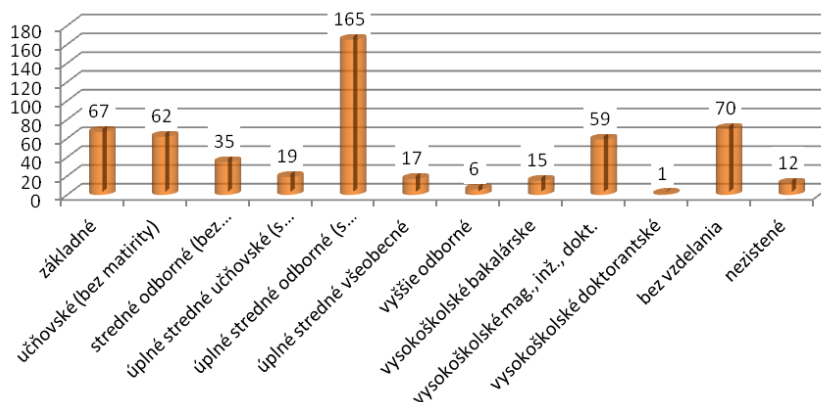

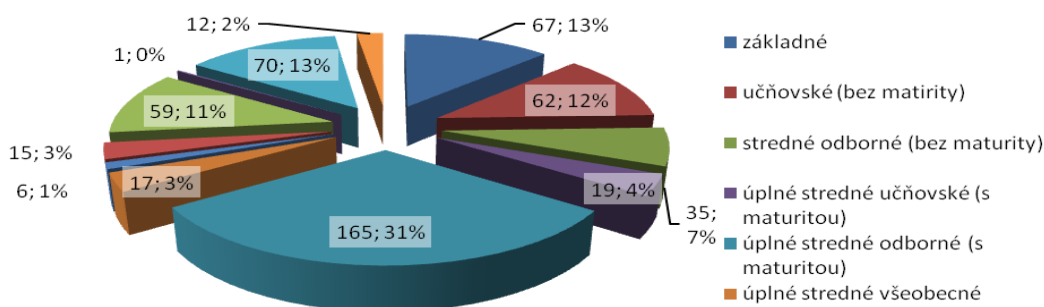
Tabuľka č. 20: Najvyššie skončený stupeň vzdelania obyvateľstva, rok 2011

Najvyššie dosiahnuté vzdelanie		Pohlavie		Spolu
		muži	ženy	
Staré Hory				
Základné		26	41	67
Učňovské (bez maturity)		39	23	62
Stredné odborné (bez maturity)		24	11	35
Úplné stredné učňovské (s maturitou)		15	4	19
Úplné stredné odborné (s maturitou)		81	84	165
Úplné stredné všeobecné		4	13	17
Vyššie odborné vzdelanie		1	5	6
Vysokoškolské bakalárske		9	6	15
Vysokoškolské magisterské, inžinierske, doktorské		28	31	59
Vysokoškolské doktorandské		0	1	1
Vysokoškolské spolu		37	38	75
Študijný odbor	prírodné vedy	2	4	6
	technické vedy a náuky I (baníctvo, hutníctvo, strojárstvo, informatika a VT, elektrotech., tech. chémia, potravinárstvo)	8	4	12
	technické vedy a náuky II (textilná v.,sprac.kože,dreva, plastov, v.hud.nástrojov, archit., staveb.,dopr.,pošty,telekom.,automatiz., špec. odb.)	7	3	10
	poľnohospodársko-lesnícke a veterinárne vedy a náuky	2	1	3
	zdravotníctvo	1	2	3
	spoločenské vedy, náuky a služby I (filozof.,ekon.,polit. a práv.vedy, ekonomika a manaž., obchod a služby,SŠ- OA, HA, praktická š.,učeb.odb.)	7	13	20
	spoločenské vedy, náuky a služby II (histor.,filolog.,pedag. a psych.vedy, publicistika a informácie, telových.,učiteľ'stvo, SŠ - gym.)	7	10	17
	vedy a náuky o kultúre a umení	1	1	2
	vojenské a bezpečnostné vedy a náuky	1	0	1
	nezistený	1	0	1
Bez školského vzdelania		32	38	70
Nezistené		5	7	12
Úhrn		264	264	528

Zdroj: SOBD 2011

• Najvyšší ukončený stupeň vzdelania

V obci Staré Hory je veľmi dobrá situácia, čo sa týka vzdelania. V porovnaní s inými obcami podobnej veľkosti má vysoký počet obyvateľov s vysokoškolským vzdelaním (14 % obyvateľstva).

Z celkového počtu 399 produktívnych obyvateľov je takmer 17 % občanov so základným vzdelaním a až 18,8 % občanov má vysokoškolské vzdelanie. Ostávajúci cca 64 % občanov má stredné vzdelanie, prípadne úplné stredné všeobecné alebo úplné stredné odborné s maturitou.

Z hľadiska uplatnenia sa obyvateľstva na trhu práce má uvedená vzdelanostná štruktúra výrazne negatívny pomer. Záujem o vyššie vzdelanie je silne demotivovaný skutočnosťou, že stagnuje trh práce a v obci a jej okolí nie sú pracovné príležitosti, ktoré by takéto vzdelanie vyžadovali. Z hľadiska ďalšieho vývoja je potrebné v obci zvyšovať počet obyvateľov s úplným stredným vzdelaním, ako aj vytvárať pracovné príležitosti pre obyvateľov s vysokoškolským vzdelaním.

Pôvodné obyvateľstvo a noví obyvatelia sú v pomere cca 50:50. Vplyvom zmiešania štruktúry ľudí je tu rozdielne vnímanie verejného života v obci. Ide o výdobytkami doby ovplyvnené obyvateľstvo, čo spôsobuje značný individualizmus a uzavretosť v spôsobe života obyvateľov obce. V dôsledku rastu nezamestnanosti a tlaku na udržanie práce je nedostatok voľného času na aktivity verejného života. Vplyvy mesta zanechávajú výrazný dopad na správanie ľudí hlavne tzv. tých prisťahovaných. Pôvodné obyvateľstvo sa snaží o obnovu bývalého komunitného života zapojením širšej verejnosti, aktivitami a využitím vzdelanosti, znalostí a skúseností v prospech pozitívneho rozvoja obce aj posilnením občianskeho života.

Obyvateľstvo obce je takmer výlučne slovenskej národnosti. Z hľadiska vierovyznania je obec homogénna. Dominantná časť obyvateľov sa hlási ku rímskokatolíckemu vierovyznaniu (63%), takmer 25% je bez vyznania a u 6% obyvateľov nebol tento údaj zistený.

Tabuľka č. 21: Národnostné a etnické zloženie obyvateľstva v obci

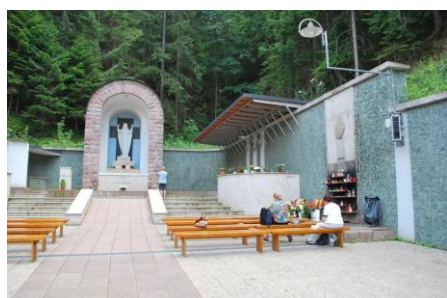
Národnosť	slovenská	maďarská	moravská	židovská	ukrajinská	rómska
Územie spolu:	501	2	1	0	0	14
Národnosť	poľská	nemecká	česká	ruská	bulharská	ostatné, nezistené
Územie spolu:	1	1	1	0	1	6

Zdroj: SOBD 2011

Tabuľka č. 22: Zloženie obyvateľstva – vierovyznanie v obci

Rímsko-katolícka cirkev	Gréckokat. cirkev	Pravoslávna cirkev	Evanjelická cirkev augsburského vyznania	Českoslov. husitská
334	1	1	23	1
Kresťanské zbory	ostatné	Bez vyznania	Nezistené	
4	2	130	32	

Zdroj: SOBD 2011

2.6. Technická infraštruktúra

Staré Hory sú obcou s vybudovanou vodovodnou sieťou s vlastnými zdrojmi pitnej vody. V obci nie je vybudovaná verejná kanalizácia ani ČOV, tie sú budované len ako súkromné domové ČOV. Taktiež nie je obec plynofikovaná.

Pokrytie mobilných operátorov je nasledovné T - mobile 100 %, Orange 100 %. Občania majú v súčasnosti možnosť pripojenia na Internet prostredníctvom telefónnej linky – ISDN, EDGE, DSL, prípadne prostredníctvom mobilných operátorov a firmy prevádzkujúcej WIFI.

Tabuľka č. 23: Vybavenosť územia infraštruktúrou

Obec	vodný zdroj	plyn	min. prameň	term. prameň	vodovod	Kanalizácia splašková	ČOV	televíz. signál	Digit. ústredňa	vykurovanie
Staré Hory	áno	nie	nie	nie	Áno 98%	nie	nie	áno	áno	TP, EL

Zdroj: Obecný úrad 2015

TP – tuhé palivo, **EL** – elektrické vykurovanie, **VODOVOD** – v stĺpci je udávané % napojenosti obyvateľov EO.

Zásobovanie pitnou vodou

Riešeným územím prechádza Pohronský skupinový vodovod. Obec je zásobovaná pitnou vodou z vlastných zdrojov. V obci Staré Hory je vybudovaný gravitačný vodovod, ktorý je zásobovaný z vodojemu o obsahu 1000,0 m³. Vodojem sa nachádza na kóte 520,0 m.n.m.. Vodojem je napájaný zo záchytného prameňa Prostredné s výdatnosťou 2,0 lxs⁻¹. Na verejný vodovod je napojených 100 % obyvateľov.

Zdroje pitnej vody a ich ochrana

- Všeobecná ochrana podľa Vodného zákona (364/2004 Z. z.) platí pre celé územie. Obec má vlastné zdroje pitnej vody

Odvádzanie a čistenie odpadových vôd

Obec nie je odkanalizovaná. Čistenie odpadových vôd je riešené individuálne nepriepustnými domovými žumpami a domovými septikmi, prípadne domovými ČOV v počte cca 150. Dažďová kanalizácia nie je vybudovaná, dažďové vody sú odvádzané povrchovo rigolmi do potoka. Obec nepredpokladá budovanie verejnej kanalizácie. Problém čistenia odpadových vôd je najvýraznejší v časti Hlina, kde je potrebné riešenie cestou spoločnej čističky odpadových vôd.

Minerálne vody

Na území katastra sa nenachádzajú minerálne pramene.

Zásobovanie elektrickou energiou

Obec je pripojená na zdroj elektrickej energie prostredníctvom trafostanice 110/22 kV Bánoš Banská Bystrica, z ktorej vychádza vzdušná linka č. 307 a zaústuje do elektrárne Staré Hory. Z elektrárne Staré Hory vyúsťuje linka č. 320 do elektrárne Jelenec, z nej vyúsťuje linka č. 208, ktorá pokračuje na Donovaly. Z linky č. 307 odbočuje 22 kV prípojka do Tureckej a z linky č. 209 odbočuje 22 kV prípojka pre Jelenec, Valentová a Rybie.

Domy a objekty občianskej vybavenosti sú zásobované z distribučných stožiarových a murovaných trafostaníc 22/0,4 kV, ktoré sú napojené vzdušnými prípojkami 22 kV zo vzdušnej linky č. 307.

Zásobovanie teplom

Prevažujúci spôsob vykurovania obce je na elektrinu v kombinácii s tuhým palivom.

Plynofikácia

Obec nie je plynofikovaná.

Verejné osvetlenie

Obec má vybudované verejné osvetlenie, ktoré bolo v roku 2009 rekonštruované za energeticky efektívnejšie.

Miestny rozhlas

Obecný rozhlas s centrálou na Obecnom úrade je prevedený vzdušne na konzolách. Reprodukory sú rozmiestnené tak, aby nevznikli zázneje. Vedenie je na oboch koncoch chránené proti podpätiu bleskoiskami. Z hľadiska funkčnosti v súčasnosti plne vyhovuje.

Telekomunikácie

Obec je napojená prostredníctvom digitálnej prípojky, s telefónnou ústredňou umiestnenou v centre obce. Signál mobilných operátorov je dobrý.

Doprava

Trasovanie a výstavba dopravnej infraštruktúry v obci, vychádzajúca z prepravných požiadaviek jej obyvateľov a hospodárskych subjektov v nej žijúcich a činných, je podmienená miestnym územným členením. Najvýraznejším trendom nielen v tunajšej doprave za uplynulé roky je výrazný rast individuálnej automobilovej dopravy na úkor verejnej osobnej dopravy.

Tabuľka č. 24: **Stav dopravnej infraštruktúry**

Obec	MHD	Dĺžka miestnych komunikácií	Počet autobusových zastávok	Autobusové prístrešky	vlak	Benzínová pumpa	Dĺžka chodníkov v obci
Staré Hory	SAD	35 km	7	4	nie	nie	3 km

Zdroj: obec 2015

Súčasný stav komunikačnej siete.

Cez obec prechádza cesta I. triedy číslo 65, ktorá je zároveň medzinárodným hlavným ťahom E77. Na ňu je napojená sieť miestnych komunikácií, ktoré vytvárajú základný, dopravný, urbanistický raster obce. Stav regionálnych a miestnych komunikácií je uspokojivý, ale potrebuje pravidelné investície.

Železničná doprava

Priamo v katastri obce sa nenachádza železničná stanica, ani neprechádza železničná trať. Najbližšia zastávka vlakov osobnej dopravy je v Banskej Bystrici 5 km.

Statická doprava

Hlavné plochy statickej dopravy sú alokované v priestoroch pri budovách občianskej vybavenosti obce.

Hromadná doprava

Hromadnú dopravu zabezpečuje dopravca SAD Zvolen a diaľkové linky. Pre linky je tu situovaných 7 zastávok verejnej pravidelnej autobusovej dopravy. Štyri z nich sú prestrešené, plechové, hmotovým a materiálovým riešením nevhodné do priestoru vidieckeho charakteru. Izochrómy pešej dostupnosti sú dodržané.

Vodná doprava

V riešenom území nie sú podmienky pre existenciu vodnej dopravy.

Letecká doprava

Najbližšie letisko je na Sliači vzdialené cca 25 km.

V súčasnosti je obec Staré Hory modernou obcou s vybudovaným vodovodom, dopravnou infraštruktúrou a verejným osvetlením a sčasti miestne komunikácie vyasfaltované.

V intraviláne obce by investície obce mali smerovať hlavne do rekonštrukcie niektorých častí miestnych komunikácií (odvedenie dažďových vôd, rigoly a krajnice, zvýšenie bezpečnosti cyklistov a chodcov), vybudovania a dobudovania kvalitnej infraštruktúry, zatriktívneniu verejných priestranstiev obce ako aj rekonštrukcie autobusových zastávok. Potrebná je rekonštrukcia obecných budov s využitím alternatívnych zdrojov energie a väčšia prezentácia historických hodnôt územia.

Technická infraštruktúra:

Stav TI je nepostačujúci. Verejné osvetlenie je síce po rekonštrukcii avšak miestny rozhlas je zastaraný. Napriek tomu, že sú miestne komunikácie sčasti rekonštruované (cca 30%), zvyšok potrebuje

minimálne obnovu povrchu vozoviek. Rovnako je nevyhnutné dobudovanie chodníkov v dolnej časti Starých Hôr popri hlavnej ceste cca 500m, od kaplnky smerom na Donovaly cca 300m.

Plánovaná je blízka realizácia optických sietí, čím sa značne vylepší komunikačná infraštruktúra v obci.

Stav dopravnej a technickej infraštruktúry je pre obyvateľov v centrálnej zastavanej časti obce v dobrom stave, len v osadách, mimo centra obce, sú v nevyhovujúcom stave. Ide hlavne o poškodené miestne komunikácie. Osídlenosť v osadách je minimálna, čo spôsobuje fakt, že obec má sťažený prístup k podporným zdrojom na rekonštrukcie a dobudovanie technickej a dopravnej infraštruktúry. Osady majú viac rekreačný charakter (z cca 100 objektov je len 10% trvale obývaných). Obec plánuje vypracovať nový doplnok k územnému plánu pre prípravu lokalít na novú zástavbu a s tým súvisiacu dopravnú a technickú infraštruktúru.

2.7. Sociálna infraštruktúra – Občianska vybavenosť a bývanie

V nasledujúcich tabuľkách je poskytnutý prehľad o existencii základných aj doplnkových zariadení občianskej vybavenosti v obci. Ide o vybavenosť v oblasti technickej infraštruktúry, služieb, sociálnych služieb, zdravotníctva, školstva a športového vyžitia. Text „áno“ znamená existenciu daného zariadenia v obci (vzhľadom na sústavne sa meniaci stav sa neudáva počet zariadení).

V obci sa nachádza pošta, súkromná predajňa potravín, pohostinstvo, kultúrny dom pre cca 200 návštevníkov, penzióny, doškoľovacie a rekreačné zariadenie Sociálna poisťovňa, dvakrát týždenne ordinuje praktický lekár. V obci sa nachádza ZŠ a MŠ.

Vyššie vybavenie je v krajskom meste. Najbližšia lekáreň a vyššie vybavenie – poliklinika s nemocnicou je v Banskej Bystrici.

Obec má kostol, ktorý môžu navštevovať veriaci z obce a okolia. Obec je pútnickou obcou.

V obci funguje dobrovoľný hasičský zbor Staré Hory.

Tabuľka č. 25: Sociálna infraštruktúra v obci

Obec	administratíva	pošta	obchod	espresso	pohostinstvo	kaderníctvo	kino
Staré Hory	Obecný úrad	áno	áno	nie	áno	nie	nie

Obec	lekár obvodný	lekár pediater	zubár	lekáreň	MŠ	ZŠ - 1. stupeň	ZŠ - 2. stupeň
Staré Hory	áno	nie	nie	nie	áno	áno	áno

Obec	kostol RKC	kaplnka modlitebňa	zvonica	kult. dom	knižnica	pamät. izba	rozhlás	dom smútku	cintorín
Staré Hory	áno	áno	áno	áno	áno	nie	áno	nie	áno

Obec	telocvičňa	kúpalisko	lyžiarsky vlek	futbalové ihrisko	volejbal/tenis ihrisko	klzisko
Staré Hory	nie	nie	nie	áno	áno	nie

Obec	verejne prístupný internet, miesto	www stránky obce	propagačný materiál	noviny	informačné strediská
Staré Hory	nie	áno	nie	nie	nie

Zdroj: obec 2015

V obci funguje televízny informačný kanál – káblová TV.

Občianske vybavenie kapacitou a druhovosťou vyhovuje.

V obci je základná škola s kapacitou cca 200 detí, ktorá je spádovou školou pre obce Donovaly, Motyčky, Turecká, Harmanec, Dolný Harmanec. Základnú školu v súčasnosti navštevuje 70 detí. Materská škola s kapacitou 24 detí v súčasnosti pod správu obce. V súčasnosti ju navštevuje 19 detí.

V dôsledku toho, že mladí ľudia za vzdelaním odchádzajú na stredné a vysoké školy trávajú svoj voľný čas mimo obec. V obci chýbajú ďalšie zariadenia pre trávenie voľného času mládeže preto, aby sa viacej zapájali do života obce. Cieľom by mala byť snaha o udržanie mladých a vzdelaných v obci za účelom zlepšenia demografickej a ekonomickej štruktúry obyvateľstva.

Tabuľka č. 26: Vývoj počtu žiakov v základnej škole

Názov obce /Rok sčítania	2011/12	2012/13	2013/14
Staré Hory	60	60	70

Zdroj: obec 2015

Tabuľka č. 27: Vývoj počtu detí v materskej škole

Názov obce /Rok sčítania	2011/12	2012/13	2013/14
Staré Hory	13	17	17

Zdroj: obec 2015

Tabuľka č. 28: Náklady na prevádzku školských zariadení

Ukazovateľ/Rok	2011	2012	2013
Výdavky ZŠ so ŠJ	154 371 €	161 044 €	179 363 €
MŠ so ŠJ	39 829 €	42 789 €	46 246 €

Zdroj: obec 2015

Tabuľka č. 29: Školstvo- stav objektov a rozvojové zámery

Obec	Objekty s nevyhovujúcim stavebno – technickým stavom	Málo využívané objekty	Objekty s nepostačujúcou kapacitou	Vlastníctvo objektu/prevádzkovateľ zariadenia
Staré Hory	Materská škôlka	-	-	obec
	Základná škola	-	-	obec

Zdroj: obec 2015

Základná umelecká škola s regionálnym významom je v Banskej Bystrici a stredné a vysoké školstvo v krajskom meste.

Tabuľka č. 30: Prehľad a popis inštitúcií pôsobiacich v území

Obec	Miestna úroveň	Regionálna úroveň	Národná úroveň
Staré Hory	<ul style="list-style-type: none"> obecný úrad matričný úrad pošta Farský úrad RKC Obecná knižnica 	-	-

Zdroj: Obec 2015

Tabuľka č. 31: Spádovosť obce (31.12.2012)

Inštitúcia	Miesto
Sídlo matričného úradu	Staré Hory
Sídlo pracoviska daňového úradu	Banská Bystrica
Sídlo pracoviska Obvodného oddelenia policajného zboru	Banská Bystrica
Sídlo Okresného súdu	Banská Bystrica
Sídlo Okresného riaditeľstva Hasičského a záchranného zboru	Banská Bystrica

Sídlo pracoviska Okresného úradu	Banská Bystrica
Sídlo Územnej vojenskej správy	Banská Bystrica
Sídlo územného Úradu práce, sociálnych vecí a rodiny	Banská Bystrica
Sídlo Obvodného úradu životného prostredia	Banská Štiavnica

Zdroj: štatistický úrad SR

Tabuľka č. 32: Verejné a iné služby -situácia

Obec	Obchod a služby	Administratíva
Staré Hory	- predajňa potravín a zmiešaného tovaru Jednota - pohostinstvo	- Obecný úrad - Pošta - Matrika

Zdroj: ŠÚSR 2014

Tabuľka č. 33: Stav objektov verejných budov

Obec	Objekty s nevyhovujúcim stavebno – technickým stavom	Málo využívané objekty, služby	Objekty, služby s nepostačujúcou kapacitou	Vlastníctvo objektu/ prevádzkovateľ zariadenia
Staré Hory	Obecný úrad	-	-	obec
	Kultúrny dom	-	-	obec
	Hasičská zbrojnica	-	-	obec
	Obecná bytovka	-	-	obec
	Zdravotné stredisko s bytmi	-	-	obec

Zdroj: Obec 2015

Tabuľka č. 34 : Známe rozvojové zámery v oblasti verejných a iných služieb

Obec	Známe rozvojové zámery	Vlastníctvo objektu
Staré Hory	Zberný dvor	Obec
	Kamerový systém	Obec
	Dobudovanie miestnych komunikácií a chodníkov	
	Zimná údržba miestnych komunikácií – obnovenie strojového parku	Obec
	Protipovodňové opatrenia, regulácia potokov	
	Rekonštrukcia kultúrneho domu so zateplením a rekonštrukciou kotolne	
	Zateplenie budovy ZŠ s rekonštrukciou kotolne	
	Dobudovanie malých ČOV	
	Doplňok územného plánu - príprava územia na stavby	
	Vybudovanie záchytného parkoviska	
	Obnova studničiek	
	Budovanie cyklotrás a iných športových aktivít	
	Dopravné značenie na miestnych komunikáciách	
	Optický kábel	
	Rekonštrukcia vodojemov – malých obecných vodovodov	
	Tvorba zelených priestranstiev a oddychových zón	
	Aktivita na zvyšovanie environmentálneho povedomia	
	Dobudovanie chýbajúcich autobusových čakární	

Zdroj: Obec 2015

Možno konštatovať, že obecné budovy a objekty je potrebné rekonštruovať a u niektorých navrhnúť zmenu využitia pre potreby obyvateľov obce. Obecné budovy sú vybudované v skorších rokoch, z dôvodu čoho chýba ich obnova stavebno technického stavu. Objekt kultúrneho domu sa rekonštruuje na etapy, stále chýba rekonštrukcia strechy a zateplenie. Rekonštrukciu vyžaduje aj budova školy s nevyhovujúcou kotolňou, elektroinštaláciou a spolu s objektom obecného úradu absentuje riešenie odvedenia a čistenia odpadových vôd. Všetky obecné budovy vyžadujú modernizáciu a realizáciu opatrení na zníženie energetickej náročnosti.

Stavebnotechnický stav je čiastočne vyhovujúci avšak chýba riešenie zníženia energetickej náročnosti budov zateplením, výmenou okien. Nedobudované sú aj vnútorné priestory a chýba dostatočné vybavenie. Okrem rekonštrukcie a obnovy budov si investície vyžadujú aj verejné priestranstvá pri budovách aj mimo nich.

Tabuľka č. 35: Náklady na prevádzku verejných obecných zariadení

Ukazovateľ/Rok	2011	2012	2013
Výdavky v Euro	126 538,-€	136 593,- €	119 781,- €

Zdroj: Obec 2015

Domový fond

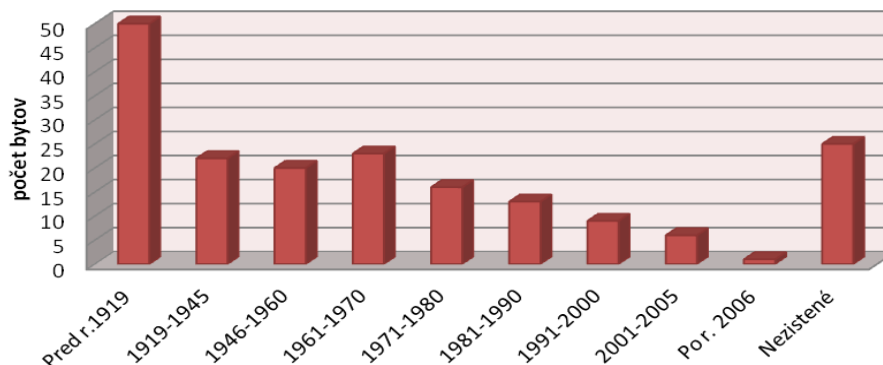
Obyvateľstvo obce na bývanie využíva predovšetkým rodinné domy alebo budovy s jedným bytom. Najväčší rozvoj bytovej výstavby zaznamenala obec v rokoch 1961-1970. Bytov spolu je 185. Celkový počet obývaných bytov v obci dosahuje 170, neobývaných bytov 15. Žiadny byt sa nenachádza v nebytovej budove. V obci je jeden bytový dom s 1x6 bytmi, čiastočne po rekonštrukcii, ktoré sú v súkromnom vlastníctve.

Tabuľka č. 36: Prehľad bytového fondu podľa obdobia výstavby

Byty spolu	Pred r.1919	1919-1945	1946-1960	1961-1970	1971-1980	1981-1990	1991-2000	2001-2005	2006-2010	2011-2014
185	50	22	20	23	16	13	9	6	13	13

Zdroj: SOBD 2011 a obec 2015, HC53

• Prehľad bytového fondu podľa obdobia výstavby

Tabuľka č. 37: Prehľad bytového fondu - obývanosť

Obec	Bytov spolu	Trvale obývaných domov	Neobývané byty
Staré Hory	185	170	15

Zdroj: SOBD 2011

Tabuľka č. 38: Prehľad obývanosti bytov podľa typu budovy

Obec	Hustota obývanosti spolu	Byty v budovách			Byty v nebytových budovách
		s 1 bytom	s 2 bytmi	s 3 bytmi a viac	
Staré Hory	185	144	32	9	0

Zdroj: SOBD 2011, HC54

Stavebnotechnický stav budov je rozmanitý, prevažujú však objekty vyhovujúce. Časť pôvodných domov bolo zrekonštruovaných na rekreačné chalupy. Tento trend predpokladáme aj naďalej s cieľom vytvorenia agroturistického sídla. Za tým účelom je nutné uchovanie ucelených skupín domov, stodôl a sýpok a rozšírenie turistického vybavenia.

Strategickým cieľom bytovej výstavby by malo byť - dosiahnuť bežný európsky štandard. Bývanie pre mladé rodiny, obyvateľov žijúcich pod hranicou sociálneho minima a prestárlych občanov by malo byť porovnateľné so sociálnou výstavbou v krajinách EÚ.

Stavebno technický stav domového fondu je uspokojivý. V obci je len minimum domov neobývaných a vhodných na asanáciu. Staršie domy sa postupne obnovujú prevažne mladými rodinami, ktoré sem prichádzajú. Z hľadiska využitia je v obci cca 50% domov využívaných na chalupárenie a 50% na trvale bývanie.

Základná škola

Obecný úrad

Zdravotné stredisko

2.7. Hospodárska základňa

V obci žije cca 74% t.j. prevažná časť obyvateľov v produktívnom veku. Aktuálny výrobný potenciál obce však je veľmi nízky. Väčšina obyvateľov až 82% za prácou dochádza, prevažne do blízkeho krajského mesta Banská Bystrica. Pracovné príležitosti nachádzajú obyvatelia mimo obce, čo spôsobuje odliv obyvateľov produktívneho veku na dlhší čas. Následkom je aj nedostatok tzv. samo zamestnanosti obyvateľov v podnikaní a v zakladaní vlastnej živnosti. Väčšina remeselníkov a zručných ľudí odchádza za prácou mimo región aj do zahraničia.

Charakter územia a jeho poloha predurčujú spôsob využívania pôdneho fondu a možnosti celkového hospodárskeho využitia územia. Lesy pokrývajú takmer 87% územia, poľnohospodársku pôdu v prevažnej miere tvoria trvalé trávne porasty.

Potravinárska výroba

Nie je tu zastúpená

Priemyselná výroba

Priemyselná výroba je v obci zastúpená najmä formou remeselnej živnosti.

Tabuľka č. 39: **Subjekty v priemyselnej výrobe**

Názov, sídlo	Oblasť činnosti
Milan Bulla, Staré Hory 28	Výroba zámkov a pántov
GRANUS - Vojtech Droba, s.r.o., Staré Hory 25	Recyklácia triedených materiálov

Zdroj: ŽR SR, OR SR

Strojársky priemysel

nemá zastúpenie v obci

Drevospracujúci priemysel

Drevospracujúci priemysel zastupujú len niekoľkí živnostníci ako napr. SIMA SH, s.r.o., Staré Hory 48 - Výroba ostatných výrobkov z dreva; výroba výrobkov z korku, slamy a prúteného materiálu alebo Andrej Belluš, Staré Hory 59 - Výroba stavebnostolárska a tesárska

Stavebný priemysel

Stavebný priemysel zastupujú drobné stavebné firmy a živnostníci:

Tabuľka č. 40: **Subjekty v stavebnom priemysle (FO neregistrované v OR)**

Názov, sídlo	Oblasť činnosti
AG Company s.r.o., Staré Hory 346	Výstavba obytných a neobytných budov i. n.
KK INVEST s.r.o., Staré Hory 39	Výstavba ostatných inžinierskych stavieb i. n.
Ľubomír Čunderlík, Staré Hory 112	prípravné stavebné práce, dokončevacie staveb.práce
Michal Lovás, Staré Hory 135	vodoinštalatérsvo a kúrenárstvo
Ján Chovanec, Staré Hory 28	maliarske a natieračské práce, stavebné práce
Ján Babjak, Staré Hory 119	Dokončovacie stavebné práce pri realizácii exteriérov a interiérov
Marko Filip, Staré Hory 74	Dokončovacie stavebné práce pri realizácii exteriérov a interiérov
Juraj Šuša, Staré Hory 111	Výstavba obytných a neobytných budov i. n.
Stanislav Babjak, Staré Hory 41	Výstavba obytných a neobytných budov i. n., Poskytovanie služieb v lesníctve a poľovníctve
UNI MG s.r.o., Staré Hory 75	Výstavba obytných a neobytných budov i. n.

Zdroj: ŽR SR, OR SR

Iný priemysel

nemá zastúpenie v obci

Poľnohospodárstvo

Poľnohospodársku výrobu v obci zastúpená nie je.

V obci existuje včelárstvo a výroba medu.

Tabuľka č. 41: **Poľno. subjekty v prvovýrobe, hospodárske dvory, súkromne hospodáriaci roľníci**

Lokalita	Subjekt	celková výmera PP	orná pôda	TTP	ošípané	hovädzí dobytok	ovce	počet zamest.
Staré Hory	Názov subjektu -žiadny							
	-	-	-	-	-	-	-	-

Zdroj: obec 2015

Tabuľka č. 42: **Súkromne hospodáriace subjekty v poľnohospodárstve**

Meno/firma	Sídlo	Právna forma	Predmet podnikania	Počet zamestnancov
žiadny	-	-	-	-

Zdroj: obec 2015

Tabuľka č. 43: **Poľnohospodárske a výrobné objekty**

Objekt	Podnikateľ, firma	Druh činnosti	Poznámka
žiadne	-	-	-

Zdroj: obec 2015

Poľovníctvo a rybárstvo

Kataster je súčasťou poľovného revíru Polianka. Pôsobí tu Poľovnícke združenie Baranovo a Starohorec.

Lesné hospodárstvo

Organizačne sú lesy zaradené do lesného hospodárskeho celku (LHC) Staré Hory. Najväčším lesohospodárskym podnikom sú Lesy SR, štátny podnik – Odštepny lesný závod Slovenská Ľupča. Ďalšími vlastníckmi a hospodármi sú Lesy SR š.p.

Nerastné suroviny a prírodné zdroje

Už v 15. storočí sa na území katastra využívali na ťažbu bohaté strieborné a striebromednaté ložiská (najstaršia baňa Haliar). Ťažilo sa až do konca 18. storočia. Druhým najväčším prírodným zdrojom je drevo. Realizuje sa najmä obnovná ťažba a ťažba výchovná. Ťažbu dreva uskutočňujú Lesy SR.

Riešené územie patrí do oblastí, v ktorých nemožno vykonávať ložiskový geologický prieskum na ropu a horľavý zemný plyn. Na juhovýchode zasahuje do riešeného územia prieskumné územie PÚ N8/14 Špania Dolina. Práce v týchto oblastiach sú zamerané na objavovanie a skúmanie možného výskytu nerastných surovín.

Na juhovýchode zasahuje do riešeného územia vyhradené ložisko CHLÚ medených rúd s ID 651.

Tabuľka č. 44: **Prehľad o prieskumných územiach**

Katastrálne územie	Druh nerastu	Držiteľ prieskumného územia	Rozloha v km ²	Platnosť do
Staré Hory Špania Dolina	Cu, Au, Ag, Fe rudy	GREEN VIEW, s.r.o. Bratislava	4,854	-

Zdroj: ŠGÚDŠ, Esprit, s.r.o., 2015, mapserver.geology.sk

Tabuľka č. 45: **Nerastné bohatstvo a ťažba**

Lokalita	Druh nerastu	Druh ložiska	CHLU	DP	ťažba
Staré Hory	Medené rudy	výhradné ložiská CHLÚ (ID 651)	Špania dolina - Glezúr - Piesky - Mária šachta	-	Neťažené ložiská – neuvažuje sa o ťažbe

Zdroj: ŠGÚDŠ, Esprit, s.r.o., 2015, mapserver.geology.sk

CHLU – chránené ložiskové územie
DP – dobývací priestor

2.9 Rekreačia a cestovný ruch

Obec Staré Hory je atraktívna predovšetkým pre jej:

- prírodný potenciál a krajinu
- banícku históriu
- priaznivé podmienky pre cykloturistiku a turistiku
- možnosti chatárenia a chalupárenia
- ako pútnické miesto

Starohorská dolina ponúka návštevníkom široké možnosti športového vyžitia počas celého roka. Územie mikroregiónu je ideálne pre pešiu i výkonnostnú horskú turistiku. Možno tu nájsť nasledujúce náučné chodníky:

- Banský náučný chodník Špania dolina
- Banský náučný chodník Haliar
- Náučný chodník Donovaly – Šachtička
- Náučný chodník k Harmaneckej jaskyni
- Náučný chodník hrebeňom Veľkej Fatry
- Lesnícky náučný chodník Jozefa Dekreta Matejovie Dolný Jelenec – Staré Hory

Členitý relief je vhodný aj na horskú cykloturistiku, mikroregión ponúka široké spektrum cyklotrás. Je obľúbenou destináciou pre všetkých lyžiarov, ktorí si môžu vyberať z ponuky stredísk Park Snow Donovaly a SKI Šachtičky.

Celoročná ponuka kultúrnych pamiatok, turistiky a športového vyžitia v spojení s mnohými zaujímavými a unikátnymi podujatiami robia z mikroregiónu Starohorskej doliny ideálne miesto pre aktívny oddych a dovolenku na Slovensku.

Mikroregión Starohorská dolina v spolupráci s Banskobystrickým geomontánnym parkom o.z. pripravila projekt budovania náučného chodníka Banskobystrickým geoparkom v časti Starohorskej doliny s názvom CESTA MEDI s nástupmi z obce Staré Hory, Špania Dolina a v smere od Donoval. Súčasťou tohto chodníka je aj vybudovanie I. etapy trasy s názvom Náučný banícky chodník Staré Hory s aktívnou participáciou OZ Haliar.

ZAÚJÍMAVOSTI V OBCI A JEJ OKOLÍ:

Banický náučný chodník Haliar

Náučný chodník bol otvorený v roku 2015 a jeho cieľom je pripomenúť občanom aj turistom / návštevníkom obce bohatú históriu Starých Hôr, ktorá siaha až do 15. storočia. Náučný chodník začína na parkovisku pri kaplnke sv. Anny, ďalej je pri stálej baníckej expozícii, šachte Haliar, bývalom banskom úrade, resp. bývalom špitále alebo na mieste, kde stála budova správy hutníckeho komplexu.

RAKYTOVSKÝ VODNÝ ŽĽAB

V doline Rakytovo pri Dolnom Harmanci sa nachádza jedinečná kultúrna pamiatka na splavovanie rovnaneého dreva - **vodný žľab**. Vybudovaný bol pravdepodobne už v 19. storočí. Za národnú kultúrnu pamiatku bol vyhlásený v roku 2001. Jeho celková dĺžka je 2450 m. Vodný žľab bol hojne využívaný. Podľa záznamov v rokoch 1916 - 1921 mesto ročne predalo v priemere 10 tisíc kubických metrov paliva a 9500 kubických metrov úžitkového dreva. Doprava dreva v lesoch mesta Banská Bystrica bola väčšinou riešená spúšťaním suchými šmykmi (rizňami), potom vodnými žľabmi a následne splavovaním po vodných tokoch. Z inventúry mestského lesného majstra Ing. Júliusa Petrovicha z roku 1922 vyplýva, že na území Mestských lesov boli funkčné vodné žľaby v dolinách Cenovo (v dĺžke 4650 m), Prašnica (1840 m) a Rakytovo (2400 m). V žľabe Prašnica sa ročne splavilo až od 2000 do 2500 priestorových metrov dreva.

ŠPAŇODOLINSKÝ BANSKÝ VODOVOD

Unikátny historický vodovod, ktorý drží niekoľko prvenstiev. Je najstarším dielom tohto druhu na Slovensku, postavený bol už v 16. storočí. Zároveň je najdlhším takýmto dielom s celkovou dĺžkou 36 km. Jeho trasa vedie spod Prašivej, pohorím Starohorských vrchov až do Španej Doliny. Slúžil na privádzanie vody pre banské diela v Španej Doline v časoch jej najväčšej banskej slávy. Trasa vodovodu vedie takmer po vrstevnici s miernym spádom a sčasti kopíruje trasu náučného chodníka z Banskej Bystrice na Donovaly. Trasa vodovodu je zrekonštruovaná, môžete ju sledovať aj vďaka technickým úpravám terénu - zárezom, skalným galériám, násypom, či kamenným múrom. Niektoré časti trasy sú určené na pešiu turistiku, iné aj na cykloturistiku a v zime na lyžiarsku turistiku.

ŠPANIA DOLINA

Banická obec, ktorá je skanzenom ľudovej architektúry a baníckych pamiatok. Obci uprostred Starohorských vrchov dominuje pôvodný ranogotický Kostol Premenenia Pána z roku 1254. Ku vchodu do kostola vedie pozoruhodné drevené kryté schodisko so 160 drevenými schodmi. Na námestí nájdete najvýznamnejšiu banícku pamiatku - budovu Klopačky zo 16. storočia. V Klopačke sa nachádza expozícia tradičných paličkovaných čipiek. Pri Klopačke začína okruh Banského náučného chodníka, ktorý Vás prevedie obcou a jej okolím, kde na zastávkach spoznáte históriu obce a baníctva, ktoré je s ňou úzko späté. V obci nájdete tiež unikátne banícke domy z 19. storočia, kombinované stavby z kameňa a dreva, omietané hlinou a bielené vápnom s drevenou šindľovou strechou, ale tiež niekoľko tradičných dreveníc. Z haldy Maximilián, pamiatky na činnosť miestnych baní sa Vám naskytne pozoruhodný pohľad na panorámu obce a okolitých vrchov.

HORNÝ HARMANEC - HARMANECKÁ JASKYŇA

Jedna z najvýznamnejších jaskýň na Slovensku, ktorá je aj národnou prírodnou pamiatkou, vyznačujúca sa pozoruhodnými podzemnými priestormi s rúťivými dómami, mimoriadne bohatým výskytom mäkkého sintra, či množstvom zimujúcich netopierov. Jaskyňa sa nachádza v doline Harmanca v južnej časti Veľkej Fatry. K jej vstupnej časti vedie serpentínový chodník s náučnými tabuľami.

Barborská cesta (www.barborskacesta.com)

Tento projekt spája jedinečné miesta v regióne, ktoré doposiaľ nenašli spoločné prvky pre synergické vyjadrenie banského, prírodného, historického, kultúrneho a religiózneho potenciálu. Ambíciou projektu Barborská cesta je vytvoriť poznávaciu trasu v okruhu, ktorý spája všetky najvýznamnejšie hodnoty baníctva, historického a kultúrneho dedičstva i jedinečných prírodných krás. Správcom je OZ Banský región – Terra Montanae.

Barborská cesta začína v Banskej Bystrici a prechádza cez významné obce a miesta ako Špania Dolina – Staré Hory – Harmanec – Kordíky – Krahule – Kremnické Bane - Kremnica – Šášovské Podhradie - Sklené Teplice – Repište - Banská Štiavnica – Banský Studenec – Dubové – Bacúrov – Ostrá Lúka – Pustý hrad – Zvolen – Sliač – Sampor – Hronsek – Vartovka – Kalvária v Banskej Bystrici.

V obci sa nachádza niekoľko možností ubytovania rôznych kategórii. Celkové kapacity sú približne 165 lôžok, zo stravovacích zariadením má najväčšiu kapacitu Hotel Altenberg.

Tabuľka č. 46: Možnosti ubytovania a stravovania

Názov zariadenia	Lôžková kapacita	Stravovacia kapacita	Kategória
Hotel Altenberg Staré Hory 350	19	Hotelová reštaurácia Rybárska reštaurácia 40 stol. Pizzéria – 40 + 20 stoličiek	Hotel***
Penzión Daymont Staré Hory 400	14	52 stoličiek	Penzión***
Penzión St. Mária Staré Hory 172	50	50 stoličiek	Penzión****
Chata Lesy SR LZ Staré Hory	8	nie	Poľovnícka chata
Chata Lesy SR LS Staré Hory Staré Hory	4	nie	Poľovnícka chata
Privát Betka Staré Hory 111	15	nie	Ubytovanie na súkromí
Chata ART-INS Helena Chladná Dolný Jelenec	7	nie	Ubytovanie na súkromí
Chalupa u Potoka Staré Hory 134	16	nie	Ubytovanie na súkromí
Penzión pod Donovalmi Staré Hory 385	32	nie	Penzión*
Salaš Starohôrka Kultúrny dom 349	-	48 stoličiek	Reštaurácia

zdroj: obec 2015, web

Kultúrne podujatia sú organizované v kultúrnom dome.

Obec ponúka oddych, turistiku a cykloturistiku, zber lesných plodov.

Tabuľka č. 47: Prehľad športových zariadení – letné športy

Obec	Športové zariadenie	Počet	Vlastník	Poznámka/stav
Staré Hory	Futbalové ihrisko	1	obec	Tráva
	Multifunkčné ihrisko	1	obec	Antuka
	Detské ihrisko pri Starohorke	1	obec	Tráva
	Detské ihrisko pri MŠ	1	obec	Tráva

zdroj: obec 2015

Tabuľka č. 48: Prehľad športových zariadení – zimné športy

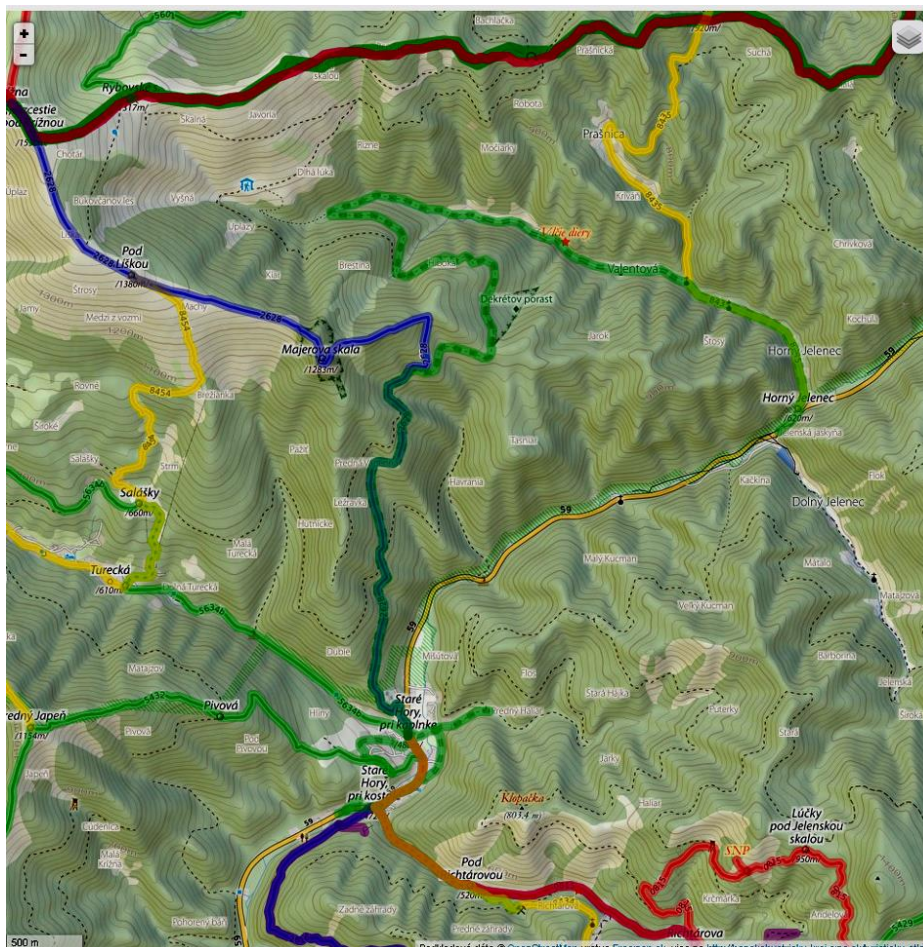
Obec	Športové zariadenie	Počet	Vlastník	Poznámka
Staré Hory	-	-	-	-

Zdroj: obec 2015

Lyžovanie

Významné horstvá Veľká Fatra a Nízke Tatry poskytujú možnosti pre horskú rekreáciu a vrcholové zimné športy. Vo vzdialenosti do 30 km sa nachádzajú lyžiarske strediská Parksnow Donovaly, lyžiarske stredisko Šachtičky, lyžiarske stredisko Králiky a lyžiarske stredisko Turecká.

Okolie mikroregiónu Starohorskej doliny poskytuje ideálne podmienky aj pre športové i rekreačné bežecké lyžovanie. V priestore medzi Šachtickou, Donovalmi a Balážmi sú vybudované bežkárské trate, taktiež v okolí Selčianskeho dielu.

Náučné chodníky a turistické trasy

Cez riešené územie prechádzajú turistické trasy uvedené v tabuľke.

Tabuľka č. 49: Vyznačené turistické trasy v obci a okolí

Číslo		trasa	Dĺžka km	Správca
2628		Staré Hory, pri kaplnke - Krížna	7,3	KST
		Náučný chodník – J. D. Matejovie	10,0	Lesy SR
8435		Horný Jelenec – Suchá dolina, horárň Hajabačka	5,3	KST
0801g		Kráľova studňa, prameň – Sedlo Veľký Šturec	10,4	KST
		Banický chodník Staré Hory, Cesta medi	3,8	-
5634b		Kráľova studňa, prameň – Staré Hory, pri kaplnke	10,6	KST
5432		Staré Hory, pri kaplnke – Dolný Harmanec, stanica	9,6	KST
0815		Partizánsky chodník	11,0	KST
2616		Banská Bystrica, Pieninská – Staré Hory, pri kaplnke	16,0	KST
E8		Medzinárodná diaľková turistická trasa E8, Slovenska	744	ERA

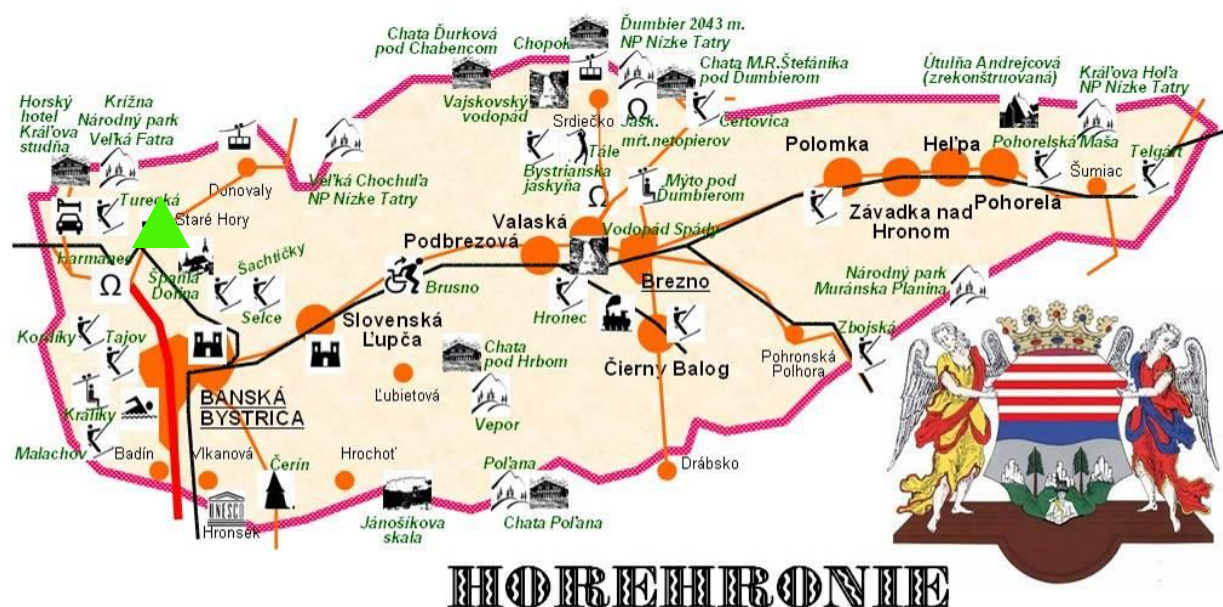
Zdroj: turistika.oma.sk

Cykloturistika:

Riešeným územím prechádzajú nasledovne cyklotrasy:

- Staré Hory – Dolný Jelenec – dĺžka 16 km, číslo trasy 5588, správca SCK
- Krížna – Horný Jelenec – dĺžka 11,7 km, číslo trasy 2584, správca SCK
- Spojka do Dolného Jelenca – dĺžka 5,4 km, číslo trasy 8617, správca SCK
- Vrchárska magistrála - dĺžka 58 km, číslo trasy 042, správca SCK
- Liptovská osada – Motyčky - dĺžka 19 km, číslo trasy 2570, správca SCK

V širšom okolí sa nachádza historické mesto Banská Bystrica a Zvolen, zrúcaniny pustého hradu, kúpele Kováčová a Sliač, drevený artikulárny kostol v Hronseku, kostol v Čeríne, pamätný dom J.G. Tajovského ...

Staré Hory

Zdroj: <http://www.cestovnyatlas.szm.com/horehronie1.jpg>

2.10. Trh práce

Zamestnanosť

V oblasti zamestnanosti je v obci neuspokojivá situácia.

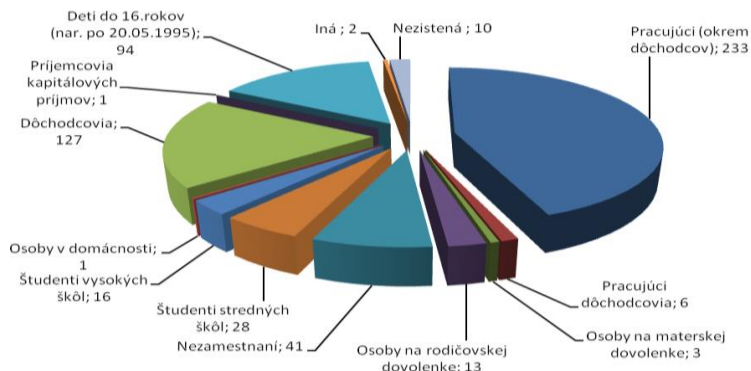
Obyvatelia pracujú prevažne v podnikoch v Banskej Bystrici, Zvolene či Ružomberku. Za prácou dochádzajú autobusom a osobnými vozidlami.

Najväčšími zamestnávateľmi v obci sú:

- Základná škola Staré Hory - 11 zamestnancov,
- LESY SR š.p.B.Bystrica, OZ Slovenská Ľupča – 23 zamestnancov
- Hotel Altenberg – 9 zamestnancov

Tabuľka č. 50: Členenie obyvateľstva podľa ekonomickej aktivity

Počet obyvateľov	528
Pracujúci (okrem dôchodcov)	233
Pracujúci dôchodcovia	6
Osoby na materskej dovolenke	3
Osoby na rodičovskej dovolenke	13
Nezamestnaní	41
Študenti stredných škôl	28
Študenti vysokých škôl	16
Osoby v domácnosti	1
Dôchodcovia	98
Príjemcovia kapitálových príjmov	0
Deti do 16.rokov (nar. po 20.05.1995)	77
Iná	2
Nezistená	10
Z toho ekonomicky aktívni	283

Zdroj: SOBD 2011

Z celkového počtu 528 obyvateľov obce bolo v roku 2011 (SODB2011) ekonomicky aktívnych 283, čo činí viac ako 53%.

V roku 2011 bolo v obci evidovaných cca 41 nezamestnaných, čo je niečo vyššie 10% produktívneho obyvateľstva.

V roku 2014 bolo v obci evidovaných cca 17 nezamestnaných, čo je niečo vyššie 4% produktívneho obyvateľstva. V roku 2015 to bolo už len 12. Obec zamestnáva v súčasnosti 4 aktívnych pracovníkov a 7 vlastných zamestnancov.

Podnikateľské aktivity, pracovné príležitosti

Obyvatelia obce až 82 % dochádzajú za prácou do okolitých obcí a najviac do miest Banská Bystrica a Zvolen. Najviac ich pracuje vo verejnej správe, v zdravotníctve a vzdelávaní a v maloobchode.

Tabuľka č. 51: Podnikateľské subjekty zapísané v ORSR so sídlom v obci Staré Hory

Podnikateľský subjekt, sídlo	Vznik	Oblasť činnosti
AG Company s.r.o. Staré Hory 346	1993	Stavebníctvo, výstavba obytných a neobytných budov i.n.
BELL – TRANS s.r.o. Staré Hory 84	2015	Nákladná a cestná doprava
BMB Group Consulting s.r.o. Staré Hory 39	2013	Administratívne činnosti, kombinované a administratívno – kancelárske činnosti
DANIELSON CONSULTING, s.r.o. Dolný Jelenec 204	2010	Informácie a komunikácia, spracovanie dát, poskytovanie serverového priestoru na internete a súvisiace služby
Economi House s.r.o. Polkanová 1	2008	Maloobchod, ostatný maloobchod s novým tovarom v špecializovaných predajniach i.n.
Global eu s.r.o. Staré Hory 35	2014	Administratívne činnosti, ostatné pomocné obchodné činnosti i.n.
GRANUS – Vojtech Droba, s.r.o. Staré Hory 25	1992	Odpadové hospodárstvo, recyklácia triedených materiálov
H – D Cafe s.r.o. Staré Hory 149	2014	Ubytovanie a stravovanie
Hamur s.r.o. Staré Hory 66	2009	Účtovnícke a audítorské činnosti, vedenie účtovných kníh, daňové poradenstvo
KENDRALA, s.r.o. Staré Hory 84	2007	Účtovníctvo, právo a poradenstvo, poradenské služby v oblasti podnikania a riadenia
KK INVEST s.r.o. Staré Hory 39	2004	Špecializované sprostredkovanie obchodu s iným špecifickým tovarom
M&P Synergy, s.r.o. Staré Hory 175	2013	Reality
OLKI s.r.o. Staré Hory 391	2008	Sprostredkovanie obchodu s rozličným tovarom
PRESIO s.r.o. Staré Hory 28	2011	Sprostredkovanie obchodu s rozličným tovarom
Salaš Starohôrka s.r.o. Kultúrny dom 349, Staré Hory	2013	Ubytovanie a stravovanie
SBBT, s.r.o. Staré Hory 75	2011	Ostatné odborné, vedecké a technické činnosti i.n.
SIMA SH, s.r.o. Staré Hory 48	2010	Výroba ostatných výrobkov z dreva, výroba výrobkov z korku, slamy a prúteného materiálu
SIMA wood industry, s.r.o. Staré Hory 48	2013	Špecializované sprostredkovanie obchodu s iným špecifickým tovarom
STAROHŔORKA, s.r.o. Kultúrny dom 349, Staré Hory	1991	Služby pohostinstiev
TATRY – Slovakia, s.r.o. Staré Hory 351	2007	Reality
UNI MG s.r.o. Staré Hory 75	2013	Stavebníctvo, výstavba obytných a neobytných budov i.n.

Vitality VM s.r.o. Staré Hory 149	2013	Ostatné odborné, vedecké a technické činnosti i.n.
YMAN Slovakia spol. s.r.o. Staré Hory 328	2001	Marketing, reklamné agentúry

Zdroj: www.orsr.sk

Na území obce majú vedenú prevádzku nasledovné podnikateľské subjekty zapísané v živnostenskom registri SR.

Tabuľka č. 52: Podnikateľské subjekty zapísané v ŽRSR so sídlom v obci Staré Hory

Názov podnikateľského subjektu, sídlo/miesto podnikania/prevádzkárne	Hlavné zameranie činnosti
AG Company s.r.o. Staré Hory 346	Výstavba obytných a neobytných budov i. n.
Alena Slimáková Staré Hory 57	Ostatné účelové stravovanie
Anna Koščáková Staré Hory 174	Ostatné účelové stravovanie
Anna Kuklicová Staré Hory 121	Kadernícke a kozmetické služby Činnosť pozastavená od 7.10.2015 do 6.10.2018.
Božena Bělová Polkanová 6	Maloobchod s použitým tovarom v predajniach Činnosť pozastavená od 1.7.2014 do 1.7.2017.
DANIELSON CONSULTING, s.r.o. Dolný Jelenec 204	Spracovanie dát, poskytovanie serverového priestoru na internete a súvisiace služby
Economi House s. r. o. Polkanová 3183/1	Ostatný maloobchod s novým tovarom v špecializovaných predajniach i. n.
Eva Poljovková Staré Hory 254	Účtovnícke a auditorské činnosti, vedenie účtovných kníh; daňové poradenstvo
GRANUS - Vojtech Droba, s.r.o. Staré Hory 25	Recyklácia triedených materiálov
Hamur, s. r. o. Staré Hory 66	Účtovnícke a auditorské činnosti, vedenie účtovných kníh; daňové poradenstvo
Ing. Helena Gavalďová – HEGA Staré Hory 346	Ostatné špecializované stavebné práce i. n. Činnosť pozastavená od 1.1.2014 do 30.6.2015.
STAROHORKA, s.r.o. Kultúrny dom 349	Služby pohostinstiev
Juraj Šuša Staré Hory 111	Výstavba obytných a neobytných budov i. n.
Ing. Jozef Ludha – ZASE Valentová 229	Výroba nástrojov a zariadení na meranie, testovanie a navigovanie Činnosť pozastavená od 3.6.2014 do 2.6.2017.
Milan Sládeček Staré Hory 70	Služby súvisiace s pestovaním plodín Činnosť pozastavená od 30.7.2013 do 30.7.2016.
Pavol Zrak – OČKO Staré Hory 57	Ostatný maloobchod v nešpecializovaných predajniach
Vladimír Debnár - PYRO – MIX Staré Hory 113	Technické testovanie a analýzy
Ján Antal Staré Hory 163	Stolárske práce Činnosť pozastavená od 1.4.2014 do 1.4.2017.
Zdenka Donovalová – POTRAVINY Staré Hory 132	Maloobchod v nešpecializovaných predajniach najmä s potravinami, nápojmi a tabakom
Ján Donoval - DONO PREVÁDZKÁREŇ Staré Hory 21	Maloobchod v stánkoch a na trhoch s potravinami, nápojmi a tabakom
Roman Žalmánek – ROAN Staré Hory 91	Maľovanie a zasklievanie Činnosť pozastavená od 7.8.2013 do 7.8.2016.
Marek Suchanovský Staré Hory 48	Sprostredkovanie obchodu s rozličným tovarom
Miroslav Poljovka - BHP PLUS Staré Hory 254	Maloobchod v stánkoch a na trhoch s ostatným tovarom, realizácia a príprava stavieb
Vladimír Donoval Staré Hory 94	Činnosti poisťovacích agentov a maklérov
Viera Sládečková Staré Hory 70	Maloobchod v stánkoch a na trhoch s ostatným tovarom
Marian Gajdoš	Ostatné služby poskytované v lesníctve

Horný Jelenec 493	
Miroslav Laurov Staré Hory 96	Obkladanie stien a kladenie dlažkových krytín Činnosť pozastavená od 2.9.2013 do 2.9.2016.
Ing. Jana Vajová - UNI-INKT Staré Hory 75	Ostatný maloobchod mimo predajní, stánkov a trhov Činnosť pozastavená od 1.2.2014 do 31.1.2017.
Ivan Babiak Dolný Jelenec 196	Ostatné služby poskytované v lesníctve Činnosť pozastavená od 28.7.2009 do 31.5.2016.
Ľubica Tragorová Polkanová 17	Účtovnícke a auditorské činnosti, vedenie účtovných kníh; daňové poradenstvo
KK INVEST s.r.o. Staré Hory 39	Výstavba ostatných inžinierskych stavieb i. n.
Michal Droba GLOBAL – staving Staré Hory 25	Výstavba obytných a neobytných budov i. n. Činnosť pozastavená od 18.8.2013 do 18.8.2016.
Ján Chovanec Staré Hory 28	Maľovanie a zasklievanie
Mgr. Andrea Suchanovská - SIMA TRANS Staré Hory 48	Sprostredkovanie obchodu s rozličným tovarom, nákladná cestná doprava
Stanislav Babjak Staré Hory 41	Výstavba obytných a neobytných budov i. n., Poskytovanie služieb v lesníctve a poľovníctve
TATRY - Slovakia, s. r. o. Staré Hory 351	Prenájom a prevádzkovanie vlastných alebo prenajatých nehnuteľností
KENDRALA, s.r.o. Staré Hory 84	Poradenské služby v oblasti podnikania a riadenia
Mgr. Agnesa Butkovská Staré Hory 83	Turistické a iné krátkodobé ubytovanie
Michal Lovás Staré Hory 135	Inštalácia kanalizačných, výhrevných a klimatizačných zariadení
Tirol Sport s.r.o. Staré Hory 391	Maloobchod so športovými potrebami v špecializovaných predajniach
Radovan Huťka Staré Hory 391	Maloobchod, prenájom športových potrieb
SIMA SH, s. r. o. Staré Hory 48	Výroba ostatných výrobkov z dreva; výroba výrobkov z korku, slamy a prúteného materiálu
Ján Babjak Staré Hory 119	Ostatné stavebné kompletizačné a dokončovacie práce
Renáta Longauerová Staré Hory 359	Ubytovanie v ubytovniach a ostatné dočasné ubytovanie Činnosť pozastavená od 12.8.2014 do 12.8.2017.
Ľubomír Čunderlík Staré Hory 112	prípravné stavebné práce, dokončevacie staveb.práce
PRESIO s.r.o. Staré Hory 28	Sprostredkovanie obchodu s rozličným tovarom
Martin Sojak Staré Hory 58	Ostatné služby týkajúce sa informačných technológií a počítačov
Mgr. Adriána Žáková Staré Hory 163	Ostatný maloobchod mimo predajní, stánkov a trhov
M&P Synergy, s.r.o. Staré Hory 175	Správa nehnuteľností na základe poplatkov alebo zmlúv, drevárska výroba
Salaš Starohôrka s.r.o. Kultúrny dom 349	Jedálne
SIMA wood industry, s.r.o. SIMA wood industry, s.r.o.	Špecializované sprostredkovanie obchodu s iným špecifickým tovarom
BMB Group Consulting s.r.o. Staré Hory 39	Kombinované administratívno-kancelárske činnosti
Marek Hromada Staré Hory 28	Služby súvisiace s lesníctvom Činnosť pozastavená od 13.6.2014 do 13.6.2017.
Marko Filip Staré Hory 74	Ostatné stavebné kompletizačné a dokončovacie práce
Vitality VM s.r.o. Staré Hory 149	Ostatné odborné, vedecké a technické činnosti i. n.
UNI MG s.r.o. Staré Hory 75	Výstavba obytných a neobytných budov i. n.
Vitality s.r.o. Staré Hory 149	Maloobchod, veľkoobchod, ekonomické poradenstvo
Veronika Midrjaková Staré Hory 149	Ostatné osobné služby

Ing. Slávka Hrbálová Staré Hory 23	Sprostredkovanie obchodu s rozličným tovarom
Milan Bulla Staré Hory 28	Výroba zámkov a pántov
Richard Čillík Staré Hory 106	Pilovanie a hobľovanie dreva
Global eu s.r.o. Staré Hory 35	Ostatné pomocné obchodné činnosti i. n.

Zdroj: www.zrsr.sk

Tabuľka č. 53: **Prehľad o poľnohospodárskych subjektoch obhospodarujúcich najväčšiu výmeru poľnohospodárskej pôdy**

Podnikateľské subjekty	Výmera obhospodarovanej pôdy v ha	Súkromne hospodáriaci roľníci (s výmerou nad 20 ha)	Výmera obhospodarovanej pôdy v ha	Počet ks HD	Počet ks oviec
žiadne	-	-	-	-	-

zdroj: obec 2015

2.11 Ľudský potenciál (spolky, združenia, kluby)

Kluby, spolky a združené spoločenské aktivity

V oblasti záujmovej a spolkovej činnosti existuje viac možností trávenia voľného času v spolkoch –ŠK Sokol futbalový oddiel Staré Hory, Starohorský banícky cech - "RICHTERGRUND", TJ Krížna Turecká, a iné.

Obec Staré Hory má bohatú kultúrnu históriu. Spoločenský život je bohatý. Každoročne sa tu uskutočňujú podujatia lokálneho významu.

Tabuľka č. 54: **Zručnosti obyvateľstva**

Obec	Databáza zručných ľudí v území
Staré Hory	Výroba šindli – Čunderlík Ľubomír
	Výroba starohorskej čipky Čunderlíková Klára
	Výroba starohorskej čipky Rovná Tatiana

Zdroj: obec 2015

Tabuľka č. 55: **Prehľad kultúrnych a historických zdrojov – nehmotné zdroje, ľudský potenciál**

Obec	Kluby, spolky, združenia	Kultúrne a spoločenské podujatia	Športové podujatia
Staré Hory	<u>Registrované občianske združenia:</u> <ul style="list-style-type: none"> Občianske združenie "HALIAR" Dobrovoľný hasičský zbor - Staré Hory Občianske združenie "HOREC" pri Základnej škole Staré Hory č. 327 ŠK Sokol futbalový oddiel Staré Hory Starohorský banícky cech - "RICHTERGRUND" TJ Krížna Turecká Zdravý život 	Otvorenie malého banského náučného chodníka Prezentácia celoročná MBNCH Cvičenia dobrovoľníkov Fašiangy Posedenie s Mikulášom Divadelné predstavenia Autobusové zájazdy Domáca zabíjačka Turistický pochod Stretnutie dôchodcov Deň matiek Starohorský ples	Futbal.oddiel ŠK Sokol Staré Hory Futbal zápas Dolní Horní Futbalové a tenisové turnaje

	<p><u>Neregistrované občianske združenia:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Jednota dôchodcov • Mužský spevácky zbor Haliar • Divadelný súbor 	<p>„Ostrý prepad“ Staré Hory v zrkadle času</p>	
--	---	---	--

Zdroj: obec 2015, Register Občianskych združení SR

Práca s verejnosťou

Kultúrny a spoločenský život v obci je veľmi bohatý. Väčšinu podujatí organizuje obec v spolupráci so školou a niektorými iniciatívami. Rezerva je tu v lepšej spolupráci miestnych iniciatív navzájom a v postupnom preberaní spoluzodpovednosti za kultúrny a spoločenský život. Rezervy sú aj v budovaní lepšej komunikácie medzi miestnymi aktérmi rozvoja: združeniami, podnikateľmi a obcou ako aj v nadobecnej spolupráci.

V získavaní prieskumu verejnej mienky a v aktivizácii verejnosti pre verejný život sa od roku 2007 do roku 2014 nerealizovali žiadne ankety resp. dotazníky v záujme prieskumu verejnej mienky o rozvoji obce, skôr prebiehalo len riešenie parciálnych rozvojových zámerov.

Spolupráca

- Obec je členom Občianskeho združenia obcí mikroregiónu Starohorská dolina
- Obec je členom verejno –súkromného partnerstva Banskobystrický geomontánny park
- Obec spolupracovala s obcou Dolný Ohaj v kultúrnej oblasti

2.12 Rozvojové dokumenty (súlady s existujúcou dokumentáciou rozvoja)

Na riešené územie je spracovaných viacero dokumentácií, ktoré sa zaoberajú jeho trvalo udržateľným rozvojom:

Koncepcia územného rozvoja Slovenska ako územnoplánovacia dokumentácia celoštátneho významu rieši nadradené rozvojové osi, hierarchiu sídiel, životné prostredie, nadradené systémy sociálnej a technickej infraštruktúry. Riešené územie sa nachádza v blízkosti ťažiska osídlenia najvyššej úrovne celoštátneho až medzinárodného významu banskobystricko – zvolenského ťažiska osídlenia a na starohorskej rozvojovej osi tretieho stupňa Banská Bystrica – Staré Hory.

ÚPN VÚC Banskobystrického kraja schváleného vládou SR uznesením č.394 z 9.6.1998 a jeho zmeny a doplnky riešia rozvoj územia podrobnejšie.

Zhodnotenie a požiadavky záväznej časti nadradenej ÚPD - Územného plánu veľkého územného celku Banskobystrický kraj (ÚPN VÚC) / výber častí vo vzťahu ku územiu obce Horná Žďaňa.

I. Záväzné regulatívy funkčného a priestorového usporiadania územia

1. V oblasti usporiadania územia, osídlenia a rozvoja sídelnej štruktúry

1.6. Podporovať budovanie rozvojových osí v záujme tvorby vyváženej hierarchizovanej sídelnej štruktúry

1.6.3. podporovať ako rozvojové osi tretieho stupňa:

- Starohorskú rozvojovú os Banská Bystrica – Staré Hory

1.7. V oblasti rozvoja vidieckeho priestoru a vzťahu medzi mestom a vidiekom

1.7.1. podporovať vzťah urbánnych a rurálnych území v novom partnerstve založenom na integrácii funkčných vzťahov mesta a vidieka v znení prírodných a kultúrno-historických a urbanisticko-architektonických daností, pričom pri ich rozvoji zohľadniť koordinovaný proces prepojenia sektorových strategických a rozvojových dokumentov,

1.7.2. zachovať pôvodný špecifický ráz vidieckeho priestoru, vychádzať z pôvodného charakteru zástavby a historicky utvorenej okolitej krajiny, zachovať historicky utváraný typ zástavby obcí a zohľadňovať národopisné špecifiká jednotlivých regiónov,

1.7.3. pri rozvoji vidieckych oblastí zohľadňovať a rešpektovať ich ekonomické danosti, špecifické prírodné a krajinné prostredie a pri rozvoji jednotlivých činností dbať na zamedzenie, alebo obmedzenie možných negatívnych dôsledkov týchto činností na krajinné a životné prostredie vidieckeho priestoru.

1.7.4. vytvárať podmienky dobrej dostupnosti vidieckych priestorov k sídelným centráм podporou výstavby verejného dopravného a technického vybavenia obcí tak, aby vidiecke priestory vytvárali kultúrne a pracoviskovo rovnocenné prostredie s urbánnym prostredím a dosahovali skĺbenie tradičného vidieckeho prostredia s požiadavkami na moderný spôsob života,

2. V oblasti hospodárstva

2.1. vytvárať územno-technické predpoklady pre rozvoj hospodárskych aktivít v území vrátane zariadení na nakladanie s odpadmi a považovať ich za prioritný podnet pre jeho komplexný rozvoj,

2.1.2. podporovať prednostné využívanie existujúcich priemyselných a poľnohospodárskych areálov formou ich rekonštrukcie, revitalizácie a zavádzaním nových technológií, šetriacich prírodné zdroje, ktoré znížia množstvo vznikajúcich odpadov a znečisťovanie životného prostredia, prípadne budú odpady zhodnocovať,

2.2. Poľnohospodárstvo a lesné hospodárstvo

2.2.1. rešpektovať poľnohospodársky pôdny fond, podporovať jeho využívanie v celom jeho rozsahu a poľnohospodársku pôdu v kategóriách zodpovedajúcich pôdno-ekologickej rajonizácii a typologicko-produkčnej kategorizácii, v súlade s platnou legislatívou

2.2.2. v chránených územiach zavádzať osobitný režim hospodárenia (chránené územia podľa zákona o ochrane prírody a krajiny, ochranné pásma vodárenských zdrojov) v zmysle platnej legislatívy,

2.2.3. v národných parkoch a v ich ochrannom pásme a v chránených krajinných oblastiach uprednostňovať poľnohospodárstvo s výrazným ekologickým účinkom a s prioritným cieľom udržania biodiverzity a trvalo udržateľného rozvoja územia,

2.2.4. rešpektovať lesné pozemky a ich ochranné pásmo ako limitujúci prvok pri územnom rozvoji krajiny,

2.2.5. v chránených územiach uplatňovať ekologické princípy hospodárenia

2.2.6. zabezpečiť ochranu najkvalitnejších a najproduktívnejších poľnohospodárskych pôd v kraji a ochranu viníc Stredoslovenskej vinohradníckej oblasti pred ich zástavbou,

2.2.7. vytvárať podmienky a podporovať opatrenia zamerané na elimináciu erózie poľnohospodárskych a lesných pôd,

2.2.8. vytvárať podmienky pre rozvoj poľnohospodárstva v horských oblastiach s podporou tradičného pastevného chovu hospodárskych zvierat,

2.2.9. vytvárať podmienky a podporovať rozvoj priemyselných parkov, technologických parkov obchodných, skladovacích priestorov mimo poľnohospodárskych pôd chránených zákonom a na nepoľnohospodárskych pôdach (brownfields),

2.2.10. stabilizovať výmeru najkvalitnejších pôd a ich ochranu uskutočňovať ako ochranu hospodársko – sociálneho potenciálu štátu aj ako súčasť ochrany prírodného a životného prostredia,

2.3. Priemysel, ťažba a stavebníctvo

2.3.1. pri rozvoji priemyslu podporovať a uprednostňovať princíp rekonštrukcie, sanácie a intenzifikácie využívania existujúcich priemyselných zón, areálov a plôch, prípadne aj objektov,

2.3.5. rešpektovať chránené ložiskové územia, ložiská nevyhradených nerastov a určené dobývacie priestory na území Banskobystrického samosprávneho kraja, s možnosťou ich revízie ak boli spresnené ich bilančné zásoby.

2.4. Regionálny rozvoj

2.4.5. podporovať rozvoj výroby a služieb založených na využití domácich zdrojov,

2.4.9. zabezpečiť v záujme rozvoja vidieka v horských a podhorských oblastiach so sťaženými prírodnými podmienkami primeranú životnú úroveň a zlepšenie kvality života vidieckeho obyvateľstva prostredníctvom podpory vybraných centier s využitím ich prírodného, demografického a kultúrne – historického potenciálu v prospech rozvoja vidieckych oblastí.

3. V oblasti rozvoja rekreácie a turistiky

3.1. Usmerňovať vytváranie funkčno-priestorového systému cestovného ruchu kraja v súlade s Regionalizáciou cestovného ruchu SR. Uplatňovať navrhnutú štruktúru druhov a foriem turizmu a jeho priestorových a funkčných jednotiek. Ako nový článok systému akceptovať turistické centrá, turistické aglomerácie a turistické parky

3.1.1. vypracovať a konsenzuálne prijať Generel cestovného ruchu v Banskobystrickom samosprávnom kraji, ako základného dokumentu rozvoja aktivít a tvorby manažmentu cestovného ruchu, obsahujúceho rozvojové a urbanistické štúdie regiónov cestovného ruchu:

- č. 12. Ipeľského
- č. 13. Gemerského
- č. 14. Horehronského
- č. 15. Pohronského

pre podrobnejšie usmernenie tých častí územia, o ktorých nepojednáva záväzná časť ÚPN VÚC Banskobystrický kraj v regulatívoch 3.1.2. až 3.1.7.

3.1.6. pre dosiahnutie strategického cieľa a špecifických cieľov rozvoja cestovného ruchu v kraji je v plánovaní a regulácii územného rozvoja potrebné za prioritné považovať:

- **horské turistické aglomerácie a strediská:**
  - Staré Hory – Turecká – Krížna,
- **vedomostno – poznávacie štruktúry:**
  - GEOPARKY – Banskoštiavnický, Banskobystrický, Novohradský,

3.1.8. rozvoj horských stredísk s vhodnými klimatickými a priestorovými podmienkami, v súlade s podmienkami využívania chránených území, usmerňovať na dosiahnutie štandardu rekondičných, prípadne klimatických kúpeľov, podporovať na to zamerané aktivity, špecifickú vybavenosť a zvyšovanie podielu trvalých obyvateľov,

3.2. Udržiavať a skvalitňovať podmienky a vybavenosť pre krátkodobú vnútromestskú a prímestskú rekreáciu:

3.2.1. zabezpečiť ochranu plošného rozsahu existujúcej verejnej zelene a parkov v sídlach a budovaním nových plôch zelene zabezpečiť zvyšovanie jej podielu na jedného obyvateľa a kvality životného prostredia,

3.2.3. podporovať vytváranie pohybových, relaxačných a vedomostno – poznávacích aktivít v záujmových územiach miest,

3.4. Rozvíjať komplexnosť a kvalitu vybavenosti všetkých turisticky atraktívnych miest, obcí a stredísk cestovného ruchu

3.4.1. zariadenia a služby umiestňovať prednostne do ich zastavaného územia a jeho okolia,

3.4.2. nové zariadenia a služby v lokalitách rekreácie a cestovného ruchu mimo zastavaných území miest a obcí, umiestňovať prednostne do už zastavaných lokalít,

3.4.3. priestor voľnej krajiny využívať predovšetkým na športové, relaxačné, poznávacie a iné pohybové aktivity,

3.5. Zvyšovať kvalitu vybavenosti jestvujúcich stredísk cestovného ruchu na území národných parkov a veľkoplošných chránených území prírody len v súlade s ekologickou únosnosťou dotknutých a nadväzujúcich lokalít

3.5.1. zariadenia a služby umiestňovať prednostne do ich zastavaného územia,

3.5.2. návštevnosť, kapacity vybavenosti a využitie voľnej krajiny v ich okolí zosúladať s požiadavkami štátnej ochrany prírody.

3.6. Rozvoj vybavenosti pre rekreáciu a turizmus v nových, doteraz neurbanizovaných lokalitách a v strediskách cestovného ruchu umožniť len v súlade so schváleným programom, alebo plánom rozvoja obce, mesta, alebo regiónu a len na základe schválenej územnoplánovacej dokumentácie. Na územiach s 3. až 5. stupňom ochrany a v územiach európskeho významu podľa zákona o ochrane prírody a krajiny, nezakladať nové lokality a strediská rekreácie, športu a turizmu.

3.7. Zvyšovať kvalitatívny štandard jestvujúcich stredísk rekreácie a turistiky na území Národného parku Nízke Tatry, Národného parku Slovenský raj a v Chránenej krajinskej oblasti Poľana, len v súlade so schválenou územnoplánovacou dokumentáciou.

3.8. Viazť lokalizáciu služieb zabezpečujúcich proces rekreácie a turizmu prednostne do zastavaného územia sídiel s cieľom zamedziť neodôvodnené rozširovanie rekreačných útvarov vo voľnej krajine, pričom využiť aj obnovu a revitalizáciu historických mestských a vidieckych celkov a objektov kultúrnych pamiatok.

3.12. Pri rozvoji rekreácie a turizmu na území chránených území a ich ochranných pásiem rešpektovať návštevný poriadok príslušného chráneného územia, platný v čase prípravy a realizácie rozvojových zámerov.

3.15. Vytvárať územno-technické podmienky pre realizáciu cykloturistických trás regionálneho, nadregionálneho a celoštátneho významu, pri súčasnom rešpektovaní zákona o ochrane prírody a krajiny.

3.16. Využiť bohatý kultúrno-poznávací potenciál územia na rozvoj poznávacieho a rekreačného turizmu.

3.17. Zabezpečiť podmienky pre vytvorenie komplexného informačného systému regiónu ako neoddeliteľnej súčasti rozvoja cestovného ruchu a informovanosti o atraktivitách Banskobystrického kraja, pri súčasnom rešpektovaní zákona o ochrane prírody a krajiny.

3.18. Podporovať rozvoj všetkých druhov turizmu v súlade s ochranou prírody a krajiny.

3.20. V strediskách cestovného ruchu, nachádzajúcich sa v územiach chránených vodohospodárskych oblastí a v pásmach ochrany vodárenských zdrojov, považovať za prioritu legislatívne stanovenú ochranu vodohospodárskych oblastí a vodárenských zdrojov, ktorej sa musia ostatné funkcie v území prispôbiť (Donovaly, Tále, Srdiečko, Králiky, Jasenie)

3.21. Podporovať rozvoj krátkodobej a prímestskej rekreácie obyvateľov mestských sídiel.

4. V oblasti usporiadania územia z hľadiska ekologických aspektov, ochrany prírody a pôdneho fondu

4.1. Rešpektovať územné vymedzenie a podmienky ochrany a využívanie všetkých vyhlásených chránených území v kategóriách chránená krajinná oblasť, národný park, národná prírodná rezervácia, prírodná rezervácia, národná prírodná pamiatka, prírodná pamiatka, chránený areál, chránený krajinný prvok a ich ochranných pásiem, chránené vtáčie územie, územie európskeho významu, navrhované územie európskeho významu a národného významu, biotopy chránených rastlín a živočíchov.

4.2. Rešpektovať pri organizácii, využívaní a rozvoji územia význam a hodnoty jeho prírodných daností. V chránených územiach (európska sústava chránených území NATURA 2000 vrátane navrhovaných, národná sústava chránených území, chránené územia vyhlásené v zmysle medzinárodných dohôd), v prvkoch územného systému ekologickej stability, v NECONET, v biotopoch európskeho významu, národného významu regionálneho významu a v biotopoch druhov európskeho, národného a regionálneho významu zosúladiť využívanie územia s funkciou ochrany prírody a krajiny s cieľom udržania resp. dosiahnutia priaznivého stavu druhov, biotopov a častí krajiny.

4.4. Uplatňovať pri hospodárskom využívaní území chránených podľa zákona o ochrane prírody a krajiny diferencovaný spôsob hospodárenia a uprednostňovať biologické a integrované metódy ochrany územia,

4.4.1. rešpektovať prioritnú biologickú, ekologickú a environmentálnu funkciu lesov nachádzajúcich sa vo vyhlásených a navrhovaných chránených územiach kategórie národná prírodná rezervácia, prírodná rezervácia, národná prírodná pamiatka a prírodná pamiatka,

4.4.2. rešpektovať hlavnú biologickú, ekologickú a environmentálnu funkciu lesov s druhoradým, alebo podradným drevoprodukčným významom, ktoré sú v kategóriách ochranné lesy, lesy osobitného určenia mimo častí lesov pod vplyvom imisií zaradených do pásiem ohrozenia a lesy vo všetkých vyhlásených a navrhovaných chránených územiach kategórií chránený areál, národný park a v územiach vymedzených biocentier,

4.5. rešpektovať platné územné systémy ekologickej stability.

4.6. Rešpektovať, pri umiestňovaní činností do územia, hodnotovo-významové vlastnosti krajiny integrujúce v sebe prírodné a kultúrne dedičstvo, nerastné bohatstvo, vrátane energetických surovín, zohľadňovať ich predpokladané vplyvy na životné prostredie, na charakteristický vzhľad krajiny a realizáciou vhodných opatrení dosiahnuť odstránenie, obmedzenie alebo zmiernenie prípadných negatívnych vplyvov, ako aj elimináciu nežiaducich zmien v charakteristickom vzhľade krajiny.

4.7. Uplatňovať pri hospodárskom využívaní území začlenených medzi prvky územného systému ekologickej stability podmienky ustanovené platnou legislatívou:

4.7.7. vylúčiť umiestňovanie veterných elektrární v chránených územiach (v zmysle zákona o ochrane prírody a krajiny) a na územiach sústavy NATURA.

4.8. Zosúladiť trasovanie dopravnej a technickej infraštruktúry s prvkami ekologickej siete tak, aby bola maximálne zabezpečená ich vodivosť a homogénnosť ich vhodným trasovaním, resp. budovaním funkčných ekoduktov.

4.9. *Eliminovať systémovými opatreniami stresové faktory pôsobiace na prvky územného systému ekologickej stability (znečisťovanie prostredia, eutrofizáciu, fragmentáciu krajiny, šírenie inváznych druhov organizmov, bariérový efekt dopravných koridorov a priečných prekážok v tokoch...).*

4.10. Rešpektovať poľnohospodársku pôdu a lesné pozemky ako limitujúci faktor urbanistického rozvoja územia, osobitne chrániť poľnohospodársku pôdu s veľmi vysokým až stredne vysokým produkčným potenciálom, poľnohospodársku pôdu, na ktorej boli vybudované hydromelioračné zariadenia a osobitné opatrenia na zvýšenie jej produkčnej schopnosti (produkčné sady a vinice).

4.11. Zabezpečovať nástrojmi územného plánovania ekologicky optimálne využívanie územia, rešpektovanie, prípadne obnovu funkčného územného systému ekologickej stability, biotickej integrity krajiny a biodiverzity na úrovni regionálnej a lokálnej.

4.12. Zabezpečovať zachovanie a ochranu všetkých typov mokradí, revitalizovať vodné toky a ich brehy vrátane brehových porastov a lemov, zvýšiť rôznorodosť príbrežnej zóny (napojenie odstavených ramien, zachovanie sprievodných brehových porastov) s cieľom obnoviť integritu a zabezpečiť priaznivé

existenčné podmienky pre biotu vodných ekosystémov s prioritou udržovania biodiverzity a vitality brehových porastov vodných tokov.

4.13. Zabezpečovať zvýšenie ekologickej stability a obnovu biologickej rozmanitosti v územiach a krajinných segmentoch a narušeným prírodným a životným prostredím.

4.14. Podporovať dobývanie nerastov len v území, na ktorom v súvislosti s dobývaním nedôjde k negatívnym sociálnym dopadom. V rámci využitia ložísk nerastov nepripustiť na území Banskobystrického kraja použitie technológie kyanidového lúhovania pri ich spracovaní, úprave a zušľachtovaní.

4.15. Zabezpečiť ochranu všetkých vodných zdrojov v rozsahu ich vymedzených ochranných pásiem na území kraja využívaných na hromadné zásobovanie obyvateľstva pitnou vodou.

4.16. Riešiť ochranu nerastného bohatstva a jeho racionálne využívanie v súlade s princípmi trvalo udržateľného rozvoja a s organizáciou priestorového usporiadania a funkčného využívania územia a s požiadavkami na ochranu prírody a krajiny, zachovania terénneho reliéfu, kultúrneho dedičstva a súčasnej krajinnej štruktúry.

4.17. Zabezpečovať trvalo ochranu krajiny v zmysle Európskeho dohovoru o krajine smerujúcu k zachovaniu a udržaniu významných alebo charakteristických čŕt krajiny vyplývajúcich z jej historického dedičstva a prírodného usporiadania alebo ľudskej aktivity.

4.18. Pri plánovaní a budovaní vodných stavieb používať riešenia, ktoré nezhoršujú stav vôd.

5. V oblasti usporiadania územia z hľadiska kultúrneho dedičstva

5.1. Rešpektovať pamiatkový fond a kultúrne dedičstvo, vo všetkých okresoch Banskobystrického kraja predovšetkým chrániť najcennejšie objekty a súbory objektov zaradené, alebo navrhované na zaradenie do kategórie pamiatkových území pamiatkových rezervácií a pamiatkových zón, pamiatkových objektov a nehnuteľných národných kultúrnych pamiatok, vrátane ich vyhlásených ochranných pásiem, chrániť ich a využívať v súlade s ustanoveniami zákona o ochrane pamiatkového fondu v znení neskorších predpisov.

5.4. Utvárať podmienky na ochranu pamiatkového fondu a spolupracovať s orgánmi štátnej správy na úseku ochrany pamiatkového fondu pri záchrane, obnove a využívaní nehnuteľných kultúrnych pamiatok, pamiatkových území a ich ochranných pásiem v súlade s ustanoveniami zákona o ochrane pamiatkového fondu v znení neskorších predpisov,

5.4.5 podporovať iniciatívu obcí na vytváranie a odborné vedenie evidencie pamätihodností jednotlivých obcí ako významného dokumentu o kultúrnom dedičstve a histórii špecifických regiónov na území Banskobystrického kraja.

5.7. Podporovať ochranu vedeckých a technických hodnôt: banské a hutnícke diela – šachty, štôlny, tajchy, huty, hámre, valkovne a pod., vybrané typické remeselnícke a priemyselné objekty, zariadenia železničnej dopravy – pôvodné stanice, charakteristické a unikátne úseky tratí, ako sú Telgárt – Červená Skala, Brezno – Tisovec, Čiernohronska železnica, železničná trať Banská Bystrica – Diviaky.

5.8. Podporovať ochranu

- hodnotných objektov a zachovaných urbanistických štruktúr miest a obcí z obdobia 19. a 20. storočia,
- hodnotných architektonicko – urbanistických celkov lokalizovaných mimo zastavaného územia sídiel z obdobia 19. a 20. storočia.

5.12. Rešpektovať typické formy a štruktúry osídlenia charakterizujúce jednotlivé špecifické regióny kraja vo vzťahu k staviteľstvu, ľudovému umeniu, typickým formám hospodárskych aktivít a väzbám s prírodným prostredím, v súlade so súčasnou krajinnou štruktúrou v jednotlivých regiónoch a s ustanoveniami Európskeho dohovoru o krajine.

5.13. Uplatňovať a rešpektovať typovú a funkčnú charakteristiku sídiel mestského, malomestského a rôznych foriem vidieckeho osídlenia vrátane typického rozptýleného osídlenia strednej a južnej časti územia kraja.

6. V oblasti rozvoja nadradenej dopravnej infraštruktúry

6.1. V oblasti rozvoja cestnej infraštruktúry

6.1.1.3. úseky, kde nová trasa R1 opúšťa trasy pôvodných ciest I/65, I/50 a I/69 rekonštruovať a využiť pre trasu súbežnej cesty R1,

- 6.1.4.1. rekonštruovať cesti I/59 v úseku Banská Bystrica – Donovaly – hranica Žilinského kraja a vylúčiť z nej kamiónovú dopravu z dôvodu ochrany vodných zdrojov,
- 6.1.34. pri riešení trasovania a realizácii súbežných trás rýchlostných ciest (R1, R2, R3, R7), využívať predovšetkým formu rekonštrukcií a smerových úprav existujúcich trás ciest I., II. a III. triedy,
- 6.1.37. rešpektovať ochranné pásma rýchlostných ciest a ciest I. triedy v zmysle platnej legislatívy,
- 6.1.45. rešpektovať majetkové hranice Národnej diaľničnej spoločnosti a.s.
- 6.1.46. rešpektovať ochranné pásma rýchlostných ciest
- 6.1.47. zabezpečiť pre cesty I., II. a III. triedy územnú rezervu pre ich výhľadové šírkové usporiadanie
- 6.5. Utvárať podmienky na ochranu územia v okolí dopravných trás s veľkou intenzitou dopravného zaťaženia pred negatívnymi dôsledkami dopravy, monitorovať dodržiavanie prípustných hladín hluku a určovať zásady ochrany dotknutého územia pred jeho účinkami s návrhom a následnou realizáciou opatrení na ochranu proti hluku.
- 6.6. Prednostne pripravovať a realizovať nevyhnutné úpravy dopravných trás v najzaťaženejších a najnebezpečnejších úsekoch a v priestoroch s najvyšším zaťažením životného prostredia negatívnymi dôsledkami dopravy.
- 6.9. V oblasti rozvoja infraštruktúry cyklistickej dopravy:
  - 6.9.1. podporovať rozvoj nemotorovej, predovšetkým cyklistickej dopravy,
  - 6.9.2. podporovať tvorbu plánovacích a strategických dokumentov integrujúcich cyklistickú dopravu na regionálnej úrovni,
  - 6.9.3. podporovať tvorbu projektových dokumentácií a generelov pre cyklistickú dopravu a realizáciu cyklistickej infraštruktúry,
  - 6.9.4. podporovať využívanie pozemkov a lesných ciest vo vlastníctve štátu a samospráv na budovanie cyklistických ciest a cykloturistických trás.

7. V oblasti rozvoja nadradenej technickej infraštruktúry

7.1. Vodné hospodárstvo

- 7.1.6. rezervovať priestor na výhľadové vybudovanie skupinových kanalizačných systémov,
- 7.1.8. vytvárať územnotechnické predpoklady na úpravu a revitalizáciu vodných tokov v čiastkových povodiach Hrona, Ipľa a Slanej; úpravy na vodných tokoch realizovať tak, aby neboli dotknuté záujmy ochrany prírody a krajiny v súlade s platnou legislatívou,
- 7.1.9. rezervovať priestor pre výhľadové malé vodné nádrže, poldre a stavby súvisiace s ochranou pred povodňami a transformáciou povodňovej vlny podľa Plánov manažmentu povodí a schválených ÚPN obcí,
- 7.1.10. zabezpečiť vypúšťanie komunálnych odpadových vôd výstavbou verejnej kanalizácie s ČOV (prípadne iné vhodné spôsoby odvádzania komunálnych odpadových vôd) v aglomeráciách nad 10.000 ekvivalentných obyvateľov do 31.12.2010 a v aglomeráciách od 2.000 - 10.000 ekvivalentných obyvateľov, ktoré nemajú vybudovanú verejnú kanalizáciu, a v aglomeráciách menších ako 2.000 EO, v ktorých je vybudovaná verejná kanalizácia bez primeraného čistenia do 31.12.2015 v súlade s platnou legislatívou, ktorou sa ustanovujú požiadavky na kvalitu a kvalitatívne ciele povrchových vôd a limitné hodnoty ukazovateľov znečistenia odpadových vôd a osobitných vôd,
- 7.1.11. postupne znižovať zaostávanie rozvoja verejných kanalizácií s ČOV za rozvojom verejných vodovodov
- b) prioritnou výstavbou kanalizácií s ČOV v obciach ležiacich v ochranných pásmach vodárenských zdrojov, ochranných pásmach prírodných liečivých zdrojov a prírodných minerálnych zdrojov, prípadne v ich blízkosti,
- 7.1.12. v súlade s Plánmi manažmentu povodí zabezpečiť ochranu pred povodňami realizáciou preventívnych opatrení v povodiach, ktoré spomalia odtok vôd z povodia do vodných tokov a zvýšia retenčnú kapacitu územia, výstavbu retenčných nádrží a poldrov, ochranných hrádzí, protipovodňových línii a zariadení na prečerpávanie vnútorných vôd, úpravu vodných tokov a ich nevyhnutnú opravu a údržbu, obnovu inundačných území,

7.1.13. v zmysle platnej legislatívy zabezpečiť stanovenie rozsahu inundačných území tokov a pri ich využívaní rešpektovať ustanovenia platnej legislatívy o ochrane pred povodňami,

7.1.14. akceptovať pásma ochrany verejných vodovodov a verejných kanalizácií v súlade s platnou legislatívou o verejných vodovodoch a verejných kanalizáciách, pásma ochrany vodárenských zdrojov v súlade s vodným zákonom, ochranné pásma prírodných liečivých zdrojov a prírodných minerálnych zdrojov v súlade so zákonom o prírodných liečivých vodách, prírodných liečivých kúpeľoch, kúpeľných miestach a prírodných minerálnych vodách a o regulácii v sieťových odvetviach,

7.1.15. rešpektovať Plány manažmentu povodia, základných nástrojov na dosiahnutie cieľov vodného plánovania v správnych územiach povodí (čiastkových povodí Hron, Ipeľ, Slaná), ktoré určujú úlohy :

- v oblasti nakladania s povrchovými a podzemnými vodami s cieľom ich udržateľného využívania,
- na zlepšovanie stavu útvarov povrchovej a podzemnej vody vrátane vodných ekosystémov,
- na zabránenie ďalšieho zhoršovania stavu vôd a zabezpečenie ich dobrého stavu,
- pri ochrane pred povodňami a na zabránenie škodlivých účinkov vôd,

7.1.17. pri zabezpečovaní zásobovania obyvateľstva pitnou vodou uprednostniť zásobovanie pitnou vodou z podzemných zdrojov pred vodárenskými nádržami a povrchovými zdrojmi vody,

7.2. Zásobovanie elektrickou energiou

7.2.10. regulovať výstavbu veterných elektrární, pokiaľ nebude zabezpečený dostatok rezervných regulačných výkonov pre potreby ES SR a na základe výsledkov štúdie navrhutej v opatreniach pre obdobie do roku 2013,

7.2.11. pri budovaní, plánovaní a rekonštruovaní nadzemného elektrického vedenia používať také technické riešenie, ktoré bráni usmrčovaniu vtákov podľa platnej legislatívy o ochrane prírody a krajiny,

7.2.12. v priestorovom usporiadaní rešpektovať určené ochranné pásma a bezpečnostné pásma jestvujúcich a navrhovaných elektrických vedení a transformačných staníc v zmysle platnej legislatívy,

7.2.13. MVE umiestňovať len v lokalitách s technicky využiteľným hydroenergetickým potenciálom pri zohľadnení environmentálnych aspektov a iných oprávnených záujmov v území, vrátane zachovania podmienok plavby na vodných cestách,

7.2.14. MVE umiestňovať výlučne na existujúcich vodohospodárskych stavbách a bariérach vodných tokov s podmienkou ich spriechodnenia pre ryby a ostatné vodné organizmy.

7.3. Zásobovanie plynom a teplom

7.3.1. prednostne využívať zemný plyn na zásobovanie lokalít teplom s cieľom znížiť miestnu záťaž znečistenia ovzdušia,

7.3.2. ekologizovať výrobu a spotrebu tepla a podľa možností využívať miestne zdroje energie,

7.3.3. v priestorovom usporiadaní rešpektovať určené ochranné pásma a bezpečnostné pásma jestvujúcich a navrhovaných plynovodov, teplovodov a produktovodov,

7.3.5. podporovať rozvoj využívania obnoviteľných zdrojov energie (biomasy, slnečnej, veternej a geotermálnej energie), ako lokálnych doplnkových zdrojov k systémovej energetike, s uprednostnením sídiel bez perspektívy zásobovania zemným plynom,

7.3.7. presadzovať uplatnením energetickej politiky SR, regionálnej energetickej politiky a využitím kompetencií miestnych orgánov samosprávy budovanie kogeneračných zdrojov na výrobu elektriny a tepla a tam kde je to ekonomicky a environmentálne zdôvodniteľné, udržať a inovovať už vybudované systémy s centralizovaným zásobovaním obyvateľstva teplom,

7.3.8. podporovať v oblastiach s podhorskými obcami využitie miestnych energetických zdrojov pre potreby obyvateľov a služieb,

7.4. Pošta a telekomunikácie

7.4.3. v priestorovom usporiadaní rešpektovať určené ochranné pásma a bezpečnostné pásma jestvujúcich a navrhovaných telekomunikačných vedení v zmysle platnej legislatívy.

7.6. Odpadové hospodárstvo

7.6.2. v podrobnejších dokumentáciách, resp. v územných plánoch obcí, zabezpečiť lokality pre výstavbu zariadení súvisiacich s budovaním systému na triedenie, recykláciu, zhodnocovanie a zneškodňovanie odpadov,

8.2. Zdravotníctvo

8.2.3. podporovať malé a stredné podnikanie v oblasti zdravotníctva, predovšetkým v oblastiach vzdialenejších od sídelných centier,

8.3. Sociálna pomoc

8.3.1. rozširovať sieť a štruktúru zariadení sociálnej starostlivosti a sociálnych služieb podľa potrieb okresov paralelne s narastaním podielu občanov odkázaných na sociálnu pomoc a občanov v dôchodkovom veku, ako aj občanov so zdravotným postihnutím, najmä občanov s ťažkým zdravotným postihnutím,

8.3.3. podporovať vybrané zariadenia sociálnej starostlivosti na regionálnej úrovni.

8.3.4. podporovať vytvorenie siete domácej ošetrovateľskej starostlivosti a starostlivosti o dlhodobo chorých a zdravotne ťažko postihnutých.

9. V oblasti ochrany a tvorby životného prostredia

9.3. Ochranu vôd realizovať v zmysle platnej legislatívy ako:

9.3.3. ochranu vodárenských zdrojov,

9.3.4. ochranu prírodných liečivých zdrojov a prírodných zdrojov minerálnych stolových vôd,

9.3.8. zabezpečiť minimálne dvojstupňové čistenie komunálnych odpadových organicky znečistených priemyselných odpadových vôd vypúšťaných do povrchových tokov v súlade s kvalitatívnymi cieľmi povrchových vôd a limitnými hodnotami ukazovateľov znečistenia v zmysle platnej legislatívy,

9. V oblasti ochrany a tvorby životného prostredia

9.1. Podpora realizácie národných, regionálnych a lokálnych programov zameraných na znižovanie produkcie emisií znečisťujúcich látok do ovzdušia, ich podrobné rozpracovanie a realizácia v podmienkach Banskobystrického kraja, realizovať a implementovať všetky environmentálne programy a ich následne ich premietnuť do dokumentácii na nižších úrovniach.

9.2. Plniť opatrenia vyplývajúce zo schválených programov na zlepšenie kvality ovzdušia a akčných plánov na zlepšenie kvality ovzdušia v oblastiach riadenia kvality ovzdušia Banskobystrického kraja a opatrenia vyplývajúce z Programu hospodárskeho, sociálneho a kultúrneho rozvoja Banskobystrického samosprávneho kraja 2007-2013.

9.3. Ochranu vôd realizovať v zmysle platnej legislatívy ako:

9.3.2. ochranu vodárenských tokov a ich povodí,

9.3.5. ochranu vôd v citlivých oblastiach,

9.3.6. ochranu vôd v zraniteľných oblastiach,

9.3.7. ochranu pred znečistením dusičnanmi z poľnohospodárskych zdrojov zabezpečením prijateľnej úrovne ochrany podľa Kódexu správnej poľnohospodárskej praxe,

9.3.9 rešpektovať platnú legislatívu ktorou sa ustanovujú požiadavky na vodu určenú na ľudskú spotrebu a kontrolu kvality vody určenej na ľudskú spotrebu a podrobnosti o požiadavkách na kvalitu vody kúpalísk, vody na kúpanie a jej kontrolu a na kúpaliská.

9.6. Vytvárať vhodné stimulačné nástroje na podporu separovania, recyklácie a celkového znižovania produkcie odpadu na území kraja, podporovať zavádzanie „BAT“ technológií v procese riadenie odpadového hospodárstva na úrovni kraja.

9.7. Zabezpečiť postupnú, k životnému prostrediu šetrnú sanáciu a rekultiváciu nevyhovujúcich skládok odpadu a sanáciu resp. minimalizáciu dopadov starých environmentálnych záťaží, s uprednostnením lokalít s významom z hľadiska udržania kvality a ekologickej stability územia.

9.9. Pri posudzovaní územnotechnických podmienok a projektovej príprave nových trás a zariadení dopravnej infraštruktúry zhodnotiť kvalitu územia a zabezpečiť jeho trvalú ochranu v ich okolí pred hlukom, infrazvukom a vibráciami v zmysle platnej legislatívy.

9.11. Pri spracovaní nižších stupňov územnoplánovacej dokumentácie rešpektovať ochranné pásma pohrebísk v súlade s platnou legislatívou.

II. Verejnoprospešné stavby

1. Cestná infraštruktúra

1.4. cesta I/59 v úseku Banská Bystrica – Donovaly – hranica Žilinského kraja, rekonštrukcia, vylúčením kamiónovej dopravy z dôvodu ochrany vodných zdrojov,

9. Zásobovanie plynom

9.13. plynifikácia obcí na území Banskobystrického samosprávneho kraja na základe rozhodnutia miestnej samosprávy, po preukázaní ekonomickej efektívnosti investičného zámeru v jednotlivých obciach,

- **Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja Banskobystrického kraja 2015 – 2023** schválený Uznesením Zastupiteľstva Banskobystrického samosprávneho kraja č. 198/2015 zo dňa 11. decembra 2015

Programová časť:

Prioritná oblasť 1: Zdravé a adaptabilné prostredie - Zelený región

Špecifický cieľ 1.1:

Vytvoriť predpoklady pre budovanie systému bezpečnej a ekologickej dopravy na území BBSK zvýšením atraktivity VOD a nemotorovej dopravy

1.1.3 Podpora budovania širokopásmového/vysokorychlostného internetu

Indikatívne projekty, podporované aktivity:

- Pokrytie vidieckych oblastí tzv. bielych miest širokopásmovým internetom

1.1.4. Vytvorenie regionálnej siete cyklotrás

Indikatívne projekty, podporované aktivity:

- Výstavba nových úsekov cyklotrás

1.1.5 Vypracovanie analytických, koncepčných a strategických dokumentov na zabezpečenie ekologickej, udržateľnej a bezpečnej dopravy na území kraja

Indikatívne projekty, podporované aktivity:

- Spracovanie resp. aktualizácia strategických dokumentov v súlade s platnou legislatívou a územnoplánovacou dokumentáciou, tvorba mobilných aplikácií, interaktívnych máp a portálov

1.1.6 Zlepšenie technického stavu ciest II. a III. triedy a mostných objektov

Indikatívne projekty, podporované aktivity:

- Systémový prístup k údržbe a zlepšovaniu technického stavu cestnej siete a mostných objektov v správe BBSK
- Dobudovanie regionálnych ciest a miestnych komunikácií vrátane prvkov na zvýšenie bezpečnosti všetkých účastníkov cestnej premávky
- Renovovať/rekonštruovať poškodenú existujúcu infraštruktúru súvisiacu s dopravnými komunikáciami vrátane riešenia kritických bodov

Špecifický cieľ 1.2:

Podporovať zmierňujúce a adaptačné opatrenia zmeny klímy

1.2.1 Zavádzanie adaptačných a zmierňujúcich opatrení zmeny klímy v mestskom prostredí

Indikatívne projekty, podporované aktivity:

- Realizácia prvkov zelenej a modrej infraštruktúry
- Podpora občianskych a komunitných zelených iniciatív

Špecifický cieľ 1.3:

Zhodnocovať prírodný potenciál vidieckej krajiny

1.3.1 Podpora integrovaného a špecificky miestneho prístupu vo vidieckych oblastiach

Indikatívne projekty, podporované aktivity:

- Vypracovanie rozvojového dokumentu v oblasti rozvoja vidieka
- Podpora integrovaných krokov na riešenie ekonomických, environmentálnych, klimatických a sociálnych problémov ovplyvňujúcich vidiecke oblasti

1.3.2 Podpora udržateľnosti vidieka prostredníctvom podpory miestnej ekonomiky

Indikatívne projekty, podporované aktivity:

- Podpora podnikateľských aktivít na vidieku so zameraním na CR, ekologické poľnohospodárstvo, ekosystémové služby a lesné hospodárstvo

Špecifický cieľ 1.4:

Zlepšiť kvalitu životného prostredia

1.4.1 Zvyšovanie energetickej efektívnosti verejných budov, bytového fondu

Indikatívne projekty, podporované aktivity:

- Vypracovanie energetického auditu verejných budov
- Postupná obnova verejných budov a bytového fondu s dôrazom na zvyšovanie energetickej efektívnosti

1.4.2 Zlepšenie systému zberu, separácie a zneškodňovania odpadu a prevencia /odstraňovanie environmentálnych záťaží

Indikatívne projekty, podporované aktivity:

- Uzatváranie a rekultivácia skládok odpadov/odstraňovanie environmentálnych záťaží
- Výstavba, dobudovanie a rekonštrukcia verejných kanalizácií a ČOV
- Zavádzanie nových systémov a technológií v oblasti odpadového hospodárstva

1.4.4 Realizácia opatrení na elimináciu dopadu prírodných katastrof a iných rizík s dopadom na kvalitu ŽP

Indikatívne projekty, podporované aktivity:

- Podpora protipovodňových opatrení
- Podpora aktivít zameraných na iné opatrenia s prepojením na adaptáciu zmeny klímy

1.4.5 Zlepšenie stavu zásobovania obyvateľstva kvalitnou pitnou vodou

Indikatívne projekty, podporované aktivity:

- Výstavba verejných vodovodov pre zásobovanie obyvateľstva pitnou vodou pri prednostnom využití už vybudovaných vodárenských zdrojov podľa Plánu rozvoja verejných vodovodov pre územie Banskobystrického kraja.

Prioritná oblasť 2: Lepšia kvalita života – Služby pre ľudí

Špecifický cieľ 2.4:

Vytvoriť predpoklady zlepšenie dostupnosti bývania pre všetky skupiny obyvateľstva

2.4.1 Systémová podpora dostupného bývania /nájomného bývania

Indikatívne projekty, podporované aktivity:

- Obnova a budovanie cenovo dostupných bytov najmä pre mladé rodiny a osoby ohrozené sociálnym vylúčením
- Revitalizácia všetkých typov sídel dobudovaním infraštruktúry zvyšujúcej kvalitu života

Špecifický cieľ 2.5:

Zachovať a zhodnotiť kultúrne dedičstvo, kultúru a tradície územia

2.5.1 Ochrana, obnova a revitalizácia pamiatkového fondu a dobudovanie kultúrnej infraštruktúry

Indikatívne projekty, podporované aktivity:

- Obnovenie najhodnotnejších objektov v rámci pamiatkového fondu a pamiatok
- Zachovanie a rozšírenie infraštruktúry pre rozvoj kultúry (kultúrne domy, digitalizácia kín, skanzeny ľudovej kultúry, múzeá, galérie a pod.)
- Podpora obnovy a revitalizácie pamiatkových objektov slúžiacich na podporu miestnej ekonomiky (napr. CR)

2.5.2 Vytváranie podmienok pre zachovanie širokej ponuky a rozmanitosť aktivít a služieb v oblasti kultúry vrátane nových/alternatívnych žánrov

Indikatívne projekty, podporované aktivity:

- Zabezpečenie prepojenia ponuky aktivít a služieb v oblasti kultúry s celoživotným vzdelávaním, CR a rozvojom vidieka
- Podpora súčasnej umeleckej tvorby s dôrazom na deti a mládež
- Rozvoj kapacít ľudských zdrojov v oblasti kultúry, ďalšie vzdelávanie pracovníkov

Prioritná oblasť 3: Konkurencieschopná ekonomika – udržateľné a konkurencieschopné miestne ekonomiky

Špecifický cieľ 3.3:

Rozvíjať udržateľný cestovný ruch

3.3.2 Dobudovanie infraštruktúry cestovného ruchu

Indikatívne projekty, podporované aktivity:

- Vytvoriť sieť udržiavaných turistických, náučných chodníkov a cyklotrás
- Podpora využívania IKT technológií a inovácií pri tvorbe produktov CR

Prioritná oblasť 4: Partnerstvá

4.1 Vytvorenie platformy pre podporu medzisektorovej spolupráce

Indikatívne projekty, podporované aktivity:

- Podpora občianskych aktivít, projektov spolupráce a výmeny skúsenosti medzi rôznymi aktérmi miestneho/regionálneho rozvoja

Obec nie je medzi obcami uvedených v Prílohe č. 1: Indikatívny zoznam projektových zámerov

- **Regionálny systém ekologickej stability** okresu Žiar nad Hronom hodnotí ekologickú stabilitu územia a navrhujú ekostabilizačné prvky a systém hospodárenia na lesnom a poľnohospodárskom pôdnom fonde s cieľom zlepšenia súčasného stavu
- **Územný plán obce** je z roku 1985. Komplexne rieši funkčné využívanie a priestorové usporiadanie územia obce, koncepciu verejnej dopravy, technickej infraštruktúry vrátane problematiky životného prostredia, ochrany prírody a krajiny a ekologickej stability územia obce.
- Stav vysporiadania vlastníckych vzťahov (situáciou v ROEP a pozemkových úpravách):
ROEP a Pozemkové úpravy – ukončený

Tabuľka č. 56: **Situácia v Programoch hospodárskeho a sociálneho rozvoja**

Obec	Názov PHSR	Spracovateľ	Programovacie obdobie
Staré Hory	Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja obcí Mikroregiónu Starohorská dolina 2007 - 2013	SAŽP Banská Bystrica v spolupráci s OZ KRTKo	2007-2013

Zdroj: obec 2015

Tabuľka č. 57: **Územné plány obce**

Názov	Spracovateľ	Rok spracovania
Územný plán sídelného útvaru Staré Hory	STAVOPROJEKT B.Bystrica	1985
Doplnok a zmena ÚP SÚ Staré Hory č.1	Ing.arch.Igor Snoha	2002
Doplnok ÚP SÚ Staré Hory č.2	Ateliér urbanizmu a architektúry a designu Ing.arch. Ľudmila Priehodová	2002
Doplnok a zmena ÚP SÚ Staré Hory č.3.	Ing.arch.Eugen Lakošík	2003
Doplnok a zmena ÚP SÚ Staré Hory č.4	Ing.arch.Pavel Bugár	2004
Doplnok a zmena ÚP SÚ Staré Hory č.5	Ing.arch.Bakitová Eva	2005
Územný plán SÚ Staré Hory, zmena a doplnok č.6	Ing.arch.Eva Bakitová	2007
Doplnok a zmena ÚP SÚ Staré Hory č.7	Ing.arch.František Belanský	2008
Územný plán SÚ Staré Hory, doplnok č.8	Ing.arch.Eva Bakitová	2009
Územný plán SÚ Staré Hory, zmeny a doplnky č.9	Ing.arch.Eva Bakitová	2010
Zmeny a doplnky č.10	Ing.arch. Peter Valkovič	2014

Zdroj: obec 2015

Tabuľka č. 58: **Situácia v ďalších rozvojových dokumentáciách**

Obec	Názov a druh dokumentácie	Spracovateľ	Programovacie
------	---------------------------	-------------	---------------

			obdobie alebo rok spracovania
Staré Hory	Banskobystrický GEOPARK CESTA-MEDI	IDIK A-gentúra s.r.o. Ing.arch. Michal Kasa	2012
	PD autobusové čakárne	Ing.arch. Emil Križo	2015
	Projekt energetickej efektívnosti kultúrneho domu	Ing.arch. Emil Križo	2015

Zdroj: obec 2015

Majetok obce a investičné aktivity obce v posledných 5 rokoch, plánované investičné aktivity

Tabuľka č. 59: **Majetok obce**

Obec	Celková nadobúdacia hodnota majetku obce v EUR	Celková posledná účtovná hodnota majetku v EUR k 31.12.2013 /po odpisoch/
Staré Hory	1 721 156	637 137

Zdroj: obec 2015

Hodnotenie doterajšieho rozvoja hlavne zo zameraním na integrovaný prístup, vrátane popisu využitia vonkajších zdrojov, napr. EU fondov, štátneho rozpočtu, súkromné zdroje a ďalších nástrojov

Obec realizovala viacero investičných aj neinvestičných projektov rozvoja. Štruktúra projektov je rôznorodá. Hodnotenie využitia externých zdrojov:

Využitie EÚ zdrojov: výborné, priemerné, slabé, žiadne

Využitie štátnych zdrojov: výborné, priemerné, slabé, žiadne

Využitie iných zdrojov: výborné, priemerné, slabé, žiadne

Využitie regionálnych zdrojov (BBSK a pod.): výborné, priemerné, slabé, žiadne

2.13. Realizovaný rozvoj

Realizované investície, projekty, aktivity hlavne zo zameraním na integrovaný prístup (posledných 5 rokov).

Tabuľka č. 60: Realizované projekty v obci za posledných 5 rokov

Projekt:	Vzdelávanie pedagogických zamestnancov MŠ
Podporil:	Európsky sociálny fond
Rok:	2010
Rozpočet:	1 700,- €
Projekt:	Rekonštrukcia miestnych komunikácií
Podporil:	Európska únia
Rok:	2011
Rozpočet:	53 030,- €
Projekt:	Rekonštrukcia miestnych komunikácií
Podporil:	Európska únia
Rok:	2012
Rozpočet:	70 464,-€
Projekt:	Vybudovanie chodníka pre chodcov
Podporil:	Slovenská správa ciest
Rok:	2012
Rozpočet:	3 000,-€
Projekt:	Podpora aktivít v oblasti prevencie proti páchaniu trestnej činnosti
Podporil:	Ministerstvo vnútra SR
Rok:	2012
Rozpočet:	3 000,-€
Projekt:	PD príprava zberného dvora
Podporil:	Z obecných zdrojov
Rok:	2012
Rozpočet:	3 000,-€
Projekt:	Turisticko-zábavné podujatie spojené s oslavami SNP
Podporil:	BSK Banská Bystrica
Rok:	2012
Rozpočet:	1 300,-€
Projekt:	Oprava miestnych komunikácií
Podporil:	Lesy SR, š.p. Banská Bystrica, Ministerstvo dopravy
Rok:	2013
Rozpočet:	3 827,- €

zdroj: obec 2015

2.12 Finančná analýza

DOMÁCE ZDROJE (V EURO)		
Názov obce		Staré Hory
Zdroje	Rok	Štátne zdroje (z Ministerstva financií)
Výnosy dane z príjmov	2011	120 619,- €
	2012	118 265,- €
	2013	132 038,- €
Granty a transfery	2011	138 176,- €
	2012	148 359,- €
	2013	150 643,- €
Iné štátne zdroje (Štátne fondy, Pro Slovakia, POD...)	2011	0
	2012	0
	2013	0
Štátne zdroje spolu:	2011	258 795,- €
	2012	266 624,-€
	2013	282 681,-€
Zdroje	Rok	
Daňové príjmy	2011	54 118,- €
	2012	53 718,- €
	2013	67 974,- €
Nedaňové príjmy	2011	55 903,- €
	2012	43 639,- €
	2013	46 890,- €
Granty neštátne	2011	0
	2012	0
	2013	3 000,- €
Obecné zdroje spolu:	2011	110 021,-€
	2012	97 357,-€
	2013	114 864,- €
Zdroje	Rok	
Dary a sponzorstvá	2011	230,- €
	2012	300,- €
	2013	100,- €
DOMÁCE ZDROJE SPOLU:	2011	110 251,- €
	2012	97 657,-€
	2013	114 964,- €

Zdroj: Obec 2015

ZAHRANIČNÉ ZDROJE (v Euro)	
Obec	Staré Hory
Rok	<i>Tendre a výzvy</i>
2011	0
2012	0
2013	0
Rok	<i>Fondy EÚ</i>
2011	53 030,- €
2012	70 464,- €
2013	0
Rok	<i>Bilaterálna spolupráca</i>
2011	0
2012	0
2013	0
Rok	<i>Iné zahraničné zdroje</i>
2011	0
2012	0
2013	0
ZAHRANIČNÉ ZDROJE SPOLU:	
2011	53 030,- €
2012	70 464,- €
2013	0

ZDROJE POUŽITÉ NA ROZVOJ / z domácich a zahraničných zdrojov spolu / :	
2011	76 554,- €
2012	78 978,- €
2013	3 004,- €

Zdroj: Obec 2015

3. SWOT ANALÝZY

3.1. VNÚTORNÁ SWOT ANALÝZA (s verejnosťou)

Staré Hory

SILNÉ STRÁNKY	SLABÉ STRÁNKY
<ul style="list-style-type: none"> • Obec udržiava občiansku vybavenosť • Vynikajúca geografická poloha z hľadiska turistiky, krásne prírodné prostredie • Dobrá dostupnosť do BB • ZŠ a MŠ, zdravotné stredisko, pošta • Biatlonový krúžok pri ZŠ • Obecná knižnica • Pútnické miesto – známa obec • Silná história • 2X potraviny, mäsiarstvo, stolárstvo, výroba šindľov, • Paličková čipka, maliar Vladimír Kadera • Lekár 2X do týždňa, 1X pohostinstvo, reštaurácie a penzióny v obci • Fašiangy, MDD, obecný ples, Deň matiek, turisticko-zábavné podujatie SNP, stretnutie rodákov v osade Piesky, úcta k starším, uvítanie do života, Mikuláš, „Ostrý prepád“ – SZPB, „Oslobodenie obce“, „Hody“ – vysvätenie chrámu • Aktívna Jednota dôchodcov • Dobré autobusové spoje cez deň • Bohatá banícka a povstalecká história • V roku 2017 bude 500. Výročie založenia obce • Banícky náučný chodník – Haliar OZ • Žabí biotop (EVI význam) • Fatimské soboty, mariánska púť • Ubytovacie a reštauračné kapacity • Dobré terény na bežky a horskú cyklistiku • Multifunkčné ihrisko, fitnesscentrum • Sauna v ubytovacom zariadení Altenberg • Detské ihrisko • Kultúrny dom • Banícke múzeum • Nové LED verejné osvetlenie • Kvalitná pitná voda • Triedený odpad • Nárast počtu obyvateľstva • Pozemky na novú IBV 	<ul style="list-style-type: none"> • Málo pracovných príležitostí (aj v BB) • 17 nezamestnaných • Slabá podpora obce občianskych aktivít • Malá pozornosť objektom baníckej histórie • Neudržiavané súkromné pozemky • Spúšť po výrube lesov • Pozemky v krajine málo udržiavané, zarastajú • Neudržiavané pozemky popri cestách • Málo parkovacích miest • Cesta medzinárodného významu prechádza cez obec • Chýba bezpečnosť v oblasti dopravy • Preťažené kamióny cez obec aj v noci, zničená cesta • Poškodená dažďová kanalizácia v ceste • Chýba verejná kanalizácia • Počas púti návštevníci nerešpektujú • Znečisťovanie okolia studničky • Slabé environmentálne povedomie • Slabý tlak vody – Polkanová • Nedostatočný obecný vodný zdroj • Znečistený, nezregulovaný a neudržiavaný potok a brehy aj s prítokmi • V Jelenci a osadách nestoja diaľk. autobus.spoje • Úbytok turistov • Web stránka obce nestačí • Chýba infosystém o obci • Chýba orientačný plán obce • Umiestnenie infocentra • Chýbajú bežkárске lyžiarske trate a cykloturistické chodníky • Chýbajú nové stavebné pozemky • Kultúrny dom v nevyhovujúcom stave • Zastarané vykurovanie obecných budov • Chýba ČOV základnej školy • Málo občianskych združení • Slabá angažovanosť • Mikroregión málo pracuje • Chýba telocvičňa pri ZŠ • V osadách cesty v zlom stave (Jelenec, Valentovo, Rybô) • Chýba kanalizácia a ČOV • Slabý televízny signál, slabý internet, O2 – slabý signál • Chýba večerný spoj • Chýba zberný dvor • nevysporiadané pozemky • Zanedbané obidva vstupy do obce • Problémy s psíčkarmi

PRÍLEŽITOSTI	RIZIKÁ
<ul style="list-style-type: none"> • Rýchlostná cesta SEVER-JUH (nie cez obec) • Zavádzanie čističiek (domové a skupinové) • Obnova kalvárie • Úprava koryta a brehov potoka – regulácia a protipovodňová ochrana • Zlepšenie informačného systému o obci a v obci • Zážitkový park • Nové lokality Kopanice a Poštarka – IBV • Rekonštrukcia kultúrneho domu • Spojiť mariánske obce (Poľsko, Rakúsko, Slovensko) • Označenie turistických a cykloturistických trás • Lyžiarsky vleč miestneho významu • Dobrovoľný hasičský zbor a obecný hasičský zbor • Banický spolok, spevokol • Obecný ples, MDD, Deň matiek, úcta k starším • Poštová cesta – história, 230. Výročie • Obec je členom mikroregiónu, BB Geoparku, zapojená v LEADER 	<ul style="list-style-type: none"> • Mokrad' – biotop hrozí zánik • Praskanie stien rodinných domov popri štátnej ceste <p>Vízia do roku 2021: „Turistická obec s väčším počtom obyvateľov, s vyššou aktivitou občanov na verejnom živote“</p> <p>„Čistá, upravená, zrekonštruovaná obec, s väčšími príležitosťami pre deti a mladých, dedina so súdržnejšími ľuďmi“</p>

3.2. VONKAJŠIA SWOT ANALÝZA (AUDIT zdrojov)

SILNÉ STRÁNKY	SLABÉ STRÁNKY
<ul style="list-style-type: none"> • Dobrá poloha z hľadiska dopravného napojenia • Poloha obce na rozhraní dvoch NP • Blízkosť známych rekreačných stredísk • Blízkosť krajského mesta • Bohatá história banskej oblasti • Pútnické miesto • Dobrá občianska vybavenosť • Aktívni ľudia • Existencia územného plánu obce • Vybudovaný Banický náučný chodník • Členstvo obce v regionálnych záujmových štruktúrach, napr. BB Geoparku, mikroregiónu Starohorská dolina • Priaznivý Demografický vývoj obce • Existencia NKP a zachovalých historických objektov ľudovej architektúry 	<ul style="list-style-type: none"> • Málo pracovných príležitostí v obci aj Banskej Bystrici • Neudržiavané lesy a súkromné pozemky • Prejazd I/69 stredom obce – hluk, prach a nebezpečenstvo pre cyklistov a peších • Nevybudovaná kanalizácia a ČOV • Slabé environmentálne povedomie • Nezverejnený územný plán, nie je v digitálnej podobe • Veľa doplnkov územného plánu • Chýbajú bežkárské lyžiarske trate • Nevyhovujúci stav obecných budov • Nie je možnosť napojenia na plyn • Nízky celkový estetický dojem z obce vďaka nevhodnej rekonštrukcii niektorých objektov • Staré autobusové zastávky
PRÍLEŽITOSTI	RIZIKÁ
<ul style="list-style-type: none"> • Trasovanie cesty R1 mimo obec – odľahčenie hlavného ťahu I/69 • Budovanie domových alebo skupinových ČOV • Obnova historických daností v krajine – kalvárie • Nové rozvojové lokality • Rekonštrukcie obecných budov • Nový územný plán obce 	<ul style="list-style-type: none"> • Mokrad' – biotop hrozí zánik • Praskanie stien rodinných domov popri štátnej ceste • Demografický vývoj obce

4. HODNOTENIE

4.1. Hlavné smery rozvoja obce (v širších súvislostiach)

Popis potenciálu rozvoja obce z hľadiska územného plánovania:

Budúca organizácia a urbanistická štruktúra obce Staré Hory bude v rozhodujúcej miere závislá na zamestnanosti obyvateľov obce a na hospodárskej základni priamo v obci a jej vzťahu k urbanizácii obce. Obec Staré Hory má vysoký potenciál pre rozvoj rekreácie a turizmu a pre jeho ekonomické a spoločenské využitie predovšetkým z hľadiska svojej polohy. Potenciálom medzinárodného významu je atraktívna a ekologicky čistá krajina, umožňujúca jej rekreačné využitie na báze sústredenej, ale aj rozptýlenej rekreácie a cestovného ruchu. Ďalším predpokladom rozvoja sú tradície lesohospodárske ako aj rozvoj obytnej funkcie obce vyplývajúce z jej polohy v blízkosti krajského mesta a na hlavnom dopravnom ťahu.

Uvedené podnety vytvárajú silné predpoklady pre rozvoj služieb v turizme, cestovnom ruchu a rekreácii na regionálnej úrovni. Následne je očakávaný občianskeho vybavenia.

HLAVNÉ SMERY A PODMIENKY ROZVOJA PODĽA ÚZEMNÉHO PLÁNU

Zásady a regulatívy územného rozvoja z ÚPN obce Staré Hory v znení všetkých zmien a doplnkov – vybrané časti

- Rešpektovať prvky územného systému ekologickej stability kraja,
- Dodržiavať podmienky pre chránené územia podľa osobitných predpisov o ochrane prírody, pre lesné ekosystémy a poľnohospodárske ekosystémy podľa osobitných predpisov o ochrane lesov a pôdneho fondu,
- Zachovať prirodzený charakter vodného toku – Starohorský potok, jeho ochranné pásmo a chrániť jestvujúcu sprievodnú vegetáciu a chýbajúcu zeleň doplniť autonómnymi druhmi,
- Vylúčiť použitie chemických vyživovacích a ochranných látok v krajine a skládky odpadov,
- Rozšírenie vodojemu o ďalších 100,0 m³
- Realizovať výstavbu rodinných domov a bytových domov
- Vybudovať kanalizáciu a ČOV pre rozvojové plochy na severe obce podľa platnej ÚPD
- Preložiť jestvujúce dvojité distribučné vedenie č. 320 a č. 307 v trase od prístupovej cesty Staré Hory – Donovaly k MVE Staré Hory do novej trasy mimo urbanizované územie popod horu s vyústením nad riešeným územím pri hlavnej ceste na Donovaly
- Káblové vedenia el. energie viesť zemou
- Vybudovať novú distribučnú trafostanicu zemnou káblou prípojkou pre výstavbu nasevere obce
- Cestu I/69 rekonštruovať v kategórii C 11,5/70, 60 a využiť pre trasu súběžnej cesty s R1

VÝHODY A NEVÝHODY OBCE Z HĽADISKA POLOHY V REGIÓNE

1. VÝHODY Z HĽADISKA POLOHY:

- Vynikajúca geografická poloha z hľadiska turistiky
- Dobré dopravné napojenie
- Prejazdná obec z hľadiska dopravy - viacej spojov
- Situovanie Základnej školy, materskej školy, pošty a matriky
- Bohatá história
- Obec sa nachádza v území s bohatými prírodnými hodnotami s predpokladmi rozvoja.
- Obec je členom Občianskeho združenia Mikroregión Starohorská dolina
- Obec je členom verejno súkromného partnerstva Banskobystrický geomontánný park (plánovanej prístupom LEADER ako MAS)

Miestni obyvatelia vidia z hľadiska polohy a lokality obce:

VÝHODY:

- Poloha obce
- Dostupnosť za prácou do mesta a okolia je priaznivá

- Existencia prírodných zdrojov
- Bohatá história banskej oblasti
- Obec je členom mikroregiónu, BB geomontánneho parku
- Obec sa podieľa na budovaní produktu geoturizmu – Banskobystrický geopark

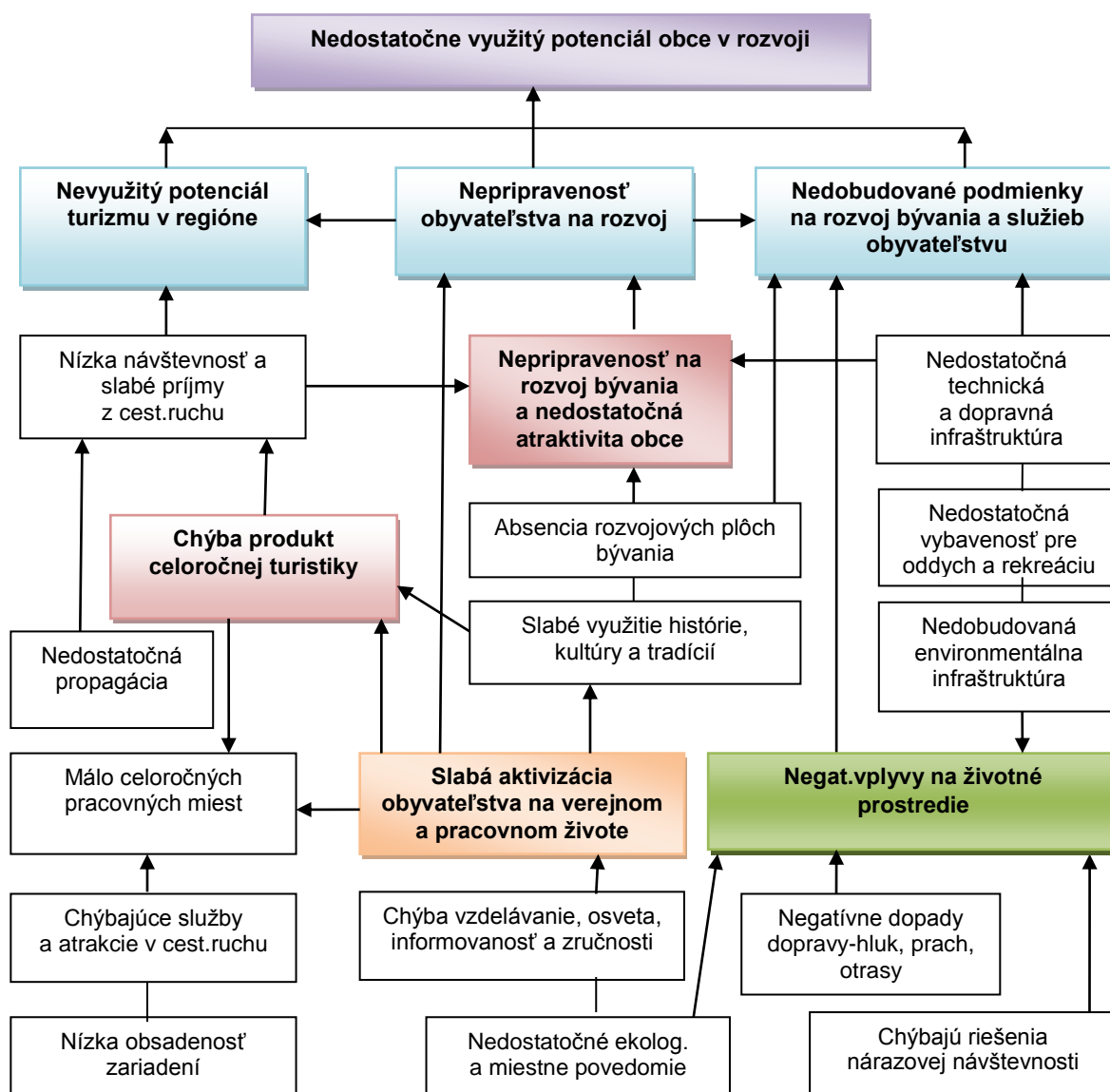
NEVÝHODY:

- Prejazdnosť obce – prach a hluk z cesty I/69, ktorá obcou prechádza
- Chýba bezpečnosť v oblasti dopravy
- Málo pracovných príležitostí v obci
- Chýba kanalizácia a ČOV

2. NEVÝHODY Z HLADISKA POLOHY:

Poloha obce na hlavnom dopravnom ťahu sever – juh, resp. Ružomberok – Banská Bystrica negatívne ovplyvňuje život obyvateľov hlavne Starých Hôr a Dolného Jelenca.

5. PROBLÉMOVÁ ANALÝZA

STRATEGICKÁ A PROGRAMOVÁ ČASŤ

Strategická a Programová časť obsahuje :

1. zoznam opatrení a aktivít na zabezpečenie realizácie programu hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce,
2. inštitucionálne zabezpečenie a organizačné zabezpečenie realizácie programu hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce,
3. finančné zabezpečenie jednotlivých opatrení a aktivít, inštitucionálnej a organizačnej stránky realizácie programu hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce,
4. systém monitorovania a hodnotenia plnenia programu hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce s ustanovením merateľných ukazovateľov,
5. časový harmonogram realizácie programu hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce.

Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce a jeho aktualizáciu schvaľuje obecné zastupiteľstvo.

Schválenie programu hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce a príslušnej územnoplánovacej dokumentácie, ak jej spracovanie vyžaduje osobitný predpis, je podmienkou na predloženie žiadosti obce o poskytnutie finančného príspevku zo štátneho rozpočtu a z doplnkových zdrojov podľa § 4 ods. 2 zák. č. 539/2008 Z.z. a zák. č. 309/2014 Z.z.

Vízia (dlhodobá):

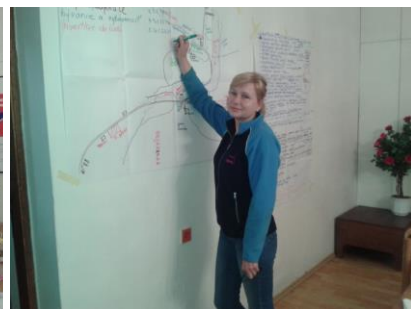
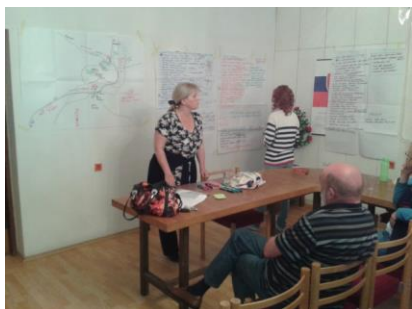
Turistická obec s väčším počtom obyvateľov, s vyššou aktivitou občanov na verejnom živote.

Čistá, upravená, zrekonštruovaná obec, s väčšími príležitosťami pre deti a mladých, dedina so súdržnejšími ľuďmi.

Citácia zo stretnutia 25.5.2015

Vízia s dlhodobým časovým horizontom má v porovnaní s PHSR 2007 – 2013 obdobný charakter. Počas uplynulého obdobia v rozvoji obce nedošlo až k takým celospoločenským zmenám a lokálnym zmenám, ktoré by vyvolali tak závažný obrat v smerovaní rozvoja oproti roku 2007 aby vízia doznala zásadných zmien. Počas obdobia realizácie programu rozvoja do roku 2013-2014 prešla obec čiastočnou zmenou, ktorá však neovplyvnila základné smerovanie rozvoja obce aj v budúcom období do roku 2022.

Programovanie a tvorba strategických cieľov.

1. STRATEGICKÝ CIEĽ A OPATRENIA (plánovacie obdobie 2015 – 2022)

Strategický cieľ 2015 – 2022

Zvýšením prítlačlivosti a dobudovaním obce Staré Hory a zlepšením využitia existujúcich prírodných, fyzických a ľudských zdrojov dosiahnuť nárast počtu obyvateľov a zvýšenie ekonomických príjmov zo služieb cestovného ruchu.

Špecifické ciele a opatrenia

číslo	Špecifický cieľ	
	č.	Opatrenie
1	Dobudovanie a modernizácia služieb obyvateľstvu a udržanie kvality životného prostredia	
	1	Zlepšiť podmienky pre bývanie a služby obyvateľstvu
	2	Zvýšiť kvalitu životného prostredia obce a zlepšiť starostlivosť o krajinu
2	Zvýšenie kvality ľudského kapitálu a zlepšenie účasti ľudí na pracovnom trhu	
	1	Zvýšiť schopnosť obyvateľov uplatniť sa na trhu práce v cestovnom ruchu a budovať vyššiu účasť verejnosti na živote v obci
3	Zlepšenie príjmov z cestovného ruchu zvýšením návštevnosti obce, tvorbou celoročných produktov a služieb a zvýšenie počtu pracovných miest	
	1	Zlepšiť pripravenosť obce pre rozvoj podnikania, zvýšenie atraktivity obce v cestovnom ruchu a využitie histórie a kultúry v poskytovaných službách
	2	Budovať moderné podnikateľské prostredie a pracovné miesta v službách cestovného ruchu, remeslách a iných hospodárskych činnostiach

STRATEGICKÝ CIEĽ	Zvýšením prítlačivosti a dobudovaním obce Staré Hory a zlepšením využitia existujúcich prírodných, fyzických a ľudských zdrojov dosiahnuť nárast počtu obyvateľov a zvýšenie ekonomických príjmov zo služieb cestovného ruchu.
PRIORITA	BÝVANIE A SLUŽBY OBYVATEĽSTVU
ŠPECIFICKÝ CIEĽ	1. Dobudovanie a modernizácia služieb obyvateľstvu a udržanie kvality životného prostredia
OPATRENIE	1.1. Zlepšiť podmienky pre bývanie a služby obyvateľstvu
AKTIVITY	<ol style="list-style-type: none"> 1. zavádzanie inovatívneho prístupu rozvoja vidieckej obce s využitím miestneho potenciálu územia a endogénnych zdrojov „zdola nahor“ 2. územná príprava rozvojových lokalít pre bývanie a vybavenosť, príprava stavebných pozemkov pre bývanie a územnoplánovacia príprava (majetko-právne vysporiadanie, územnotechnické a územnoplánovacie podklady, územný plán, technická a dopravná infraštruktúra, a i.) 3. zlepšenie základných služieb a malej infraštruktúry a prístupu k miestnym službám 4. modernizácia infraštruktúry efektívnej verejnej správy a dovybavenie infraštruktúry pre poskytovanie služieb obyvateľstvu 5. zavádzanie elektronizácie do verejného života obce (samospráva, škola, knižnica, archív atď.) 6. budovanie efektívnej verejnej správy optimalizáciou procesov a organizácie, bojom proti korupcii a efektívnou správou daní 7. rozvoj služieb verejnej správy (zriadenie a vybavenie spoločného technického parku pre techniku na zimnú údržbu ciest, úprava povrchov ciest a pod.) 8. budovanie prístupovej a rekonštrukcie miestnej dopravnej infraštruktúry – (miestne komunikácie, chodníky pre peších, eliminácie zosuvov pôdy a premostenia) 9. rekonštrukcia a dobudovanie prístupových miestnych komunikácií do nových obytných celkov (cesty, chodníky, oporné múry, odvodnenie, spevnenie a pod.), 10. vybudovanie nových parkovacích miest a dobudovanie odstavných plôch a zariadení pre vozidlá 11. budovanie a rekonštrukcia rozvodov elektrického vedenia, miestneho rozhlasu a technických zariadení (zvýšenie kapacity, káblovanie do zeme, rekonštrukcie zdrojov dopravného značenia atď.) 12. obnova a rekonštrukcie sietí a rozvodov a zariadení technickej vybavenosti (elektrorozvody, telekomunikácie, rozhlas a iné). 13. rozšírenie prístupnosti, využívania a kvality informačných a komunikačných technológií (IKT) - aktivity na zlepšenie signálu mobilných operátorov a prístupu k internetu 14. výstavba nových bytových domov pre mladé rodiny a nájomných bytov 15. podpora zvyšovania štandardu bývania v porovnaní

	<p>z EÚ štandardami</p> <ol style="list-style-type: none"> 16. zavádzanie alternatívnych foriem adaptability a starostlivosti o starších, sociálne slabších a neprispôsobivých obyvateľov 17. aktivity na zlepšenie sociálnej a zdravotnej starostlivosti s prioritným využitím existujúcich objektov (dobrovoľná sociálna a zdravotnícka pomoc, starostlivosť o deti a matky s deťmi, opatrovateľstvo, charita, rozvoz stravy, pomoc starším a imobilným obyvateľom, aktivity pre mobilnú pomoc lekára poradenstvo a iné) 18. budovanie zariadení základnej a vyššej vybavenosti pre obyvateľov 19. zlepšenie stavebného a technického stavu, zníženie energetickej náročnosti verejných budov a podpora multifunkčného využitia obecného nehnuteľného majetku (obecný úrad a kultúrny dom, objekty verejného života a iné) 20. zavádzanie bezbariérových prístupov do verejných objektov a objektov verejných služieb 21. budovanie zariadení pre deti školského a predškolského veku, 22. budovanie zariadení pre verejnosť na podporu zachovania kvality verejného života (kultúrne stánky, knižnice, sakrálné stánky, cintoríny, domy smútku a pod s bezbariérovým prístupom) 23. budovanie a rekonštrukcie objektov pre združovanie záujmových skupín, (dom spolkov, klubovne, herne a pod.) 24. budovanie a rekonštrukcie zariadení pre šport a oddych (športový areál, telocvične, ihriská, tribúna, šatne, lavičky a i) 25. modernizácia vybavenia kultúrnych zariadení (kult. dom, knižnica, amfiteáter, kino, klubové miestnosti, a pod.) 26. podpora uplatňovania oživenia miestnej kultúry zriadením špecifických služieb (galéria s kaviarňou, čajovne, tradičná kuchyňa, zriadenie tvorivých dielní apod.) 27. zlepšenie podmienok pre požiarnu bezpečnosť, (výstavba a modernizácia požiarnej zbrojnice, vybavenie a pod.) 28. zvyšovanie bezpečnosti a ochrana majetku obyvateľov (kamerový systém, hliadky, polícia a iné)
OPRÁVNENOSŤ	<i>obec, miestne iniciatívy v rozvoji, poskytovatelia služieb obyvateľstvu</i>
	<p>Obec zaznamenáva nárast obyvateľstva a má potenciál ďalej rásť. Narastá však aj počet obyvateľov poproduktívneho veku. Napriek starnutiu obyvateľov je podiel predproduktívneho a produktívneho veku obyvateľov priaznivý. V rámci zámerov zvyšovania počtu obyvateľov je nutné dobudovanie služieb obyvateľstvu na dostatočnú úroveň už i s ohľadom na turizmus v obci a bezprostredne pri nej. Je potreba tvorby podmienok pre zvýšenie počtu obyvateľov a zlepšenie ekonomickej aktivity. Obec má dostatočný potenciál pre rozvoj nových lokalít bývania. O nové bývanie v obci je veľký záujem. Obec však nemá pripravené lokality pre nové stavebné pozemky na IBV. Vzhľadom k tomu, že obec nemá dobudovanú technickú</p>

<p>ODÔVODNENIE</p>	<p>a environmentálnu infraštruktúru potrebuje vytvoriť lepšie podmienky pre vyššiu atraktivitu práve pre rozvoj bývania. Je potrebné zvýšiť záujem o bývanie v obci predovšetkým obyvateľov z mesta, ktorí majú vzťah k prostrediu obce. Je potrebné sa orientovať aj na rekonštrukciu pôvodných domov za účelom bývania, ubytovania na súkromí, rekreáciu resp. služieb s cieľom využívať príjemné vidiecke prostredie pre život. K tomu je nevyhnutné dobudovanie základnej technickej a sociálnej infraštruktúry. Dobrý stav technickej a environmentálnej vybavenosti vytvára výborné predpoklady rozvoja bývania a služieb v obci. Stav TI je však nepostačujúci. Stav dopravnej a technickej infraštruktúry je pre obyvateľov v centrálnej zastavanej časti obce v dobrom stave, len v osadách, mimo centra obce, sú v nevyhovujúcom stave. Osady majú viac rekreačný charakter. V obci je základná škola s kapacitou cca 200 detí, ktorá je spádovou školou pre okolité obce. V obci chýbajú ďalšie zariadenia pre trávenie voľného času hlavne mládeže. Sociálna a zdravotná starostlivosť je zabezpečovaná opatrovateľskými službami v okolitých obciach podľa potreby a požiadaviek. Všetky obecné budovy vyžadujú modernizáciu a realizáciu opatrení na zníženie energetickej náročnosti a chýba dobudovanie vnútorných priestorov a vybavenie. Okrem rekonštrukcie a obnovy budov si investície vyžadujú aj verejné priestranstvá pri budovách aj mimo nich. Obyvatelia obce zameriavajú svoju pozornosť aj na obnovu existujúceho potenciálu domov a bývanie v obci považujú za kvalitné zázemie relaxu ekonomicky aktívneho ako aj staršieho obyvateľstva. Blízka dostupnosť za prácou mimo obce ako aj prírodné prostredie predstavuje vhodný rozvojový potenciál obce s možnosťou využitia prírodných zdrojov nielen v bývaní ale aj v oddychových a relaxačných aktivitách. Časť obyvateľov sa postupne vracia do obce za pokojnejším a bezpečnejším bývaním. Z hľadiska využitia je v obci cca 50% domov využívaných na chalupárenie a 50% na trvale bývanie.</p>
<p>MONITORING A HODNOTENIE OPATRENIA</p>	
<p>UKAZOVATEĽ MERATEĽNÝ INDIKÁTOR</p>	<ul style="list-style-type: none"> - počet pripravených lokalít pre rozvoj obce - počet vysporiadaných pozemkov - počet nových plôch a vybudovaných zariadení športu a rekreácie - počet vybudovaných sociálnych a kultúrnych zariadení - počet zariadení a aktivít sociálnej pomoci - počet modernizovaných obecných budov a objektov - počet pripravených stavebných pozemkov pre bývanie - počet nových bytových domov - počet nových bytových jednotiek - počet vybudovaných zariadení vybavenosti pre obyvateľov - počet dobrovoľníkov v dobrovoľnej sociálnej a zdravotníckej pomoci, - počet modernizovaných zariadení občianskej vybavenosti - počet nových verejných služieb obyvateľstvu (vrátane zdravotníckej pomoci a pomoci sociálne slabším) - počet nových verejných bezbariérových vstupov - počet km nových alt. obnovených prístupových komunikácií - počet km vybudovaných, obnovených chodníkov pre

	<p>peších</p> <ul style="list-style-type: none"> - počet m² vybudovaných odstavňných plôch - počet rekonštruovaných premostení - počet m rekonštruovaných miestnych komunikácií - počet m podzemného elektrického vedenia - počet domácností pripojených na internet - počet bodov prístupných k verejnému internetu - dĺžka obnovených , rekonštruovaných sietí technickej infraštruktúry - počet dobudovaných a obnovených technických zariadení - počet dokumentov rozvoja obce - počet prisťahovaných mladých rodín - počet web stránok, obecných novín zameraných na informovanie obyvateľstva - počet verejne dostupných internetových bodov v obci - počet elektronických programov v obci
OČAKÁVANÉ VÝSLEDKY	Zlepšené podmienky pre rozvoj bývania v obci, atraktívne bývanie, nárast obyvateľstva
ODHADOVANÉ DOPADY	Vyššia životná úroveň bývania v obci
ODHADOVANÉ ALOKÁCIE FINANČNÝCH ZDROJOV DO ROKU 2019 V EURO	3 765 000

STRATEGICKÝ CIEĽ	Zvýšením príťažlivosti a dobudovaním obce Staré Hory a zlepšením využitia existujúcich prírodných, fyzických a ľudských zdrojov dosiahnuť nárast počtu obyvateľov a zvýšenie ekonomických príjmov zo služieb cestovného ruchu.
PRIORITA	BÝVANIE A ŽIVOTNÉ PROSTREDIE
ŠPECIFICKÝ CIEĽ	1. Dobudovanie a modernizácia služieb obyvateľstvu a udržanie kvality životného prostredia
OPATRENIE	1.2. Zvýšiť kvalitu životného prostredia obce a zlepšiť starostlivosť o krajinu
AKTIVITY	<ol style="list-style-type: none"> 1. aktivity na záchranu architektonických hodnôt a obnovu ulice a verejných priestorov (projekt obnovy dediny, architektonické a urbanistické štúdie, design vidieckeho priestoru apod.) 2. realizácia obnovy obce v duchu Programu obnovy dediny 3. obnova stavebného potenciálu obce (obecný úrad a kultúrny dom, objekty verejného života a iné) 4. príprava architektonických riešení verejných priestranstiev, drobná architektúra oddychových zón 5. zachovávanie tradičného obrazu dediny (význam horského turistického miesta, tradičný obraz typickej hniezdovitej zástavby, pôvodná architektúra, krajina, pôvodná zeleň apod.) 6. obnova, rekonštrukcia, úprava, údržba a budovanie verejných priestranstiev (oporný múr, terénne úpravy, detské ihriská, oddychové zóny s lavičkami, zeleň,

	<p>cintoríny, oplotenia, spoločenské a kultúrne priestory, pietne miesta a pod.)</p> <p>7. aktivity zamerané na odklonenie dopravy po štátnej ceste I. triedy mimo obec</p> <p>8. aktivity na elimináciu hluku, prašnosti a otrasov z dopravy pozdĺž obce</p> <p>9. ochrana prírodných zdrojov a hodnôt a budovanie ekologickej stability vrátane spodných vôd</p> <p>10.obnova a údržba krajiny a ekologickej stability, (eliminácie erózie a zosuvy pôdy, úpravy a regulácie v krajine, vodné toky, rekultivácie, odstraňovanie neregistrovaných skládok TKO, ozdravenie sídelnej a krajinnej zelene, pozemkové úpravy, revitalizácie krajiny, obnova lúčnych, obnova a údržba lesných komunikácií, obnova lesa prirodzeným omladením lesných plôch a pod.)</p> <p>11.obnova a následná starostlivosť o prírodné lokality, (ekosystémy, biotopy, korytá potokov, prameňov, odpočívadlá, chodníky, apod.)</p> <p>12.obnova zelene a budovanie parkov</p> <p>13.zlepšenie vzhľadu a regulácie vodných tokov</p> <p>14.budovanie a zavádzanie technológií vykurovania a výroby elektrickej energie šetriacich životné prostredie (solárna energia, spaľovne drevných štiepkov, veterné elektrárne, stimuly, informácie, osvetla a pod.)</p> <p>15.aktivity na podporu zavádzania „čistej“ a neškodnej (na životné prostredie) výroby (programy podpory a stimulácie, apod.)</p> <p>16.vybudovanie environmentálnej infraštruktúry (vodovod, kanalizácia, zdroje pitnej vody apod.)</p> <p>17.eliminácia dopadov na životné prostredie v dôsledku znečisťovania ovzdušia vykurovaním a spaľovaním odpadu lokálnymi zdrojmi</p> <p>18.eliminácia dopadov na životné prostredie v dôsledku znečisťovania vodného toku z miestnych riešení odvedenia splaškových vôd budovaním domových resp. skupinových riešení ich čistenia</p> <p>19.aktivity zamerané na protipovodňové opatrenia, regulácie vodných tokov s efektom udržania vody v mieste (úpravy a regulácie potokov a vodných tokov, riešenie odvodnenia z miestnych spevnených komunikácií - rigoly, priekopy atď.)</p> <p>20.aktivity v teréne zamerané na ochranu prírody a krajiny (budovanie vzťahu k prírode, čistenie, kontrola a pod.)</p> <p>21.zlepšenie stavu a efektivity likvidácie tuhého komunálneho odpadu a separovaného zberu odpadu z domácností a verejných objektov (zberný dvor, kompostoviská, kompostárne recyklácia separovaného odpadu a iné)</p> <p>22.aktivity zamerané na zamedzenie a likvidáciu „čiernych“ skládok (prevencia, kampaň, zberne, uskladňovanie a recyklácia triedeného odpadu a pod., atď.),</p> <p>23.zavádzanie využívania alternatívnych zdrojov energie (BIOMASA, BIOPLYN, solárna energia, atď.)</p> <p>24.aktivity monitoringu a verejnej kontroly životného prostredia a bezpečnosti</p> <p>25.aktivity zamerané na osvetu a výchovu obyvateľstva v oblasti starostlivosti o krajinu a životné prostredie(prednášky, semináre, letáky ...)</p> <p>26.aktivity zamerané na zvýšenie environmentálneho povedomia detí a mládeže (likvidácia odpadu a triedený</p>
--	---

	<p>zber v domácnostiach, vypaľovanie tráv, likvidácia odpadov v záhradách, údržba uličných fasád, oplotení a pod.)</p> <p>27.aktivity zamerané na budovanie vzťahu turistov a obyvateľstva k prírodným hodnotám a ochrane prírody (ekologická výchova, alternatívne zdroje energie, príroda, vzhľad a čistota obce, školy v prírode, letné školy a pod.)</p>
OPRÁVNENOSŤ	<p><i>obec, inštitúcie a organizácie, subjekty podnikajúce v službách verejnosti, miestne iniciatívy v životnom prostredí, vlastníci pozemkov a objektov, podnikatelia hospodáriaci s pôdou, užívatelia pôdy</i></p>
ODÔVODNENIE	<p>Stav environmentálnej infraštruktúry je neuspokojivý. Obec nie je plynofikovaná a ani odkanalizovaná. Najväčším znečisťovateľom v obci je medzinárodná doprava prechádzajúca stredom obce. Cesta I. triedy medzinárodného významu znečisťuje celú obec aj priľahlé osady hlukom, prachom aj detonáciami vrátane rozsahu emisií. Negatívne dopady sú aj počas nárazovej turistickej návštevnosti, vykurovanie domácností tuhým palivom a spaľovanie odpadov, nižší komfort separácie odpadov, znečisťovanie obce a zaťaženie územia turizmom. Aby bol rozvoj obce trvalo – udržateľný má veľký význam pre návštevníkov ako aj pre samotných občanov starostlivosť o vzhľad obce, kvalitné životné prostredie a rešpektovanie únosných limitov zaťaženia návštevnosťou celého územia obce vrátane krajinného prostredia okolo nej. Podstatou skvalitnenia životného prostredia je skvalitnenie vzhľadu obce, verejných priestranstiev a súkromných priestorov, aby sa stali príťažlivými pre obyvateľov a návštevníkov obce. Obec je v súčasnosti polyfunkčná s dominujúcou obytnou funkciou zastúpenou rodinnými domami a „premiešaná“ občianskym vybavením a rekreačnými chalupami. Prostredie obce potrebuje zvýšenú starostlivosť v oblasti úprav verejných priestranstiev, budovania oddychových zón, rekonštrukcií autobusových zástaviek a starostlivosti o zeleň. Významné postavenie má sídelná zeleň a prepojenie sídla s krajinným prírodným prostredím. Veľký význam má aj miestne povedomie o životnom prostredí obce. Obec sa nachádza v hodnotnom prírodnom prostredí s nádherným vzhľadom krajiny. Je potrebné zvýšiť starostlivosť nielen o zložky životného prostredia ale aj zabezpečiť komplexnú starostlivosť o krajinu ako celok. Obec zabezpečuje pomerne rozsiahle riešenie odpadového hospodárstva vrátane triedeného, napriek tomu vznikajú „čierne skládky odpadu“. Obec má vysoký potenciál vo využívaní ďalších obnoviteľných zdrojov energie okrem biomasy ako napr. drevo, voda, pôda, bioplyn, slnečné systémy a pod., ktoré sú riešením aj pre problémy s neobhospodarovateľnými TTP a drevným odpadom z lesných ekosystémov. Rozsiahly kataster obce zaznamenáva pomerne vysoké percento neobhospodarovanej pôdy v extraviláne ale aj v intraviláne, čo spôsobuje zarastanie krajiny a jej znehodnocovanie. Príležitostné znečistenie vodných tokov ako potok Ramžiná z Tureckej v správe Lesov SR a Starohorský potok v správe Povodia Hrona môže spôsobiť nánosy a ohrozenie povodňou. Spôsob hospodárenia v záujmových územiach ochrany prírody a krajiny je problematický najmä z dvoch protichodných dôvodov – prílišná exploatacia a nevyužívanie krajinného prostredia.</p>

	<p>Oba spôsoby vedú k znižovaniu biodiverzity. Prílišná exploatácia sa v riešenom území týka viac lesných zdrojov, nakoľko podmienky pre poľnohospodárstvo sú značne obmedzené. Nevyužívanie horšie dostupných častí krajiny je predovšetkým problémom trvalých trávnatých porastov.</p>
MONITORING A HODNOTENIE OPATRENIA	
<p>UKAZOVATEĽ MERATEĽNÝ INDIKÁTOR</p>	<ul style="list-style-type: none"> - počet rozvojových plánov, štúdií a projektov - počet projektov obnovy dediny - počet zrekonštruovaných obecných budov a budov s multifunkčným využitím - počet zrekonštruovaných autobusových zastávok - počet obnovených kultúrnych a prírodných pamiatok - počet obnovených architektonických a technických pamiatok - počet obnovených stavieb, diel a úprav (obnova verejných priestranstiev, objektov, zelených plôch, drobnej architektúry a uplatnenie vhodných prvkov architektúry do obnovy stavieb a do novostavieb) - počet pripravených architektonických riešení verejných priestranstiev - počet m² nových resp. obnovených plôch verejných priestranstiev - počet asanovaných objektov - počet obnovených obytných objektov - počet domácností zapojených do separovaného zberu - počet zariadení na výrobu energie - dĺžka protipovodňovej ochrany - rozsah vybudovanej kanalizácie – dĺžky rozvodov - dĺžka obnovených vodných tokov - počet materiálov pre propagáciu a osvetu - rozsah zásahov ochrany v prírode - počet vybudovaných oddychových miest - počet aktivít zameraných na zvýšenie environmentálneho povedomia obyvateľstva - zlepšenie hodnôt kvality zložiek životného prostredia - počet zapojených domácností do separovaného zberu - rozsah ušetrených zdrojov na zber tuhého komunálneho odpadu - počet zberných nádob - počet zlikvidovaných skládok TKO - počet zriadených plôch pre odpadové hospodárstvo - počet realizovaných zariadení čistenia odpadových vôd - počet zariadení na výrobu energie - počet realizovaných krajinnoekologických opatrení - počet jednotiek dĺžky protipovodňových úprav - počet jednotiek dĺžky protihlukových úprav - hodnota zníženia negatívnych vplyvov dopravy - počet jednotiek plochy rekultivácií - počet km obnovenej kanalizácie - počet vybudovaných ČOV (obecné, domové a skupinové) - počet napojených domácností na ČOV - počet km zrekonštruovaného a novo - vybudovaného vodovodného potrubia - počet prednášok, seminárov a podujatí zameraných na životné prostredie a starostlivosť o krajinu - počet programov, súťaží a pozitívnych príkladov v obnove objektov

OČAKÁVANÉ VÝSLEDKY	Obnovené krajinné a obytné prostredie obce a zlepšené životné prostredie obce. Kvalitná environmentálna infraštruktúra a vyššie environmentálne povedomie.
ODHADOVANÉ DOPADY	Kvalitné životné prostredie
ODHADOVANÉ ALOKÁCIE FINANČNÝCH ZDROJOV DO ROKU 2019 V EURO	1 455 000

STRATEGICKÝ CIEĽ	Zvýšením prítlačlivosti a dobudovaním obce Staré Hory a zlepšením využitia existujúcich prírodných, fyzických a ľudských zdrojov dosiahnuť nárast počtu obyvateľov a zvýšenie ekonomických príjmov zo služieb cestovného ruchu.
PRIORITA	ROZVOJ ĽUDÍ
ŠPECIFICKÝ CIEĽ	2. Zvýšenie kvality ľudského kapitálu a zlepšenie účasti ľudí na pracovnom trhu
OPATRENIE	2.1. Zvýšiť schopnosť obyvateľov uplatniť sa na trhu práce v cestovnom ruchu a budovať vyššiu účasť verejnosti na živote v obci
AKTIVITY	<ol style="list-style-type: none"> 1. aktivity na zvýšenie kvality kultúrneho a spoločenského života s dôrazom na zachovanie kultúrneho a historického dedičstva obce 2. aktivity na posilnenie miestneho manažmentu územia obce (spolurozhodovanie, spolupráca, spoluzodpovednosť a pod.) 3. podpora existujúcich a vznik nových verejno-prospešných iniciatív, združení a spolkov na podporu verejného života a rozvoja (občianske iniciatívy, záujmové združenia, kultúrne a športové kluby, zväzy, spolky apod.) 4. podpora aktivít rozvoja činnosti spolkov, klubov, záujmových a občianskych združení zameraných na podporu kultúrneho a spoločenského života a zachovania tradícií a kultúry vrátane pozitívneho rozvoja jednotlivých oblastí života v obci (priestory, vybavenie pre činnosť, organizovanie podujatí apod.), 5. zavádzanie procesov participatívneho plánovania a rozhodovania o živote a rozvoji v obci 6. aktivity na podporu koordinácie rozvoja a spoločné programy riadenia rozvoja (rozvojové dokumenty, územné plány, koncepcie, stratégie, projekty a iné), 7. aktivity na podporu združovania zdrojov a zakladanie koordinačných združení zapájania sa aktívnych subjektov do činnosti obce a mikroregiónu (partnerstvá, spoločné produkty a projekty, zimná údržba, sociálna pomoc, apod.), 8. aktivity zamerané na zvýšenie miestneho povedomia a lokalpatriotizmu obyvateľstva, zvyšovanie miestneho povedomia a osvedy v oblasti identity a obnovy duchovných tradícií (stretnutia, region.výchova, súťaže, osveta a pod.)

	<p>9. zlepšenie informovanosti o dianí v obci (noviny, web, sociálne siete, interview a pod.)</p> <p>10. aktivity na podporu zlepšenia komunikácie a medzilidských vzťahov v obci aj medzi obcami a miestnymi rozvojovými aktérmi (občania, inštitúcie, podniky, organizácie atď.) - stretnutia, facilitácia, web diskusie on-line, dotazníky, prieskumy apod.),</p> <p>11. aktivity na rozvoj športu, kultúry a záujmových činností (podujatia, súťaže, apod.)</p> <p>12. aktivity na podporu miestnych talentov (kultúra, remeslá, šport)</p> <p>13. obnova a podpora miestnych a regionálnych tradícií vo všetkých oblastiach života obce, obnova a zavádzanie nových zvykov a tradícií (kultúrno – spoločenské podujatia, koncerty, divadlo, súbory, umelecké remeslá, jarmoky a iné)</p> <p>14. aktivity na zapájanie detí a mládeže do komunitného života a budovanie vzťahu k prostrediu- budovanie genius loci (účasť na rozvoji obce, organizovanie a pod.)</p> <p>15. rekonštrukcie a vybudovanie kultúrnych zariadení, priestorov a plôch určených na stretávanie, kultúru a šport (komunitné centrum, kino, klubové miestnosti, kultúrne centrum, divadlo, amfiteáter a pod.)</p> <p>16. podpora uplatňovania oživenia miestnej kultúry zriadením špecifických služieb (galéria s kaviarňou, čajovne, tradičná kuchyňa, tvorivé dielne apod.)</p> <p>17. podpora aktivít zameraných na začlenenie obyvateľov do občianskeho a pracovného života</p> <p>18. aktivity pre stabilizáciu mladých a aktivity zamerané na motiváciu pre nárast obyvateľstva a dosiahnutie výstavby a obnovy objektov bývania (programy obnovy, súťaže, pozitívne príklady)</p> <p>19. aktivity zamerané na zvýšenie zručností obyvateľstva obce (vzdelávacie, rekvalifikačné a motivačné programy atď.),</p> <p>20. vzdelávacie programy pre obyvateľstvo pre zvyšovanie schopností pre realizáciu rozvoja</p> <p>21. podpora začínajúcich podnikateľov v malom a strednom podnikaní</p> <p>22. aktivity na podporu a zvyšovanie kvality pri poskytovaní služieb v turizme</p> <p>23. vzdelávanie sprievodcov a poskytovateľov služieb a pre oblasť podnikania v cestovnom ruchu</p> <p>24. vzdelávanie pre účely zvyšovania kvalifikácie v cestovnom ruchu a kvalifikácie pracovných síl pre lepšie uplatnenie sa na trhu práce (sprievodcovstvo, jazyková zdatnosť, ako poskytovať dobré služby, programy ako podnikateľ, aktuálne programy podpory podnikania, informatika, internet, legislatíva, účtovníctvo, daňové povinnosti, a pod.)</p> <p>25. uplatnenie aktívnej politiky trhu práce s cieľom podpory vlastných podnikateľov v obci (príprava a uplatnenie vlastnej kvalifikovanej pracovnej sily)</p> <p>26. aktivity zamerané na zvyšovanie kvalifikácie a rekvalifikáciu pracovnej sily</p> <p>27. aktivity na podporu spolupráce – ski centrum a obec, ski centrum - mikroregión (tvorba spoločných produktov, zvýhodnenie služieb, zamestnanosť obyvateľov a pod.)</p> <p>28. aktivity pre zvýšenie zamestnanosti a sociálnu inklúziu</p>
--	--

	<p>znevýhodnených a sociálne slabších skupín obyvateľstva</p> <p>29.aktivity na podporu zlepšenia informovanosti obyvateľstva o možnostiach samozamestnania, zamestnania a o dianí v obci a mikroregión (web, obecné noviny, rozhlas obecné tabule, informačné kampane, vybavenie na tlač periodík apod...),</p> <p>30.organizovanie osvetových a vzdelávacích aktivít pre dospelých</p> <p>31.organizovanie obecných a mikroregionálnych podujatí (súťaže, futbalové turnaje, folklórne slávnosti, športové podujatia, koncerty, apod.)</p> <p>32.aktivity na podporu rozvoja kultúrno - spoločenského života obce,</p> <p>33.podpora programov proti kriminalite</p> <p>34.aktivity na podporu tvorby nových projektov rozvoja obce</p> <p>35.aktivity pre účely zapojenia občanov do vecí verejných, verejnej diskusie, komunikácie a informovanosti</p> <p>36.zlepšenie prístupu a informovanosti verejnosti o rozvoji obce (noviny, letáky, podujatia, miestne médiá a tlač, informačné kanály, ankety, podnety, články verejnosti, infokancelárie, technológie, internet a pod.)</p> <p>37.podpora získavania skúseností v oblasti marketingu obce (účasť na podujatiach, spolupráca, exkurzie, a i.),</p> <p>38.aktivity zamerané na marketing a propagáciu (publikácia, internet, webstránky atď.)</p> <p>39.organizovanie študijných ciest obyvateľov obce a osveta (spolupráca, exkurzie, výstavy, výmena skúseností, získavanie informácií a pod.)</p>
OPRÁVNENOSŤ	<p><i>obec, školy, inštitúcie a organizácie so zameraním na vzdelávanie a osvetu, záujmové združenia pre cestovný ruch a manažment , mikroregión,</i></p>
ODÔVODNENIE	<p>V obci žije cca 74% t.j. prevažná časť obyvateľov v produktívnom veku. Aktuálny výrobný potenciál obce však je veľmi nízky. Väčšina obyvateľov až 82% za prácou dochádza, prevažne do blízkeho krajského mesta Banská Bystrica. Pre obyvateľov obce nie sú v obci v súčasnosti vytvorené dostatočné možnosti zamestnať sa. Obyvatelia sú zamestnaní v službách cestovného ruchu viac sezónne. S cieľom zapojiť obyvateľstvo obce do rozvojového a pracovného procesu, je potrebné vytvoriť podmienky a realizovať vzdelávacie a informačné aktivity za účelom pre zvyšovanie zručností, vzdelanostnej úrovne, jazykovej zdatnosti, informovanosti o možnostiach získavania finančných prostriedkov a následne zabezpečiť podporu pri začatí podnikania príp. samozamestnania hlavne v cestovnom ruchu. Všetky aktívne subjekty obce by mali viac navzájom spolupracovať a informovať sa. Prevádzkovatelia ubytovacích a stravovacích zariadení a správca rekreačného územia-obec dobre nespolupracujú v rámci obecných aktivít a podpory rozvoja obce. Ani menší podnikatelia, občianske iniciatívy a iní partneri rozvoja na území obce nekomunikujú dostatočne. Chýba im spoločná platforma spolupráce v prospech rozvoja obce. Jednou z príčin je aj nedostatočná informatizácia a modernizácia verejnej správy tak, aby bolo možné zabezpečiť intenzívnejšiu spoluprácu s miestnymi a regionálnymi zamestnávateľmi, štátnymi lesmi, pasienkármi a inými aktívnymi subjektmi pôsobiace v obci a zapájať ich do rozvoja. Spolková činnosť sa sústreďuje na vysoký podiel</p>

	<p>športových aktivít. Stále absentuje vyššia občianska participácia a angažovanosť na veciach verejných. Rozvojové možnosti sa sústreďujú na rozvoj ľudského potenciálu, na zvýšenie uvedomelosti a vedomia, vzdelávanie, prácu s deťmi a mládežou ako aj na zlepšovanie podmienok pre sociálne odkázaných spoluobčanov a kultúrno-spoločenský život. Obyvateľstvo je nedostatočne pripravené prevziať zodpovednosť za existenciu podmienok života v obci hlavne z hľadiska tvorby pracovných miest, samozamestnania a osobnostnej kvality pre poskytovanie služieb turistovi. Jeho schopnosti, zručnosti a iné osobné kvality sú priaznivé a dávajú vysoký predpoklad efektivity vynaložených investícií. Rovnakým predpokladom podpory komunity obce je existencia dochovaných kultúrnohistorických hodnôt, tradícií a zachovaných zvykov z minulosti už i s ohľadom na budovanie imidžu obce vo vzťahu k prioritnému zameraniu obce na slovenský a nadnárodný turizmus. Lokalpatriotizmus- vzťah k obci a jej prostrediu, v ktorom žijú je nedostatočný.. Do života obce preniká vplyv mestského spôsobu života. Pre zvýšenie atraktivity prostredia obce má veľký vplyv existencia miestnej komunity, ktorá v súčasnosti postráda kvalitu, ktorú si turizmus vyžaduje. Pre zvýšenie návštevnosti a podporu marketingu je mimoriadne dôležitá kvalita obyvateľa obce, jeho kultúrny a spoločenský život ako aj jeho kvalifikácia vykonávať služby v cestovnom ruchu, ktorý predstavuje hlavný zdroj pracovných príležitostí dnes ale aj v budúcnosti.</p>
MONITORING A HODNOTENIE OPATRENIA	
<p>UKAZOVATEĽ MERATEĽNÝ INDIKÁTOR</p>	<ul style="list-style-type: none"> - počet verejných stretnutí - počet zapojených občanov do prieskumu verej. mienky - počet programov práce s verejnosťou - počet zapojených aktívnych subjektov do činnosti na veciach verejných - počet uskutočnených vzdelávacích a osvetových programov pre obyvateľstvo - počet uskutočnených exkurzií, študijných ciest - počet organizovaných podujatí - počet obnovených tradícií - počet nových kultúrno spoločenských podujatí - počet návštevníkov podujatí obce a pod. - počet zapojených obyvateľov do verejného života a do rozhodovania o veciach verejných - počet osôb zapojených do sociálneho programu - počet vyškolených obyvateľov - počet obyvateľov zapojených do spolkového života - počet obnovených tradícií - počet výtlačkov obecných novín, periodík - počet zriadených obecných tabúl - počet facilitácií, prednášok - počet podporených spolkov, klubov, záujmových a občianskych združení - počet účastníkov na podujatiach - počet rozvojových dokumentov, územných plánov, koncepcií, stratégií, projektov - počet založených partnerstiev verejno-súkromného sektora - počet partnerských projektov - počet podujatí, študijných ciest, exkurzií

OČAKÁVANÉ VÝSLEDKY	Vybudovaný komunitný život v obci, vyššie miestne povedomie, kvalifikovaná pracovná sila pre služby v cestovnom ruchu a hospodárenie s miestnymi zdrojmi a bohatý kultúrny a spoločenský život
ODHADOVANÉ DOPADY	Kvalitný, angažovaný a konkurencieschopný ľudský potenciál
ODHADOVANÉ ALOKÁCIE FINANČNÝCH ZDROJOV DO ROKU 2019 v EURO	64 000

STRATEGICKÝ CIEĽ	Zvýšením príťažlivosti a dobudovaním obce Staré Hory a zlepšením využitia existujúcich prírodných, fyzických a ľudských zdrojov dosiahnuť nárast počtu obyvateľov a zvýšenie ekonomických príjmov zo služieb cestovného ruchu.
PRIORITA	EKONOMICKÝ ROZVOJ
ŠPECIFICKÝ CIEĽ	3. Zlepšenie príjmov z cestovného ruchu zvýšením návštevnosti obce, tvorbou celoročných produktov a služieb a zvýšenie počtu pracovných miest
OPATRENIE	3.1. Zlepšiť pripravenosť obce pre rozvoj podnikania, zvýšenie atraktivity obce ako horského strediska cestovného ruchu a využitie histórie a kultúry v poskytovaných službách
AKTIVITY	<ol style="list-style-type: none"> 1. zavádzanie informačných a komunikačných technológií a zvyšovanie úrovne elektronizácie cestovného ruchu (web portál, info kiosky apod.) 2. vytváranie administratívnych a priestorových podmienok pre podporu zamestnanosti priamo v obci (rozvoj verej.investícií, pracovné príležitosti vo verejnom sektore, verej.službách, podpora neziskových združení, a pod.) 3. rozšírenie prístupnosti, využívania a kvality informačných a komunikačných technológií (IKT) - aktivity na zlepšenie signálu mobilných operátorov a prístupu k internetu 4. aktualizácia a modernizácia web stránky obce 5. tvorba marketingových stratégií a koncepcií 6. prevádzkovanie webovej stránky a zaradenie do regionálnych a národných portálov (cestovný ruch, trh práce, samospráva a iné) 7. budovanie jednotného vnútorného a vonkajšieho informačného systému vo väzbe na región 8. podpora marketingových aktivít pre investorov 9. podpora získavania informácií a skúseností manažmentu obce a jej partnerov (aktívna účasť na výstavách, študijných cestách , workshopoch a pod.)

10. podpora medzikomunitnej a medzinárodnej spolupráce (spoločné projekty, výmenné pobyty a pod.)
11. vzdelávacie a informačné akcie, výmenné návštevy podnikov, poradenské služby, spolupráca – zameranie na zavádzanie inovácií, zlepšovanie výkonnosti podnikov, prenos vedomostí v oblasti vidieckeho cestovného ruchu
12. podpora rozvoja cestovného ruchu a aktivity na podporu tvorby ponuky pre turistu (združenia, stretnutia, stratégie, koncepcia CR, tvorba produktov, ponuka služieb, spolupráca, propagácia, apod.)
13. aktivity marketingu a propagácie strediska CR ale aj vidieckeho cestovného ruchu, agroturistiky, rekreačnej turistiky horského a podhorského typu aj okolitých obcí (propagačné materiály, web stránky o obci a mikroregión, miestne príbehy a povesti a pod.),
14. obnova kultúrnych a prírodných pamiatok, obnova architektonických, technických pamiatok, pamätihodností obce a iných objektov s miestnou kultúrnou hodnotou (historické budovy, kaplnky, zvonice, sakrálne stavby, pamätníky, ľudová architektúra atď.)
15. dobudovanie centrálnych častí obce ako miest pre budovanie malých služieb (reštaurácia, kaviareň, cukráreň, letné terasy, služby malých remesiel, darčeky a pod.)
16. dobudovanie existujúcich obecných areálov športu a rekreácie (multifunkčné ihrisko a klzisko, šatne, telocvične atď.)
17. budovanie a rekonštrukcie dopravnej a technickej infraštruktúry (cesty, chodníky v obci, verejné WC)
18. budovanie a rekonštrukcie odstavných priestorov pre dopravu turistov – záchytné parkoviská a pod.
19. aktivity na odstránenie objektov znehodnocujúcich prostredie
20. obnova a rekonštrukcia zelených plôch a objektov v cestovnom ruchu (pramene, pomníky, kaplnky, ľudová architektúra, štôlna šachty a iné.)
21. budovanie verejných investícií na zvyšovanie atraktivity územia obce a krajiny (prístupy k prírodným prameňom, gazdovské dvory a školy remesiel, rozhľadňa, amfiteáter, zábavno-náučné chodníky, atrakcie a pod.)
22. vybudovanie a obnovenie existujúcich tratí a cyklotrás obecnej a mikroregionálnej siete pre zimnú a letnú prevádzku a chodníkov v prírode (turistické chodníky, bežecké trate, pre cyklistov a kolieskové korčule a bežecké lyžovanie, vlaková turistika)
23. zapojenie sa do budovania miestnych a regionálnych náučných, kultúrno-poznávacích a tématických regionálnych produktov a trás (náučný chodník obcou, geograficko-historický náučný chodník, banícka, povstalecká a pútnická história a geologické a prírodné hodnoty, atď.)
24. aktivity zamerané na údržbu a značenie všetkých obecných a nadobecných existujúcich a nových trás športu (bežkárske a zjazdové trate, turistické, cyklistické, ai.)
25. budovanie oddychových miest s prístreškami na trasách turistických, náučných chodníkov a cyklotrás (zastávky v obci, odpočívadlá, studničky a pod.)
26. dobudovať kvalitný informačný a orientačný systém

	<p>v obci a krajine pre turistov (informačná kancelária, interaktívne terminály, infokiosky, poradenské služby, orientácia v obci, informačné tabule, smerovníky a pod.),</p> <p>27. podpora organizácie výstav a kongresovej turistiky</p> <p>28. nadobecné aktivity spoločnej propagácie obce, mikroregiónu, a turistických lokalít (informačný systém regiónu, organizovanie súťaží, kongresov, výstav, podujatí, prezentácií apod.)</p> <p>29. aktivity na zlepšenie informovanosti pre návštevníka, prehliadky obce a sprievodcovstvo (letáky a informačné materiály, médiá a pod.)</p> <p>30. budovanie a organizovanie doplnkových podujatí blízkyh strediskám zdravotnej, kúpeľnej, mestskej a vidieckej turistiky (koncerty, bály, prezentácia zo života baníkov, uhliarov, drevorubačov, animácia historických procesov, divadlo a pod.)- v Kováčovej, Brusne, Špania Dolina, mesto Banská Bystrica a i.</p> <p>31. komunikácia a spolupráca s podnikateľským prostredím a pomoc na začatie podnikania pre mladých podnikateľov a farmárov</p> <p>32. zriadenie informačného strediska, cestovnej a marketingovej kancelárie obce</p> <p>33. zriadenie múzea obce, pamätnej izby, expozícií (tradície, história obce, umelecké a tradičné remeslá, apod.)</p>
OPRÁVNENOSŤ	<i>obec, miestne iniciatívy v rozvoji a cestovnom ruchu, združenia podnikateľov</i>
ODÔVODNENIE	<p>Obec Staré Hory predstavuje z hľadiska rekreácie a cestovného ruchu veľmi hodnotné územie geomontánneho charakteru. Jeho prevažná časť je rekreačným celkom horského funkčného typu národného významu. Vďaka výbornej polohe a klimatickým podmienkam je obec pomerne vyhľadávané hlavne zimné turistické stredisko. V letnej sezóne a medziobdobí ponúka obec a jej kataster vhodné podmienky na veľké množstvo rozvoja ďalších aktivít v cestovnom ruchu s vidieckym charakterom napr. poľovníctvo, pútnictvo a pod.. Územie obce leží v oblasti významne spojenej s banskou históriou a bohatej na geologické prírodné pamiatky. Tieto skutočnosti ju predurčujú na využitie tohoto potenciálu v cestovnom ruchu. Obec takmer nevyužíva svoje tradície, históriu ako aj prírodný potenciál v prospech vlastnej ekonomickej prosperity. Predpokladom pre miestny ekonomický rozvoj je existencia zručného a vzdelaného ľudského potenciálu, ktorý sa v neprospech územia do veľkej miery zamestnáva mimo obce. V súčasnosti obec neponúka žiadny komplexný balík služieb. Je potrebné dobudovať jednotný informačný systém, vytvoriť ponuku doplnkových služieb, atraktivít pre zážitkové pobyty a koordinovať aktivity subjektov cestovného ruchu napr. prostredníctvom turistickej informačnej kancelárie a marketingu územia. Dôležité je aj zapojenie obce do združení, informačných systémov a portálov v rámci širšieho regiónu v cestovnom ruchu. Samostatné postavenie má komunita ako poskytovateľ služby v cestovnom ruchu. Jej úloha je nejasná. Absentuje záujem o tvorbu atraktivít a atrakcií pre cieľového hosťa. Je nutné vytváranie priaznivých podmienok pre vznik nových pracovných miest predovšetkým v službách s dôrazom na poskytovanie služieb domácim obyvateľstvom ako napr.: stravovanie, sprievodcovstvo, múzeá, prezentácie histórie,</p>

	<p>kultúry, podujatia, šport, wellnes, miestna gastronómia a iné. Chýba tu spoločenský dohľad nad zachovaním hodnôt a čistoty prostredia. Zaniká folklór, remeslá a zručnosti obyvateľov. Je potrebné budovať rekreačné miesto ako komplexnú ponuku nielen na území obce ale aj celého mikroregiónu. Cykloturistika, pešia a náučná turistika, bežecké trate nie sú na dostačujúcej úrovni. Propagácia obce nepostačuje, chýbajú obecné a mikroregionálne propagačné materiály a médiá. Obec predovšetkým propaguje okolité strediská zimnej turistiky, lyžovania a iných atraktivít (Špania Dolina, Donovaly, Harmanecká jaskyňa atd.). Je viac ubytovacím a stravovacím zázemím ako cieľové miesto hlavne pre zimnú turistiku. Spolupráca na regionálnej úrovni je uspokojivá ale nepostačuje. Obec sa pripravuje na realizáciu ďalšieho rozvoja prostredníctvom programu LEADER a buduje spolu s okolitými obcami rozvojovú stratégiu, čím vytvára priestor pre miestnych rozvojových aktérov.</p>
MONITORING A HODNOTENIE OPATRENIA	
<p>UKAZOVATEĽ MERATEĽNÝ INDIKÁTOR</p>	<ul style="list-style-type: none"> - počet rozvojových plánov, štúdií a projektov - počet obnovených kultúrnych a prírodných pamiatok - počet obnovených architektonických a technických pamiatok - počet obnovených tradícií a zručností a remesiel - počet nosičov informácií - počet nových produktov pre turistu v obci - počet sprievodcov v cestovnom ruchu - počet km siete poznávacích trás - počet zriadených náučných chodníkov - počet turistov prechádzajúcich náučnými chodníkmi a sieťou poznávacích trás - počet vybudovaných oddychových miest s prístreškami - počet informačných a orientačných objektov - počet vydaných propagačných materiálov - počet uplatnených marketingových nástrojov - www stránka /počet návštev na stránke/ - počet zriadených pamätných izieb, obecných domov - počet návštevníkov obce - počet m vybudovaných resp. rekonštruovaných ciest a chodníkov - počet zrekonštruovaných obecných budov a budov s multifunkčným využitím - počet zrekonštruovaných autobusových zastávok - počet m vybudovaných resp. rekonštruovaných inžinierskych sietí - počet m vybudovaných resp. rekonštruovaných lyžiarskych vlekov, tratí - počet zorganizovaných výstav a kongresov - počet obnovených stavieb, diel a úprav pre zvýšenie príjmov z podnikania (obnova verejných priestranstiev, objektov, zelených plôch, drobnej architektúry a uplatnenie vhodných prvkov architektúry do obnovy stavieb a do novostavieb) - počet atraktivít, podujatí a akcií pre návštevníka - počet prenocovaní a príjmy z ubytovania - počet návštevníkov web stránky - počet účastníkov vzdelávania a získavania skúseností v cestovnom ruchu a podnikaní (vzdelávanie, osвета, exkurzie a pod.) - počet projektov na podporu rozvoja CR

OČAKÁVANÉ VÝSLEDKY	Pripravené a dobudované stredisko cestovného ruchu s atraktivitami a kvalitnou verejnou infraštruktúrou cestovného ruchu.
ODHADOVANÉ DOPADY	Zvýšená a predĺžená celoročná obsadenosť kapacity lôžok v CR z 30% minimálne na 60% a zvýšená atraktivita obce
ODHADOVANÉ ALOKÁCIE FINANČNÝCH ZDROJOV DO ROKU 2019 V EURO	566 000

STRATEGICKÝ CIEĽ	Zvýšením prítlačlivosti a dobudovaním obce Staré Hory a zlepšením využitia existujúcich prírodných, fyzických a ľudských zdrojov dosiahnuť nárast počtu obyvateľov a zvýšenie ekonomických príjmov zo služieb cestovného ruchu.
PRIORITA	EKONOMICKÝ ROZVOJ
ŠPECIFICKÝ CIEĽ	3. Zlepšenie príjmov z cestovného ruchu zvýšením návštevnosti obce, tvorbou celoročných produktov a služieb a tvorbou pracovných príležitostí
OPATRENIE	3.2. Budovať moderné podnikateľské prostredie a pracovné miesta v službách cestovného ruchu, remeslách a iných hospodárskych činnostiach
AKTIVITY	<ol style="list-style-type: none"> 1. zakladanie malých podnikov a vytváranie pracovných miest 2. zriadenie služieb turistom a budovanie doplnkových komerčných služieb, zariadení, služieb zábavy a prevádzok blízky stredisku zimnej a letnej turistiky a existujúcich zariadení cestovného ruchu (zábava, požičovne, ubytovanie, stravovanie, kolkárne, predaj miestnych výrobkov, predaj suvenírov a špeciálit, fitness, a iné) 3. dobudovanie obecných komerčných zariadení cestovného ruchu (predaj suvenírov a špeciálit miestnych špecifik, obecná infokancelária s profesionálnym obsadením, bankomaty, obecná reštaurácia, zmenáreň, verejné toalety, bankomat a pod.) 4. dobudovanie a modernizácia ubytovacích zariadení (hotel Baska, penzióny, turistická ubytovňa iné) 5. budovanie ubytovacích zariadení na súkromí s využitím existujúceho stavebného fondu v súlade s tradíciou a prostredím 6. investície do využitia existujúceho stavebného fondu a existujúcich zariadení v cestovnom ruchu pre tvorbu nových atraktivít a vhodných atrakcií v turizme (zábavno-náučné chodníky, vodné, snežné atrakcie, icecamp, a pod.) 7. vybudovanie centra služieb a zábavy v obci (požičovne, stravovacie, ubytovacie služby, kaviarničky, cukrárne, terasy, internet, služby malých remesiel apod.)

	<ol style="list-style-type: none"> 8. budovanie centier voľného času, miest relaxácie a oddychu 9. budovanie zariadení športu a rekreácie pre letný a zimný turizmus (športové a lyžiarske zariadenia, lyžiarska škola, kempingy, fitness, wellness centrá, bazény, doplnkové služby, požičovne, servisy a pod.) 10. podpora rozvoja malých a stredných podnikov v cestovnom ruchu (jazdecká škola, hypoterapia, experimentálna archeológia, apod.) 11. diverzifikácia poľnohospodárskych a lesohospodárskych činností v turizme (agroturistika, malé výrobné, prezentácia výroby apod.) 12. budovanie agroturistických zariadení vidieckeho typu (rodinné farmy a agrofarmy, konská farma, salaše, ubytovacie zariadenia s tradičným hospodárením a pod.) 13. modernizácia, zlepšenie a rozvoj poľnohospodárskej výroby a lesného hospodárstva v súlade so zachovaním krajinného obrazu obce (pestovanie ovocia, liečivých rastlín, ľanu, včelích produktov a pod. a zariadenia na jeho výroby ako :pálenice, sušiarne, baliarne, a pod. 14. podpora malých, mladých farmárov, podpora rozvoja malých, rodinných agrofariem s využitím aj v turizme 15. investície do nepoľnohospodárskych činností, podpora živnostníkov, remeselníkov a pod. 16. budovanie malého podnikania v oblasti služieb a obchodu (obecné vidiecke centrum obchodu a služieb pre malých podnikateľov a iné) 17. zriadenie prevádzok na spracovanie dreva a miestnych surovín 18. zriadenie malých výrobných prevádzok (hrnčiarstvo, práca s ovčou vlnou, tkanie kobercov, drevovýroba, výroba kachlí, kamenárska výroba, spracovanie využiteľných odpadov a pod.), budovanie zariadení pre rozvoj tradičných aj moderných remesiel 19. aktivity zamerané na zakladanie podnikateľských a verejno-súkromných partnerstiev (združenie cestovného ruchu, odbytové združenie a pod.) 20. tvorba a podpora rozvojových projektov zameraných na vznik nových pracovných príležitostí 21. zavádzanie moderných technológií do existujúcej výroby a pre prácu „z domu“ 22. zavádzanie technológií „čistej“ a neškodnej (na životné prostredie) výroby do existujúcich prevádzok 23. finalizácia produkcie výroby s uplatnením predaja v miestnom až regionálnom rozsahu 24. investície do spracovania a marketingu a obchodu s predajom miestnej výroby - miestnych produktov
OPRÁVNENOSŤ	<i>obec, podnikatelia</i>
	<p>Obec disponuje predovšetkým rekreačným potenciálom pre zabezpečenie ekonomickej prosperity a vytvorenie pracovných príležitostí pre obyvateľstvo. V území sa prelínajú hospodárske, ochranné, vodohospodárske, estetické a rekreačné funkcie lesa, preto je nutné hospodársku činnosť zamerať na udržiavanie estetickej hodnoty lesov porastov a ich dobrého zdravotného stavu. Aby bol rozvoj efektívny je dôležité podporovať využívanie a zhodnocovanie miestnych zdrojov, tradičné formy hospodárenia, remeselnú činnosť, rôzne doplnkové aktivity</p>

<p>ODÔVODNENIE</p>	<p>a služby v cestovnom ruchu a ďalšie, ktoré vedú k samozamestnávaniu občanov Existujúce služby hostom nepostačujú a množstvo existujúceho stavebného fondu zostáva nevyužitým. Súčasné využitie ubytovacích kapacít v obci sa sústreďuje hlavne na zariadenia vo vlastníctve súkromných osôb a podnikov, na čom sa obec ekonomicky nepodieľa. Chaty, hotely a koliby sú prevažnými zamestnávateľmi ako aj spoluorganizátormi kultúrneho a spoločenského života v obci. Aby aj obec mala ekonomický prínos z turistiky je nevyhnutné zlepšenie a zvýšenie využitia existujúcich vnútorných kapacít akými sú prírodné, ľudské a hmotné zdroje a postaviť svoj vnútorný rozvoj na existujúcich danostiach nielen samotnej obce ale celého mikroregiónu. Obce v mikroregióne Starohorská Dolina vrátane obce Staré Hory majú dostatočný potenciál pre rozvoj podnikania v oblasti remeselnej výroby, spracovania dreva, poľnohospodárstva, včelárstva, poľovníctva a agroturistiky. Kvalita a zloženie pôdneho fondu, prírodné, klimatické a terénne podmienky neumožňujú rozvoj intenzívnej poľnohospodárskej výroby. Obec má bohaté tradície a v jej katastri sa nachádza veľa možností pre doplnkové aktivity. Miestne zdroje nie sú dostatočne využívané, zanikajú pôvodné remeslá využiteľné napr. v cestovnom ruchu. Kultúrno-historický potenciál obce je v uspokojivom stave. V obci absentujú menšie ubytovacie zariadenia. Ubytovanie sa sústreďuje na penziónové len v minimálnej miere na ubytovanie na súkromí. Rekreačný charakter majú hlavne osady. Z hľadiska uplatnenia sa obyvateľstva na trhu práce má uvedená vzdelanostná štruktúra výrazne negatívny pomer. Chýba širšie uplatnenie v poskytovaní služieb v turizme. Nielen v obci ale hlavne v jej okolí chýba ponuka služieb pre ubytovaných hostí ako doplnková forma zážitkovej turistiky aj pre hostí, ktorí po športových aktivitách vyhľadávajú pokojný relax, oddych, wellness ai.). Významná je predovšetkým zimná turistická sezóna. Vzhľadom na význam tohto strediska je dôležité dobudovanie športových zariadení. V letnej sezóne a medziobdobí ponúka obec a okolie vhodné podmienky turistiku, cykloturistiky a ďalšie aktivity. Bežekné trate sa s miznúcim snehom v lete môžu meniť na cyklistické trasy s nádhernými výhľadmi, popretkávané množstvom značených turistických chodníčkov. Súčasné využitie ubytovacích kapacít v obci neprekračuje v priemere za rok 30 %. Aby mala obec ale aj celý mikroregión ekonomický prínos z cestovného ruchu je nevyhnutné zlepšiť využitie existujúcej kapacity komplexnou propagáciou územia a ponukou takých aktivít, ktoré predĺžia dobu pobytu návštevníka v obci. Z hľadiska miestnych požiadaviek nie je žiadúce navyšovanie lôžkovej kapacity zariadení a ďalšej výstavby rekreačných chat a chalúp pre občasné využitie. Smerovanie rozvoja je zamerané na skvalitňovanie služieb, zvýšenie obsadenosti súčasnej kapacity lôžok, rozšírenie služieb a predĺženie pobytu návštevníka.</p>
<p>MONITORING A HODNOTENIE OPATRENIA</p>	
<p>UKAZOVATEĽ MERATEĽNÝ INDIKÁTOR</p>	<ul style="list-style-type: none"> - počet nových pracovných miest - počet podnikateľských projektov v rozvoji CR - počet nových podnikajúcich subjektov - počet novovzniknutých služieb a prevádzok - počet nových rodinných fariem

	<ul style="list-style-type: none"> - počet nových spoločných hospodárskych dvorov - počet zapojených subjektov do finalizácie produkcie - počet produktov miestnej výroby na trh - počet modernizácií podnikov - počet dobudovaných ubytovacích kapacít / počet lôžok - počet dobudovaných stravovacích kapacít / počet stoličiek - počet ubytovacích kapacít na súkromí / počet lôžok - počet m vybudovaných resp. rekonštruovaných lyžiarskych vlekov, tratí - počet zriadených nových prevádzok pre účely doplnkových služieb - počet novovzniknutých a obnovených remesiel - počet nových služieb turistom - počet novovzniknutých prevádzok výroby a služieb v cestovnom ruchu - počet zamestnaných s trvalým bydliskom v obci - počet malých podnikateľov - počet ubytovaných hostí sezónne aj celoročne
OČAKÁVANÉ VÝSLEDKY	Dostatočný rozsah a rôznorodosť kvalitných služieb a moderných podnikov vrátane nových pracovných príležitostí v obci a bezprostrednom okolí
ODHADOVANÉ DOPADY	Vyššie príjmy z cestovného ruchu a hospodárskych činností obce pre minimálne 25% produktívneho obyvateľstva
ODHADOVANÉ ALOKÁCIE FINANČNÝCH ZDROJOV DO ROKU 2019 V EURO	970 000

2. Inštitucionálne a organizačné zabezpečenie realizácie programu

Aktérmi programu sú:

- riadiace orgány
- koneční realizátori
- užívatelia jednotlivých opatrení

2.1. Riadiaci orgán Programu rozvoja –PHSR

Pre zabezpečenie realizácie programu je ustanoveným riadiacim orgánom programu volená resp. Obcou zriadená tzv. „**Rada rozvoja obce ustanovená v zastúpení členov Obecného zastupiteľstva**“.

Orgán navrhuje, riadi a zlepšuje procesy rozvoja s cieľom podporovať politiku a stratégiu definovanú v schválenom programovom dokumente tak, aby ním zabezpečované činnosti boli s ostatnými orgánmi koordinované a prispievali k efektívnosti a účinnosti podpory rozvoja aktivít na území obce.

Funkcie riadiaceho orgánu:

- zabezpečiť, aby činnosti súvisiace s financovaním boli v súlade s kritériami PHSR a aby počas celého obdobia realizácie boli v súlade s platnými národnými a EÚ predpismi.
- overenie dodávky spolufinancovaných tovarov a služieb a overenie, že výdavky deklarované prijímateľmi na činnosti, boli skutočne vynaložené a sú v súlade s národnými a EÚ predpismi.
- zabezpečiť systém na evidenciu a uchovávanie účtovných záznamov o každej operácii v rámci PHSR v elektronickej podobe a zabezpečenie zberu údajov o realizácii, ktoré sú potrebné na finančné riadenie, monitorovanie, overovania, audity, kontroly a hodnotenie
- zabezpečiť, aby prijímatelia a iné orgány zapojené do realizácie operácií viedli buď samostatný účtovný systém alebo vhodné kódové označenie účtov pre všetky transakcie súvisiace s operáciou tak, aby boli v súlade s národnými účtovnými pravidlami
- zabezpečiť, aby sa hodnotenia PHSR vykonávali v súlade s platnými predpismi
- stanoviť postupy, aby sa všetky dokumenty týkajúce sa výdavkov, auditov a kontrol uchovávali v súlade s požiadavkami platných predpisov
- usmerňovať práce monitorovacieho výboru a poskytovanie dokumentov požadovaných na umožnenie kvalitnej realizácie PHSR
- stanoviť zjednodušený spôsob zverejnenia príslušnej správy (letáky, média, tlač)
- zabezpečiť spôsob financovania riadiacej, monitorovacej a administratívnej činnosti PHSR

Obec podľa zákona č. 539/2008 a zákona č. 309/2014 Z. z.:

- ☐ spracúva, schvaľuje, riadi a pravidelne vyhodnocuje plnenie programu obce
- ☐ poskytuje súčinnosť pri príprave a realizácii programu VÚC v území regiónu
- ☐ poskytuje súčinnosť pri príprave regionálnych operačných programov
- ☐ spolupracuje pri zabezpečovaní rozvojových spoločných zámerov viacerých obcí
- ☐ zriaďuje s inými obcami združenie obcí k ekonom.-sociál. rozvoju obce a VÚC
- ☐ spracováva stanovisko k programom regionálneho rozvoja

adresa a kontakty riadiaceho orgánu pre program

Obecný úrad Staré Hory

Staré Hory

Tel. č.,

Email: oustarehory@stonline.sk

zodpovedná osoba: starosta obce Staré Hory: **Ján Kováč**

(tel. kontakt : ....., mobil: ....., email: starosta@starehory.sk

(schváli zastupiteľstvo obce uznesením)

Aktérmi programu sú:

- riadiaci a monitorovací orgán
- koneční realizátori (obec, občania, podnikatelia, združenia, spolky, kluby atď.)
- užívatelia jednotlivých opatrení

2.2. Hlavné zásady administratívy Programu rozvoja –PHSR

Opatrenia na organizačné zabezpečenie efektívnej realizácie, monitorovania a hodnotenia Programu rozvoja je potrebné záväzne zabezpečiť v zmysle uznesenia „Rady rozvoja obce“ a uznesenia zastupiteľstva obce takto:

1. stanoviť spracovanie hodnotiacej správy Programu za príslušný rok každoročne v termíne do 15.2. nasledujúceho roka (napr. správu za rok 2014 v termíne do 15.2.2015)
  2. zostaviť spôsob hodnotenia podľa ukazovateľov programu (zodpovednosť a metodika)
  3. stanoviť zjednodušený spôsob zverejnenia príslušnej správy (letáky, médiá, tlač)
  4. zabezpečiť spôsob monitoringu a koordinácie spoločných rozvojových projektov (zodpovednosť a harmonogram)
  5. zabezpečiť spôsob financovania riadiacej, monitorovacej a administratívnej činnosti Programu
  6. zabezpečiť súlad rozvojových zámerov z územia s Programom rozvoja
  7. zabezpečiť informovanosť verejnosti o programe a jeho plnení
  8. zabezpečiť prístup k informáciám pre prípravu rozvojových projektov a fundraising
  9. každoročne zostaviť koncentráciu finančných zdrojov obce na prípravu kofinancovania rozvojových projektov (rezerva v rozpočte obce)
  10. zabezpečiť profesionálne účtovníctvo pre projekty zo štrukturálnych fondov EÚ (vyškolenie a financovanie)
  11. zabezpečiť mobilizáciu zdrojov z územia a vyškolenie vlastných resp. externých odborníkov pre projektovú činnosť.
-

3. Finančné zabezpečenie - Staré Hory

Odhad objemu potrebných finančných zdrojov a možnosti ich zabezpečenia pre roky 2016-2019 –tabuľka cieľov a opatrení z Akčného plánu - príloha č. 1

číslo	Špecifický cieľ (Priorita)		%	2016 -2017	EUR	%	2018 - 2019	EUR	SPOLU
		Opatrenie					Eur		
1	Dobudovanie a modernizácia služieb obyvateľstvu a udržanie kvality životného prostredia								
	1.1	Zlepšiť podmienky pre bývanie a služby obyvateľstvu	23		855 000	77		2 910 000	3 765 000
	1.2	Zvýšiť kvalitu životného prostredia obce a zlepšiť starostlivosť o krajinu	32		470 000	68		985 000	1 455 000
	Opatrenie celkom		19,43		1 325 000	57,11		3 895 000	5 220 000
		25	75						
2	Zvýšenie kvality ľudského kapitálu a zlepšenie účasti ľudí na pracovnom trhu								
		Zvýšiť schopnosť obyvateľov uplatniť sa na trhu práce v cestovnom ruchu a budovať vyššiu účasť verejnosti na živote v obci	39		25 000	61		39 000	64 000
		Opatrenie celkom	0,37		25 000	0,57		39 000	64 000
			39			61			
3	Zlepšenie príjmov z cestovného ruchu zvýšením návštevnosti obce, tvorbou celoročných produktov a služieb a zvýšenie počtu pracovných miest								
		Zlepšiť pripravenosť obce pre rozvoj podnikania, zvýšenie atraktivity obce v cestovnom ruchu a využitie histórie a kultúry v poskytovaných službách	67		381 500	33		184 500	566 000
		Budovať moderné podnikateľské prostredie a pracovné miesta v službách cestovného ruchu, remeslách a iných hospodárskych činnostiach	67		650 000	33		320 000	970 000
		Opatrenie celkom	15,12		1031 500	7,4		504 500	1 536 000
			67			33			
	SPOLU (Opatrenia na rok)				2 381 500			4 438 500	6 820 000
	SPOLU (Priority) 100%		35			65			

4. Monitoring

4.1. Systém monitorovania a hodnotenia plnenia programu - Príloha č. 3 s ustanovením merateľných ukazovateľov

V záujme efektívneho a koordinovaného postupu činnosti pri realizácii Programu, jeho strategických cieľov a opatrení bude v termíne do 3 mesiacov od schválenia Programu v zastupiteľstve obce zriadený Monitorovací výbor, ktorého úlohou bude v pravidelných intervaloch hodnotiť zabezpečovanie programu v zmysle **tabuľky na doplnenie ukazovateľov vid'. príloha č. 3.**

4.2. Monitorovací orgán Programu rozvoja –PHSR

Monitorovacím orgánom bude zvolený orgán združenia v zmysle organizačného zabezpečenia.
adresa a kontakty monitorovacieho orgánu pre program

Obecný úrad Staré Hory
Staré Hory
Tel. č. ....,
Email: oustarehory@stonline.sk

zodpovedná osoba: ..... (tel. kontakt : .....)
(meno zodpovednej osoby navrhne a schváli zastupiteľstvo obceuznesením)

5. Časový harmonogram realizácie programu

5.1. Krátkodobé plánovanie do roku 2019

Plánovanie na 2-4 roky sa uskutočňuje za účelom plánovania a kumulácie vnútorných zdrojov (ľudských, materiálnych a finančných) a za účelom koordinácie a súladu s prijatými prioritami obce.

Ide o podrobný prieskum záujmov miestnych a regionálnych rozvojových aktérov a ich koordináciu v záujme skutočných potrieb a možností. Rovnako takéto plánovanie vytvára výborné predpoklady pre partnerskú spoluprácu a spoločné rozvojové projekty s vyššou uskutočniteľnosťou a trvalou udržateľnosťou. Kvalitným plánovaním je možno predchádzať nesprávnym rozhodnutiam ako aj možným stretom záujmov rôznych záujmových skupín v rozvoji obce.

Akčný plán obvykle zabezpečuje:

- Úlohy
- Personálna náročnosť
- Časová náročnosť
- Finančná náročnosť
- Zodpovednosť za realizáciu.

Akčné plánovanie sa v nasledujúcej etape vo väzbe na priority rozvoja obce bude zaoberať programovaním jednotlivých rozvojových oblastí v zmysle špecifických cieľov a opatrení na obdobie 2 – 4 roky.

VZOR PRACOVNÉHO LISTU IDENTIFIKÁCIE PROJEKTU
Krátkodobé plánovanie aktivít rozvoja v časovom horizonte 2-4 roky.

Aktivita (presné pomenovanie):	
Zodpovedná osoba / organizácia	
Čas realizácie, doba trvania (od-do)	
Rozpis realizačných etáp (akcií) v rámci aktivity	
Rozpočet (celkový náklad, rozpis podľa etáp)	
Možné finančné zdroje (vlastné, národné a zahraničné zdroje)	

Poznámka: Akčný plán je krátkodobý plán a je nutné ho min. 1x dvojročne vyhodnotiť a aktualizovať. Jeho význam je v plánovaní krátkodobých investícií ako záväzný podklad pre plánovanie doplnkových finančných zdrojov (vlastných, obecných, úverových a pod.)

5.2. Plán investičných a neinvestičných zámerov obce na roky 2015-2019
príloha č. 1

INFORMOVANOSŤ A PUBLICITA

Informovanosť a publicita Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce Staré Hory 2015 -2022 (skr. PHSR 2015-2022)

Program rozvoja obce bude po schválení jeho znenia zverejnený na web stránke obce www.starehory.sk, tlačenou formou letáka pre verejnosť a v miestnej tlači. Súčasťou zverejnenia informácie o Programe je nevyhnutné zabezpečiť formu diskusie s verejnosťou (tlač, televízia, rozhlas a pod.) za účelom zrozumiteľnosti o možnostiach širokého uplatnenia Programu, ktorý sa stáva programom každého obyvateľa a užívateľa územia aj vo vzťahu k žiadostiam o podporu z EÚ fondov.

Rovnako bude zverejňovaná každoročná Správa o monitoringu a hodnotení Programu.

„**Rada rozvoja obce**“ zabezpečí pravidelnú komunikáciu s miestnymi aktérmi rozvoja o všetkých aspektoch uplatňovania programu.

„**Rada rozvoja obce**“ zabezpečí slávnostné uvedenie Programu rozvoja „do života“ za účasti regionálnych partnerov, orgánov štátnej správy, regionálnej samosprávy a susedných obcí za účelom poskytnutia informácie o možných dopadoch resp. spolupráci v budúcom rozvoji.

Účastníkmi programovania sú:

- manažment obce
- akčná plánovacia skupina obce
- formálne štruktúry – mimovládne a neziskové organizácie a komunitné nadácie
- neformálne – miestne záujmové skupiny (spolky, kluby apod.)
- rôzne skupiny založené ako lokálne partnerstvá so spoločným záujmom
- podnikateľské siete, zväzy, únie, združenia výrobcov, spracovateľov
- regionálne profesné zväzy
- rôzne partnerstvá verejného a súkromného sektoru
- jednotlivci a výrazné osobnosti
- experti - odborníci
- podporné orgány (národné, regionálne aj medzinárodné organizácie)

Prílohy k dokumentu

Príloha č. 1 : Plán investičných a neinvestičných zámerov obce na roky 2015-2019

Príloha č. 2 : Ako pracovať Programom hospodárskeho a sociálneho rozvoja

Príloha č. 3 : Monitorovacia tabuľka

Použité materiály pre spracovanie programového dokumentu

- Kavčáková I.a kol.: Programovanie trvaloudržateľného rozvoja obcí, miest a vidieckych mikroregiónov – metodika ako spracovať strategický dokument Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce, 2002, aktualizácia 2014
- ÚPN SÚ Staré Hory 1985 a všetky Zmeny a doplnky
- Kronika obce
- ÚPN VÚC Banskobystrického kraja a jeho Zmeny a doplnky
- PHSR Banskobystrického kraja 2015-2023
- Súpis pamiatok na Slovensku- KPÚ SR, MK SR
- Vlastivedný slovník obcí na Slovensku, 2. časť
- Geoportál VÚPOP Bratislava
- Geoportál a registre Štátnej ochrana prírody SR
- Geoportál Národného lesníckeho centra, Zvolen
- Atlas krajiny SR – digitálny on - line
- Mapový server Štátneho geologického ústavu Dionýza Štúra (ŠGÚDŠ)
- Štatistický úrad SR k 31.12.2013
- Kolektív, 2002 : Atlas krajiny SR. MŽP SR Bratislava
- Kolektív, 1979 : Encyklopédia Slovenska. Veda Bratislava
- Kolektív, 1985 : Encyklopédia Zeme. 1.vyd. Bratislava
- Kolektív, 1985: Encyklopédia Zeme.1.vyd. Bratislava
- Kolektív: Klimatické pomery na Slovensku. Vybrané charakteristiky. Zborník prác SHMÚ. Zväzok 33/I. Bratislava
- Kolektív: Zborníky prác SHMÚ. Bratislava
- Otruba J., 1964 : Veterné pomery na Slovensku. Bratislava
- P.Bielek, B. Šurina, b. Ilavská, J.Vilček, Naše pôdy (poľnohospodárske), VÚPÚ Bratislava 1998
- Michal Džatko, Hodnotenie produkčného potenciálu poľnohospodárskych pôd a pôdno-ekologických regiónov Slovenska,VÚPOP 2002
- Milan Demo a kolektív, Usporiadanie a využívanie pôdy v poľnohospodárskej krajine, SPÚ Nitra 1998
- Štátne registre a evidencie k 31.12.2013
- Brožúrky o obciach, poskytnuté obecnými úradmi
- Propagačné materiály o obci a web stránky obce a ubytovacích zariadení

Číslo 1	Priorita 1 (Špecifický cieľ)		Miesto (lokalita)	Realizátor (vlastník investície)	Náklady * (v tis. Eur)				Rok (začatie a ukončenie realizácie)
	č.	Opatrenie Názov investície			vlastné zdroje	štátny rozpočet	iné zdroje	SPOLU od had	
					rozpočet žiadateľa	príspevok štátu	ŠF EÚ, granty, nadácie a iné	EUR	
Dobudovanie a modernizácia služieb obyvateľstvu a udržanie kvality životného prostredia									
1.1. Zlepšiť podmienky pre bývanie a služby obyvateľstvu									
	1	Otvorenie novej lokality na výstavbu IBV (príprava územia a vlastnícke vzťahy, projektová dokumentácia - územný plán zóny alt. urbanistická štúdia	Staré Hory	obec	10	0	0	10	2016 -2017
	2	Rekonštrukcia a zateplenie kultúrneho domu, vybudovanie kotolne (zmena na spolkový dom)	Staré Hory	obec	8	0	142	150	2016 -2017
	3	Oprava miestnych komunikácií	Staré Hory	obec, BBSK	100	400	0	500	2018-2019
	4	Oprava starých chodníkov a ich dobudovanie	Staré Hory	obec	100	200	0	300	2018-2019
	5	Vybudovanie plochy pre pútnické zhromaždenia	Staré Hory	obec	50	150	50	250	2016 -2017
	6	Modernizácia výkonu verejnej správy	Staré Hory	obec	5	0	20	25	2016 -2017
	7	Znižovanie energetickej náročnosti obecných budov - Obecný úrad	Staré Hory	obec	5	0	100	105	2018-2019
	8	Zvýšenie výkonu širokopásmového internetu v obci a verejný internet	Staré Hory	obec, T com, Orange	200	0	0	200	2016 -2017
	9	Obnova strojového parku	Staré Hory	obec	200	150	250	600	2018-2019
	10	Celková rekonštrukcia budovy základnej školy + výstavba telocvične, zateplenie	Staré Hory	obec, ZŠ	50	100	50	200	2018-2019

11	Rekonštrukcia kotolne základnej školy	Staré Hory	obec, ZŠ	50	150	0	200	2018-2019
12	Zateplenie bytovky	Staré Hory	obec, nájomníci bytov	100	0	0	100	2018-2019
13	Rozvod optických káblov, pripojenie na verejné budovy	Staré Hory	obec, Tcom,	50	0	0	50	2016 -2017
14	Zateplenie materskej školy	Staré Hory	obec	50	50	0	100	2018-2019
15	Rekonštrukcia športového areálu, oddychová zóna, cvičenie v lese (priestor za základnou školou)	Staré Hory	obec	5	0	50	55	2018-2019
16	Vybudovanie cyklochodníkov cez obec	Staré Hory	obec, mikroregión	100	300	100	500	2018-2019
17	Vybudovanie denného stacionára- dom sociálnych služieb	Staré Hory	obec, podnikateľ	50	0	200	250	2018-2019
18	Oprava cintorína- schody a terénne úpravy	Staré Hory	obec,	150	0	0	150	2016 -2017
19	Dobudovanie verejného osvetlenia	Staré Hory	obec	10	10	0	20	2016-2017
Spolu				1293	1510	962	3765	

Zvýšiť kvalitu životného prostredia obce a zlepšiť starostlivosť o krajinu

1	Rekonštrukcia troch vodných zdrojov- vodojemov – malých obecných vodovodov	Staré Hory	obec	90	110	0	200	2018-2019
2	Oprava úsekov vodovodu – Horný Jelenec, Dolný Jelenec, Polkanová	Staré Hory	obec	7	143	0	150	2016 -2017
4	Odkanalizovanie častí obce skupinovými čističkami	Staré Hory	obec, vlastníci nehnuteľností	10	190	0	200	2018-2019
5	Tvorba zelených priestranstiev a oddychových zón - obnova verejných parkových priestranstiev	Staré Hory	obec	5	0	95	100	2018-2019
6	Odstránenie náletovej zelene, údržba lesných pozemkov	Staré Hory	vlastníci, Lesy SR, obecné a mestské lesy	10	0	0	10	2018-2019

7	V obytnej časti „Hlina“ odvodnenie komunikácie - dažďová	Staré Hory	obec	50	0	0	50	2016 -2017
8	Vybudovanie zberného dvora a bioodpad	Staré Hory	obec	50	150	0	200	2016 -2017
9	Program riešenia dôsledkov dopravy na rodinné domy popri ceste (hluk, otrasy, špina...)	Staré Hory	Slovenská správa ciest	250	0	0	250	2018-2019
10	Úprava koryta potoka Ramžiná, smer Turecká a v centre obce	Staré Hory	Lesy SR	100	0	100	200	2018-2019
11	Obnova studničiek	Staré Hory	obec, miestne iniciatívy	5	0	15	20	2016 -2017
12	Obnova 6x MHD zastávok a dobudovanie	Staré Hory	obec	5	15	0	20	2016 -2017
13	Rozšírenie detského ihriska + obnova, pri ňom vytvorenie oddychovej zóny	Staré Hory	obec	15	0	0	15	2016 -2017
14	Vytvorenie oddychovej zóny pri kostole	Staré Hory	obec	5	0	10	15	2016 -2017
15	Environmentálna výchova a budovanie značky kvality zariadení cest.ruchu	Staré Hory	obec	2	23	0	25	2018-2019
Spolu				604	631	220	1455	

Číslo	Priorita 2 (Špecifický cieľ)		Miesto (lokalita)	Realizátor (vlastník investície)	Náklady * (v tis. Eur)				Rok (začatie a ukončenie realizácie)
	č.	Opatrenie Názov investície			vlastné zdroje	štátny rozpočet	iné zdroje	SPOLU od had	
					rozpočet žiadateľa	príspevok štátu	ŠF EÚ, granty, nadácie a iné	EUR	
2	Zvýšenie kvality ľudského kapitálu a zlepšenie účasti ľudí na pracovnom trhu								
2	2.1.	Zvýšiť schopnosť obyvateľov uplatniť sa na trhu práce v cestovnom ruchu a budovať vyššiu účasť verejnosti na živote v obci							
	1	Organizovanie súťaží (..... pre deti, a iné)	Staré Hory	obec, kluby, spolky	4	0	0	4	na 4 roky (každý rok 1x)
	2	Aktivity na podporu miestnych iniciatív -minigrantový program	Staré Hory	obec, kluby, spolky	4	0	0	4	na 4 roky (každý rok 1x)
	3	Podpora spolkovej a klubovej činnosti (organiz. športových podujatí-futbal, turnaje, biatlon, stolný tenis,)	Staré Hory	obec, kluby, spolky	4	0	0	4	na 4 roky (každý rok 1x)
	4	Organizovanie spoločenských podujatí (doplniť turisticko zábavné podujatie SNP)	Staré Hory	obec, kluby, spolky	12	0	0	12	na 4 roky (každý rok 1x)
	6	Zlepšenie informovanosti a vytvorenie komunikačnej platformy	Staré Hory	miest.iniciatíva	2	0	0	2	2018-2019
	7	Vzdelávanie v službách cestovného ruchu (jazyky, sprievodcovstvo, zručnosti apod.)	Staré Hory	miest.iniciatíva, vzdelávacia inštitúcia	2	0	8	10	2018-2019
	8	Spolupráca so zahraničnými partnermi v rozvojových projektoch	Staré Hory	obec , mikroregión	1	0	5	6	2016-2017
	9	Monografia obce	Staré Hory	obec	5	0	0	5	2016-2017
	10	Podujatie -organizácia pri príležitosti I. zmienky 500 výročie	Staré Hory	obec, spolky a iniciatívy, podnikatelia	2	0	0	2	2016-2017
	11	Obnova tradičných aktivít-folklór, remeslá, kultúra	Staré Hory	kluby, spolky	5	10	0	15	2018-2019
		Spolu				41	10	13	64

Číslo	Priorita 3 (Špecifický cieľ)		Miesto (lokalita)	Realizátor (vlastník investície)	Náklady * (v tis.Eur)				Rok (začatie a ukončenie realizácie)
	č.	Opatrenie Názov investície			vlastné zdroje	štátny rozpočet	iné zdroje	SPOLU od had	
					rozpočet žiadateľa	príspevok štátu	ŠF EÚ, granty,nadáci e a iné	EUR	
3	Zlepšenie príjmov z cestovného ruchu zvýšením návštevnosti obce, tvorbou celoročných produktov a služieb a zvýšenie počtu pracovných miest								
3	3.1	Zlepšiť pripravenosť obce pre rozvoj podnikania, zvýšenie atraktivity obce v cestovnom ruchu a využitie							
	1	Obnova a správa web stránky obce	Staré Hory	obec	1	0	0	1	na 4 roky (každý rok 1x)
	2	Budovanie cyklotrás a iných športových aktivít	Staré Hory	obec,turis.oddiel, miest.iniciatívy, OZ	2	0	10	12	2018-2019
	3	Kamerový systém, umiestnenie troch kamier	Staré Hory	obec	2	0	0	2	2018-2019
	4	Vybudovanie spoločnej ponuky služieb- produkt CR	Staré Hory	mikroregión, BGMP	2	8	25	35	2016-2017
	5	Spracovane propagačných materiálov o obci	Staré Hory	obec, B.Bystrica region, OOCR Stredné Slovensko, BBGMP,	0	0	5	5	2016-2017
	6	Spolupráca s Tour operátormi- mítingy a stretnutia	Staré Hory	obec, B.Bystrica region, OOCR Stredné Slovensko, BBGMP,	0	0	10	10	na 2 roky (každý 2.rok)
	7	Organizovanie výstavy o cestovnom ruchu (wellness pobyty, kongresová turistika, regionálne produkty ai.)	Staré Hory	obec, SACR, OOCR Stredné Slovensko, BBGMP,	1	4	0	5	2016-2017
	8	Turistický a informačný sprievodca	Staré Hory	obec, združnie podnikateľov	0	0	6	6	2016-2017

9	Dobudovanie, úprava a značenie cyklotrás	Staré Hory	obec, iniciatívy	1	0	15	16	2016-2017
10	Vybudovanie náučno poznávacieho chodníka	Staré Hory	obec, iniciatívy	4	0	66	70	2016-2017
11	Obnova verejných priestorov - centrálna zóna	Staré Hory	obec	2	0	80	82	2016-2017
14	Obnova historických a kultúrnych pamiatok (kostol, kaplnka, pomník)	Staré Hory	obec, iniciatívy, cirkev	5	0	145	150	2016-2017
15	Dobudovanie orientačného a informačného systému v obci (interaktívne terminály) a regionálne značenie	Staré Hory	obec, OOCR, mikroregion	1	0	29	30	2018-2019
16	Vybudovanie a údržba bežeckých tratí	Staré Hory	obec, združenie podnikateľov	4	0	66	70	2018-2019
17	Obnova drevených žľabov a studničiek	Staré Hory	miestne a regionálne iniciatívy	2	0	0	2	2016-2017
19	Vybudovanie náučno poznávacieho chodníka Medená cesta	Staré Hory	obec, OOCR, BBGMP	5	0	60	65	2018-2019
20	Vybudovanie infocentra – terminál, zaradenie obce do väčších portálov CR	Staré Hory	obec, OOCR, BBGMP	5	0	0	5	2016-2017
Spolu				37	12	517	566	

1.2. Budovať moderné podnikateľské prostredie a pracovné miesta v službách cestovného ruchu, remeslách a iných hospodárskych činnostiach

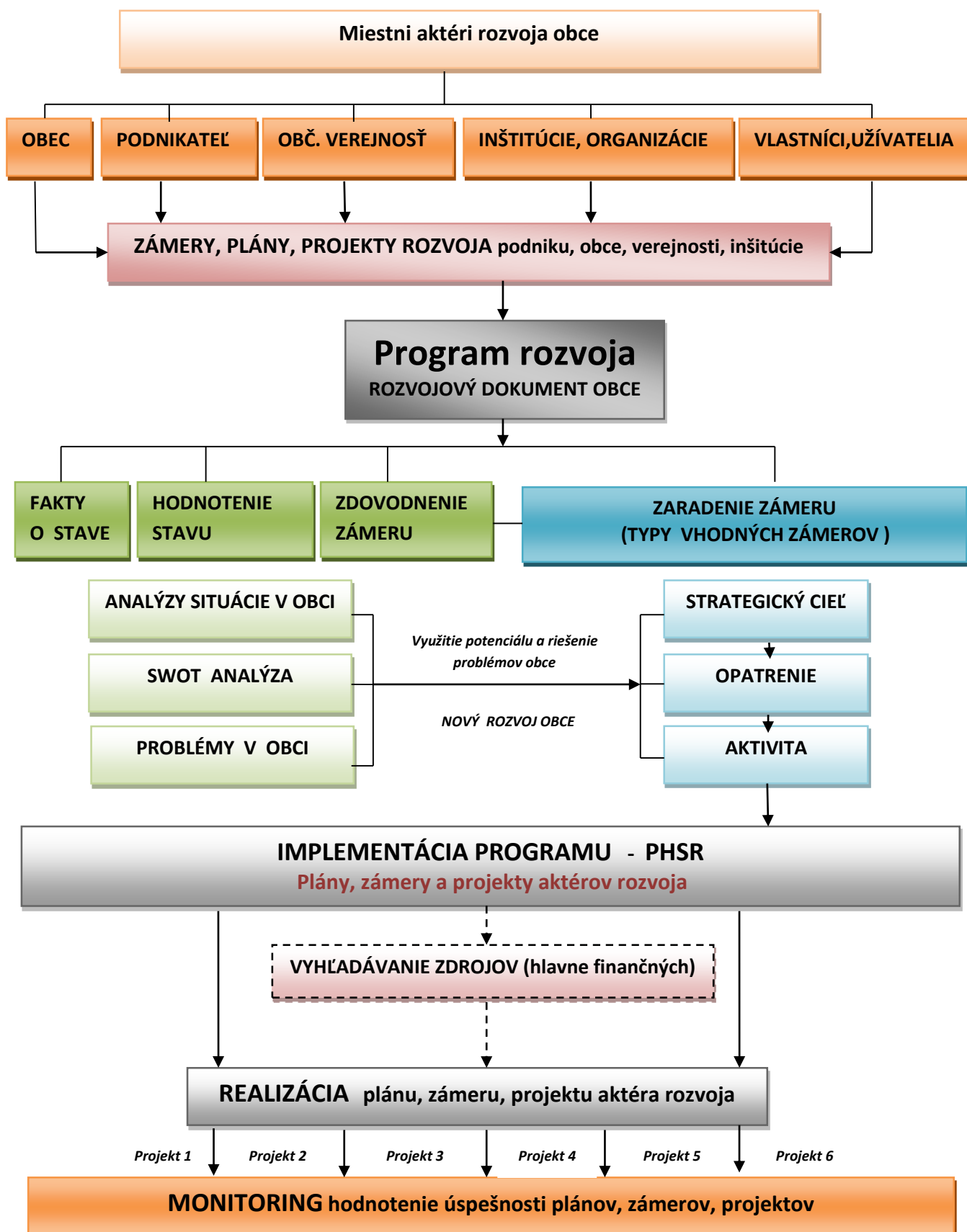
1	Zlepšenie kvality a modernizácia ubytovacieho zariadenia využitím alternatívnych zdrojov energie (ohrev vody a výroba elektr. energie)	Staré Hory	podnikateľ	35	0	35	70	2018-2019
2	Zlepšenie kvality a modernizácia ubytovacieho zariadenia	Staré Hory	podnikateľ	125	0	125	250	2018-2019
3	Sprievodcovské služby - komerčná činnosť	Staré Hory	podnikateľ, vzdeláv. OOCR	10	0	0	10	2016-2017
4	Ubytovanie na súkromí - 10x	Staré Hory	podnikateľ	250	0	250	500	2016-2017
5	Nové služby v cest. ruchu - lyžiarske vleky, školy, kultúrne programy, pobyty na salaši, predaj produktov a	Staré Hory	podnikateľ	70	0	70	140	2016-2017
Spolu				490	0	480	970	

* Indikatívne plánované rozpočty obce, podnikov a inštitúcií v rokoch 2015 -2019 podľa priorít							
Ciele	Zdroje financovania v tis. Euro	Vlastné	v tis. Euro	Štátne	v tis. Euro	EU a iné	SPOLU
1	Dobudovanie a modernizácia služieb obyvateľstvu a udržanie kvality životného prostredia	1 897		2 141		1 182	5 220
2	Zvýšenie kvality ľudského kapitálu a zlepšenie účasti ľudí na pracovnom trhu	41		10		13	64
3	Zlepšenie príjmov z cestovného ruchu zvýšením návštevnosti obce, tvorbou celoročných produktov a služieb a zvýšenie počtu pracovných miest	527		12		997	1536
	SPOLU	2465		2163		2192	6820

Ako pracovať s dokumentom s Programom rozvoja (PR) na úrovni vidieckej obce

Programový dokument rozvoja je dôležitým nástrojom rozvoja pre všetkých aktérov, ktorí pôsobia na území obce

Príloha č. 3

Program rozvoja obce Staré Hory 2015-2022

Monitorovacia správa

Hodnotenie ukazovateľov plnenia strategických cieľov

(ročne, minimálne 2x v roku 2019 a 2023)

V obci Staré Hory:

Vypracoval:

dňa

Schválil:

dňa

Monitorovacia správa pomerne presne vyhodnotí realizáciu jednotlivých opatrení s dopadom na dosiahnutie stanoveného strategického cieľa. Vyhodnotenie prebieha 2 spôsobmi:

1. Numericky - kvantitatívne
2. Popisom -kvalitatívne

Ukazovatele kvality

Pre posúdenie kvality musíme vyberať kľúčové vlastnosti majúce zásadný podiel na hodnotenej kvalite. Tieto kľúčové vlastnosti voláme kritériá kvality. Kritéria sú špecifikáciou kvality. Ukazovateľ kvality (indikátor) je jav, proces, charakteristika vyjadriteľná ako veličina. Ukazovateľ informuje o efektívite zvolených foriem naplňovania cieľov overovaných v hodnotení kvality. V momente, keď kritérium kvality je merateľná veličina, stáva sa kritérium ukazovateľom. Správne zvolený kvalitatívny ukazovateľ musí spĺňať tieto akostné charakteristiky:

1. **relevantnosť** k predmetu posudzovania, tj či hodnotíme, ako je proces z hľadiska posudzovateľa produktívny pri dosahovaní vízie
2. **zrozumiteľnosť** pre všetkých zapojených a dotknutých kvalitou .....,
3. **merateľnosť** pomocou kvalitatívnych škál alebo kvantitatívnych dát,
4. **validita** – ukazovateľ obsahovo odpovedá kritériu kvality, ktoré reprezentuje
5. **reliabilita** -ukazovateľ spoľahlivo informuje o predmete merania - špecifickej oblasti kvality ....., prináša stabilné informácie, ktoré je možné ďalej využívať.

Súčasťou správy je návrh uznesenia **vid'. text.**

UZNESENIE

Hlavička podľa zvyklostí obce

berie na vedomie

- a) Monitorovaciu správu o vyhodnotení ukazovateľov plnenia Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce Staré Hory.2015-2022

Strategický cieľ :

Zvýšením príťažlivosti a dobudovaním obce Staré Hory a zlepšením využitia existujúcich prírodných, fyzických a ľudských zdrojov dosiahnuť nárast počtu obyvateľov a zvýšenie ekonomických príjmov zo služieb cestovného ruchu.

Špecifický cieľ 1.: Dobudovanie a modernizácia služieb obyvateľstvu a udržanie kvality životného prostredia

Opatrenie		Merateľné indikátory	Merná jednotka	Zdroje (euro)	Interpretácia (nárast, stagnácia, pokles)
1.1.	Zlepšiť podmienky pre bývanie a služby obyvateľstvu	Počet nových obytných domov/bytových jednotiek			
		Počet nových rozvojových dokumentov obce			
		Počet realizovaných projektov na zlepšenie oddychu a rekreácie			
		Počet pripojených domácností na internet a mobilné siete			
		Počet rekonštruovaných verejných priestranstiev			
		Počet nových objektov a zariadení občianskej vybavenosti			
		Počet nových bezbariérových opatrení na verejných budovách			
		Počet nových zón, stavieb a diel pre zvýšenie kvality verejných priestorov			
		Počet bytov, priestorov a objektov so zmenou funkcie bývania na služby obyvateľstvu			
		Počet nových zariadení školskej, sociálnej a zdravotnej starostlivosti			
		Dĺžky vybudovaných sietí technickej a dopravnej infraštruktúry			
		Počet m nových prístupových komunikácií, inžinier.sietí a chodníkov			
		Počet nových a modernizovaných služieb obyvateľstvu			
1.2.	Zvýšiť kvalitu životného prostredia obce a zlepšiť starostlivosť o krajinu	Počet urbanistických a architektonických riešení vzhľadu obce			
		Počet nových ,obnovených objektov kultúrnej hodnoty			
		Počet obnovených stavieb, diel a úprav objektov			
		Počet obnovených zariadení občianskej a technickej vybavenosti			
		Počet osvetových podujatí zameraných na realizáciu Programu obnovy dediny			
		Počet asanovaných prvkov, objektov a lokalít znehodnocujúcich prostredie			

	Počet obnovených tradícií a zvykov			
	Počet obnovených verejných priestranstiev			
	Dĺžky obnovených a rekonštruovaných sietí technickej a dopravnej infraštruktúry			
	Počet rozvojových projektov environmentálnej infraštruktúry			
	Počet realizovaných opatrení (diel a zásahov) na zlepšenie kvality zložiek ŽP (voda, pôda, ovzdušie, hluk a odpady)-kanalizácia a pod			
	Počet realizovaných opatrení na zníženie energetického zaťaženia verejných budov			
	Počet realizovaných projektov-zariadení alternatívnych foriem výroby energie a vykurovania a čistenia odpadových vôd			
	Počet krajinné ekologických zásahov a aktivít protipovodňovej ochrany			
	Počet vybudovaných a obnovených prírodných miest v krajine			
	Počet podujatí environmentálnej výchovy a vzdelávania			
	Počet zapojených domácností do separovaného zberu odpadov			

Popis kvalitatívneho stavu plnenia opatrení cieľa 1.:

Popis k hodnoteným ukazovateľom s konštatovaním kvalitatívneho posunu príp. dovysvetlenie neplnených ukazovateľov (prečo nedošlo k plneniu) a plnených ukazovateľov (kde nastal najvýznamnejší posun resp. čo sa preukázalo počas obdobia ako najvýznamnejšie) Popíšte nielen výsledky ale aj dopady aj mimo opatrenia (*príklad:..... obnova verejných priestorov a životného prostredia obce malo významný ekonomický a sociálny dopad aj v náraste počtu obyvateľov a záujmu o výstavbu.....*) Tu je možné spomenúť aj konkrétny projekt z akčného plánu a jeho dopad na dosiahnutie cieľa.

Ako pomôcku využite sprievodný text k cieľom na ktorý by sme mali reagovať (odpovede a vysvetlenia zlepšenia stavu). Pomôžte si aj číslami z analytickej časti.

Špecifický cieľ 2: Zvýšenie kvality ľudského kapitálu a zlepšenie účasti ľudí na pracovnom trhu

2.1.	Zvýšiť schopnosť obyvateľov uplatniť sa na trhu práce v cestovnom ruchu a budovať vyššiu účasť verejnosti na živote v obci	Počet projektov rozvoja ľudských zdrojov			
		Počet novovzniknutých občianskych organizácií (o.z., spolky, kluby apod.)			
		Počet akcií na budovanie miestneho povedomia –vzdelávacie a osvetové			
		Počet realizovaných podujatí verejného, kultúrneho a spoločenského života			
		Počet absolventov mimoškolských vzdelávacích programov			
		Počet nových verejnoprospešných podujatí			
		Počet partnerských projektov a projektov spolupráce			
		Počet novovzniknutých partnerstiev			
		Počet realizovaných podujatí pre zlepšenie integrácie znevýhodnených skupín obyvateľstva			
		Počet vzdelávacích akcií			
		Počet realizovaných podujatí pre zlepšenie integrácie znevýhodnených skupín obyvateľstva			
		Počet vzdelávacích akcií			
		Počet realizovaných podporných podujatí pre zlepšenie schopností zamestnať sa			
		Počet projektov vzniku a rozvoja podniku			
		Počet projektov na zvýšenie kvalifikácie a samozamestnania sa			
		Počet nových prevádzok podnikania			
		Počet nových SZČO			
		Počet nových pracovných miest absolventov vzdelávania			

Popis kvalitatívneho stavu plnenia opatrení cieľa 2.:

Popis k hodnoteným ukazovateľom s konštatovaním kvalitatívneho posunu príp. dovysvetlenie neplnených ukazovateľov (prečo nedošlo k plneniu) a plnených ukazovateľov (kde nastal najvýznamnejší posun resp. čo sa preukázalo počas obdobia ako najvýznamnejšie) Popíšte nielen výsledky ale aj dopady aj mimo opatrenia (príklad:..... vznik OZ na podporu rozvoja obce malo významný dopad na nárast vzdelávacích programov cieľa 1 aj 3.v oblasti XY.....) Tu je možné spomenúť aj konkrétny projekt z akčného plánu a jeho dopad na dosiahnutie cieľa.

Ako pomôcku využite sprievodný text k cieľom na ktorý by sme mali reagovať (odpovede a vysvetlenia zlepšenia stavu). Pomôžte si aj číslami z analytickej časti.

Špecifický cieľ 3.: Zlepšenie príjmov z cestovného ruchu zvýšením návštevnosti obce, tvorbou celoročných produktov a služieb a zvýšenie počtu pracovných miest

Opatrenie		Merateľné indikátory	Merná jednotka	Zdroje (euro)	Interpretácia (nárast, stagnácia, pokles)
3.1.	Zlepšiť pripravenosť obce pre rozvoj podnikania, zvýšenie atraktivity obce v cestovnom ruchu a využitie histórie a kultúry v poskytovaných službách	Počet dokumentov rozvoja obce			
		Počet partnerstiev obce v regionálnom rozvoji			
		Počet osvetových a vzdelávacích aktivít na zvýšenie informovanosti			
		Počet projektov vzniku a rozvoja podniku			
		Počet propagač., marketingových materiálov, web aplikácií			
		Počet podujatí pre zvýšenie návštevnosti (služby, ponuky, apod.)			
		Počet partnerstiev obec-podnikateľ a podnikateľ-obec			
		Počet verejných zariadení na podporu návštevnosti (ihriská, múzeá, veže a pod.)			
		Počet zariadení s informáciami – náučné chodníky, cyklotrasy, infosystém, infokancelárie a pod.			
		Počet verejných investícií pre návštevníkov (parkovanie, verejné WC , prístup.cesty a pod.)			
		Počet km vybudovaných resp. obnovených poznávacích trás katastrom obce			
		Počet vzdelávacích akcií			
		Počet absolventov vzdelávacích programov			
		Počet nových pracovných miest absolventov vzdelávania			
		Počet podujatí verejno súkromného charakteru			
		Počet realizovaných podporných podujatí pre zlepšenie schopností zamestnať sa			
		Počet projektov na zvýšenie kvalifikácie a samozamestnania sa			
		Počet nových prevádzok podnikania, nových SZČO			
		Počet aktivít proti kriminalite			

3.2.	Budovať moderné podnikateľské prostredie a pracovné miesta v službách cestovného ruchu, remeslách a iných hospodárskych činnostiach	Počet projektov na podporu agrosektora a miestnej produkcie			
		Počet realizovaných opatrení modernizácie výroby a zavádzania inovácií do výroby, procesov			
		Počet novovytvorených malých a stredných podnikov a služieb			
		Počet projektov vzniku, rozvoja a modernizácie podniku			
		Počet nových pracovných miest			
		Počet novovytvorených lôžok v zariadeniach CR a na súkromí			
		Počet nových zariadení na zlepšenie návštevnosti obce			
		Počet obnovených remesiel a zručností			
		Počet návštevníkov			

Popis kvalitatívneho stavu plnenia opatrení cieľa 3.:

Popis k hodnoteným ukazovateľom s konštatovaním kvalitatívneho posunu príp. dovysvetlenie neplnených ukazovateľov (prečo nedošlo k plneniu) a plnených ukazovateľov (kde nastal najvýznamnejší posun resp. čo sa preukázalo počas obdobia ako najvýznamnejšie) Popíšte nielen výsledky ale aj dopady aj mimo opatrenia (*príklad:..... Partnerstvom obce s podnikateľmi sa dosiahlo zlepšenie kvality komunitného života a zlepšenia stavebnotechnického stavu verejných budov, príp. vznikli služby na podporu exist. výroby... a pod.....*) Tu je možné spomenúť aj konkrétny projekt z akčného plánu a jeho dopad na dosiahnutie cieľa. **Ako pomôcku dávam sprievodný text k cieľom na ktorý by sme mali reagovať (odpovede a vysvetlenia zlepšenia stavu). Pomôžte si aj číslami z analytickej časti.**